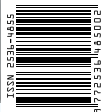

PLA+FORM

İZMİR
KÜLTÜR
PLA+FORMU
GİRİŞİMİ
SÜRELİ
YAYINI

10

İzmir Büyükşehir Belediyesi
adına İmtiyaz Sahibi
Aziz KOCAOĞLU

Sorumlu Müdür
Ayşegül SABUKTAY

Yayın Koordinatörü
Şervan ALPŞEN

Yayına Hazırlayan
Sarp KESKİNER

İçerik Editörleri
Onur KOCAER
Ali Kemal ERTEM
Ezgi Ceren KAYIRICI
İbrahim Metin BALTACI
Ayşegül Utku GÜNAYDIN
Hale ERYILMAZ
Ebru ATILLA SAĞAY
Özgür DEMİRCİ
Burak DOĞU
Nursaç SARGON
Can İNCEKARA

İçerik Asistanı
Gülseren AYDIN

Redaktör
Hale ERYILMAZ

Grafik Tasarım ve Uygulama
Emre DUYGU

Kapak-İç Kapak Fotoğrafları

Alpin Arda BAĞCIK © (Kapak/Poster: "Trifluperazin 3", 2015 - Arka kapak içi: "Zopiklon", 2017 .
Sanatçı ve Zilberman Gallery izniyle)

Katkıda Bulunanlar

Gizem AKKOYUNOĞLU, İKPG bileşenleri.

Yönetim Yeri

İZMİR AKDENİZ AKADEMİSİ

Mehmet Ali Akman Mah. Mithatpaşa Cad. No: 1087 Pk: 35290, Göztepe, Konak, İZMİR

Tel: +90 (232) 293 46 12 Faks: +90 (232) 293 46 10

kultursanat@izmeda.org www.izmeda.org

Sertifika No: 22595

Basım Yeri

SİSTEM OFSET BAS. YAY. SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ., Strazburg Caddesi No: 31/17 Sıhhiye ANKARA

Tel: (312) 229 18 81 - 231 32 57 sistemofseto6@gmail.com Sertifika No: 13255

SAYI 10. Birinci Baskı: Aralık 2018. Baskı Adedi: 3000 ISSN 2536-4855

Ücretsiz dağıtılan PLA+FORM dergisi, bir İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Akdeniz Akademisi yayınıdır.
Her hakkı saklıdır. Yazı, fotoğraf, çizim ve haritalar; yazılı izin alınmadan kullanılamaz. **Satılamaz.**

© İzmir Büyükşehir Belediyesi

ikpgplatform

issuu.com/izmirkulturplatformugirisimi7

İÇİNDEKİLER10

BAŞLARKEN

03

FİHRİST

ALPİN ARDA BAĞCIK	4
ARTIMPROJECTS – DUYGU SERİN	4
ATAY GERGİN	5
CAN TANRISEVEN	5
EGEM BALE OKULU – AKSANA YAPICILAR	6
EZGİ YAKIN	6
FAİK KARTELLİ	7
GALERİ A – SAFİYE AKSU	7
GÖZDE YENİPAZARLI	8
İKTİSAT OYUNCULARI TİYATRO TOPLULUĞU (İOTT) – RABİA GÜL / ECE ŞAHİN	8
JAPONYA İZMİR KÜLTÜRLERARASI DOSTLUK DERNEĞİ (JİKAD) – ARZU YÜCEL	9
KARABAĞLAR KETA – NAİL ÖZSOYLU	9
KOZMİKA – AHMET SEMİZER / ASLI ÇİFTÇİ	10
MELİS CANTÜRK	10
MERT ÇAKIR	11
MERT YAVAŞÇA	11
NESLİ ÖZALP TUNCER	12
PORSUK PUB – MESUT BAYRAM	12
OYUN HAMURU – BURAK ÖZBAYKUŞ / CENK ÖZTEKİN	13
RECEP TUNA	13
UMAY FİLM – BERK TUĞCU	14
ZİKZAK GRUP – YUSUF ÇAĞLAYAN	14

PORTFOLYO: GİZEM AKKOYUNOĞLU

15

TASARIM

EĞİTİME YENİ BİR SOLUK: İBB SOSYAL PROJELER DAİRESİ BAŞKANLIĞI MESLEK FABRİKASI	21
BİRLİKTE YAŞAMI TASARLAMAK: CO-LIVING İZMİR	25
NAİL ÖZSOYLU: “KENDİSİ İÇİN GEREKLİ OLANI EN İYİ HALK BİLİR”	27
CAN ÖZCAN: “ERİŞEBİLDİĞİMİZ HER YERE UZANMAYA GAYRET EDİYORUZ”	29

PERFORMANS

LEMAN SEVDA DARICIOĞLU: “İZMİRLİ İZLEYİCİ SANATA SAMİMİYETLE YAKLAŞIYOR”	33
ÇAĞDAŞ DANSIN YENİ MERKEZİ İZMİR	38
İYİLİK HANESİNE ATILMIŞ BİR ÇENTİK: BALIKLIOVA KÖY TİYATROSU	41
KAYNAKLAR KÖY TİYATROSU: “BİZKEN DAHA GÜZELİZ!”	46

İZMİR'DEN

DARAĞAÇ III	51
KÜLTÜR İÇİN ALAN	53
ŞEHRİN GÜNCEL SANAT ODAKLI YENİ BAĞIMSIZ SANAT ALANI: MONITOR	57
ALSANCAK GECELERİ VOL. 2	59

BELLEK

“HEPİMİZ SİYAH BEYAZ BİR FOTOĞRAFIN İÇİNDEYDİK VE ELLERİMİZ ARKADAN KENETLENMİŞTİ”	65
--	----

GÖÇ

UMUT VE DAYANIŞMA ALANI: TIAFI	69
--------------------------------	----

AKDENİZ'DEN

ALANI SANATLA İŞGAL ETMEK: METELKOVA	74
BİR EVE DÖNÜŞ HİKÂYESİ: ART HOUSE	76

YAZ OKULU

İKPG YAZ OKULU 2018	78
---------------------	----

BAŞLARKEN...

Onuncu sayımızla karşınızdayız. Sayının ağırlık merkezini “tasarım” ve “performans” oluşturuyor. “Tasarım” bölümünde İYTE Endüstri Ürünleri Tasarım Bölümü’nün kurucusu Can Özcan ile söyleştik; Akdeniz Akademisi’nin Dünya Tasarım Örgütü (WDO), Dünya Tasarım Konuşmaları (World Design Talks) ve Dünya Endüstriyel Tasarım Günü (World Industrial Design Day) işbirliğinde düzenlediği “Co-Living İzmir” organizasyonuna baktık. Kadıköy TAK’ı model olarak alarak yola çıkan Karabağlar KETA’nın kurucularından Nail Özsoylu ile görüştük; kendisiyle hem kurumun yapısı hem de işleyişi üzerine konuştuk. İzmir Büyükşehir Belediyesi Meslek Fabrikası’nın kuruluş amacını, niyetini ve kat ettiği yolu kurumun müdürü Gökçe Başkaya’dan dinledik.

“Performans” bölümünde, köy tiyatroları hareketine İzmir’de öncülük eden Kaynaklar ve Balıklıova oluşumlarına merceği tuttuk. Yanı sıra çağdaş dans adına ciddi bir hareketlenme içine giren İzmir’deki güncel durumu, alanın önde gelen isimleriyle değerlendirdik. İzmir’de doğan ve İstanbul’da yaşayan quier sanatçı Leman Sevda Darıcioğlu ile Kopenhag’da ürettiği “Bekleyiş” işinin devamı niteliğindeki performansı üzerine kapsamlı bir sohbet gerçekleştirdik.

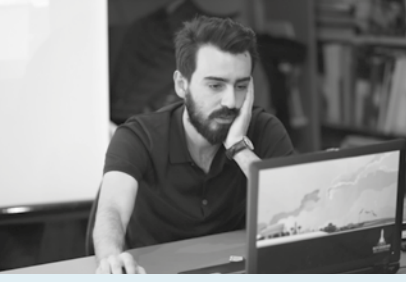
“Bellek” bölümünde Orhan Berent ile ismini Altay’ın efsane futbolcuları Clarke kardeşlerden alan yeni romanı “Clarke’ın Doru Tayları”nı konuştuk; beraberce 60’ların, 70’lerin İzmir’ine, at yarışlarına, tren istasyonlarına yolculuk yaptık. “Göç” başlığımız kapsamında, bir yılı aşkın bir süredir Basmene, Zeytinlik’te Suriyeli göçmenlerin entegrasyonu için çalışan Uluslararası Yardımlaşma ve Entegrasyon Derneği’ni (TIAFI) ziyaret ettik.

“Akdeniz’den” kısmında 2015 yılında İşkodra’da hizmete giren Art House’u ve Ljubljana kent merkezine çok yakın bir noktada konumlanan işgal alanı Metelkova’yı konu aldık.

Aramıza yeni katılan yirmi iki bileşenle, “Fihrist” sayfalarımızda tanışabilirsiniz.

Keyifli okumalar diliyoruz.

Alpin Arda Bağcık

alpinardabagcık@gmail.com

“...2007’de Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü’ne girdim. 2010 - 2011 yıllarında resme ve sanata bakışım olgunlaşmaya başladı. O zamandan itibaren resim, çizim ve fotoğraflarımla güncel sanat hareketleri içerisinde yer almaya çalışıyorum...”

“...2011’de, çalışmalarımın merkezine klinik şizofreniyi koymuşken, 2013 itibarıyla Gezi olaylarıyla birlikte dönüşen toplumsal atmosfer üzerine yoğunlaşmaya karar verdim ve sosyo-politik düzlemde şizofreniyi çalışmaya başladım. 2017 yılında, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Bölümü’nde yüksek lisans yapmaya başladım. Aradan geçen süre içerisinde 15. Avrupalı ve Akdenizli Genç Sanatçılar Bienali, Sinopale4, Portizmir3 gibi sanat olaylarına davet edildim. İki kişisel sergi yaptım, bir çok karma sergiye dâhil oldum. 2015’ten itibaren Zilberman Galeri tarafından temsil ediliyorum...”

ARTIMPROJECTS Duygu Serin

ARTIMPROJECTS

www.artimprojects.com

“...Artimprojects’in kurucusuyum; tasarımcı ve oyuncuyum. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarım Bölümü mezunuyum; ardından Haliç Üniversitesi’nde oyunculuk üzerine master yaptım. Aslında İzmirliyim ama on iki yıldır İstanbul ve İzmir arasında gidip gelen bir hayatım var. İzmir’de yaratıcı bireylerle buluşmaktan zevk alabileceğim, insanların çekinmeden üretebileceği bir alan yaratmaya karar verdim; Artimprojects’in hikâyesi böyle başladı. İzmir’e döndüğümde ilgimi çekecek bir üretim ağının olmadığına ya da yapılabileceklerle dair ilginin az olduğuna kanaat getirmiştım. Buradan yola çıkarak, İstanbul başta olmak üzere, farklı şehirlerden İzmir’e yerleşenleri buluşturduğumuz bir toplantı serisi düzenlemeye karar verdim. Bu seri, halen devam ediyor...”

“..Artimprojects çeşitli atölyelere, etkinliklere ve projelere ev sahipliği yapmaya devam ediyor. Eğer düzenlemek istediğiniz bir etkinliğiniz varsa gelin görüşelim; kapımız herkese açık...”

Atay Gergin

ataygergin.com

“...Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü’nde akademisyenim. Her ne kadar GSF’deki öğrenciliğim 1994 yılında başlamış olsa da sanat üzerine eğitim almaya daha çocukken karar vermiştim. Büyürken ailemin, akrabalarımın ve özellikle bazı yakınlarımların desteğiyle birçok sanatsal çalışmaya tanıklık veya ortaklık etme şansına sahip olmuş şanslı insanlardan biriyim...”

“...Tabiri caizse ‘sanat-sepetle’ ilişki kurmuş birçok genç insan gibi ben de çizerek başladım yolculuğuma. Fakat yetmedi yalnızca çizmek, iki boyutta üretmek... Ben de üç boyutlu üretimler yapmaya başladım. Malzeme sıkıntısı, beni en kolay ulaşabildiğim üretim aracına, yani kâğıda yönlendirdi. Birçok malzemeye kolayca ulaşabilerseniz bile, o malzemeleri şekillendirecek teknik gereçleriniz ve rahatça çalışabileceğiniz bir atölye ortamınız yoksa şekillendirme ve uygulama aşaması büyük problem. Kâğıt ve karton, her dönemde en kolay ulaşabildiğim, şekillendirebildiğim ve kendimi hâkim hissettiğim malzemelerdi. Üstelik bu malzemelerle tanışıklığım ve kurduğum ilişki, daha çocukluğumda başlamıştı. Sanat üretimi yolculuğumda, kâğıt ve kartonla aramdaki vefalı ilişkiyi sürdürmeye devam ediyorum...”

Can Tanrıseven

flickr.com/photos/cantanrıseven

“...Fotoğrafçılıym; polaroid, karanlık oda gibi farklı teknikleri kullanıyorum. Ayrıca fotozin formatında yayınlar üretiyorum. Mahzen Photos kolektifinin en yeni üyesiyim. Kardiçalı Han’daki atölyemi moda çekimleri yapan bir arkadaşımınla paylaşıyorum...”

“...İzmir Resim Heykel Müzesi’nde dört arkadaşımınla birlikte, ‘Dip’ adını verdiğimiz sergide Dadaizm projesi kapsamında ürettiğim kartların taramalarını sergiledim. Halen, bir fotoğraf kitabı üzerinde çalışıyorum...”

EGEM BALE OKULU

Aksana Yapıcılar

egembale.com

“...Rusya Devlet Konservatuvarı'nda bale eğitimini tamamladıktan sonra Rus Devlet Tiyatrosu'nda solist balerin olarak çalışmış olan bale bölüm kurucumuz Marina Yılmaz, sahne hayatından edindiği deneyimi Sofya Üniversitesi ve Moskova Koreografi Akademisi'nden aldığı pedagojik formasyonla harmanlamış, on iki yıldır İzmir'de uluslararası düzeyde eğitim veren, önemli bir isim...”

“...Özel Egem Bale ve Sanat Kursu olarak 2015'ten bu yana faaliyet göstermekteyiz. Bünyemizde eğitim gören yüzü aşkın öğrenciye öncelikli olarak sanatı tanıtmayı, sevdirmeyi ve öğretmeyi amaçlıyoruz. Uyguladığımız Rus bale disiplini doğrultusunda sağlıklı, aktif, koordinasyon duygusu gelişmiş, duyarlı sanatçı adayları yetiştirmeyi hedefliyoruz. Kurumumuzda klasik bale eğitimin yanı sıra modern dans, dönem ve dünya dansları, konservatuara hazırlık ve klasik müzik üzerine eğitim veriyoruz. Sahne deneyimini geliştirmek adına resitaller düzenliyor, öğrencilerimizin uluslararası bale yarışmaları ve festivallerine katılımını sağlıyoruz...”

Ezgi Yakın

lokall.online/author/ezgi-yakin

“...Fotoğraf ve resim, üretimlerimde birbirini besleyen iki alan... Resimlerim, fotoğraf çalışmalarımda ilgilendiğim doğa-mimari ilişkisinin ve kent deneyiminin çeşitli unsurlarını barındırıyor olsa da imgeler daha öznel biçimde, başkalaşım halinde ve nesnel gerçeklikten uzaklaşan bir şekilde biçimleniyor...”

“...2009 - 2012 yıllarına ait çalışmalarım, hafriyat alanından kimi parçaların veya atıl olanın doğanın içinde buluşmasından yola çıkıyor, bir yandan da birbirinin anlamını değiştirebilecek bir etkileşimle mekânsal çağrışımları barındırıyordu. Son dönem çalışmalarım daha soyut ve indirgemeci bir ifadenin geçerlilik kazanmaya başladığını söyleyebilirim. Boş bir uzam içinde iskânı belli olmayan, yersiz yurtsuz, dolaşım halindeki imgeler; bir nevi organik ve mimari formların melez yorumu... Çalışmalarımda uzlaşılmış olanın üzerinde durmak yerine, alternatif bakışı gerçeküstü unsurlar içeren şiirsel bir dille yansıtmayı yeğliyorum...”

Faik Kartelli

faik.kartelli@gmail.com

“...Meslekte otuz beşinci senem. Türkiye'nin en büyük güzel sanatlar fakültesinde okumuş olmak, aynı fakültede altı yıl idarecilik yapmak, çok ayrıcalıklı ve gurur verici bir durum. Sinema bölümü içerisinde kurduğumuz animasyon ana sanat dalını zamanla öne çıkarmayı başardık; aramıza katılan Avusturyalı bir öğretim görevlisi arkadaşımız sayesinde, yaklaşık dört yıl önce, sanal gerçekliğin farklı alanlarda nasıl uygulanabileceği üzerine çalışmaya başladık. İlk başlarda hedefimiz, 'Avatar' tarzı animasyon filmler yapmak, çizgi filmler üretmekti ama VR/AR alanı alıp başını gidince, gelecekte neler olabileceğine daha yoğun şekilde kafa yormaya karar verdik. Yurt içinde ve dışında sanal gerçeklik - artırılmış gerçeklik üzerine yaptığımız araştırmalar, enerjimizi bu alana kanallandırmaya kararımızın ne kadar yerinde olduğunu kanıtladı...”

“...Hâlihazırda, TÜBİTAK'ın desteğiyle ilerleyen sanal gerçeklikle sigarayla bırakırma projesinin yanı sıra BAP Araştırma Projesi tarafından desteklenen, alzheimer ve şizofreni hastalarında derecelendirme ve tedaviye yönelik bir projenin üzerinde çalışıyoruz. Bu ikisine koşturarak ilerletmeyi planladığımız üçüncü projeye Sağlık Bakanlığı destekli gidecek sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik yoluyla obeziteyle mücadeleye katkı sunacak...”

GALERİ A Safiye Aksu

“...Galeri A, İzmir'de kültürel ve sanatsal açıdan farkındalık alanları oluşturmak amacıyla yola çıkan Ayşegül Kurtel ve Arzu Özkural tarafından, Aralık 2014'te kuruldu. Kente yeni bir soluk getirmeyi amaçlayan bir sanat kurumuyuz. Temel ilkimiz, yalnızca sanat eserini izleyiciyle buluşturan bir mekân olmaktan öteye geçerek sanatın üretim sürecine dâhil olan, sanat üreten bir kurum olmak...”

“...Açıldığımız günden bu yana, sergilerin yanında çeşitli alanlarda atölye çalışmalarına, sanatçı konuşmalarına ve seminerlere ev sahipliği yaptık. Yalnızca resim ve heykelle sınırlı kalmayıp yerleştirme, video, performans ve çeşitli güncel sanat projelerine de alan açıyoruz. Sadece 2014'ten bu yana, otuzun üzerinde kişisel ve karma sergiyi ağırladık. Kentin sanatsal ve kültürel gelişimine katkı sağlamak için yaptığımız işlerde en yüksek performansa ulaşmaya gayret ediyoruz...”

galeri-a.com.tr

Instagram / Twitter / galeri_a_izmir

Facebook / Asanatgalerisi

Gözde Yenipazarlı

gozdeyenipazarli.com

“...Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Fotoğraf Bölümü’nde akademisyenim. Bölümden 2002 yılında mezun oldum, yaklaşık on beş yıldır fakültede görev yapıyorum. Fotoğrafa duyduğum tutku, sinemaya olan merakımla başladı. Niyetim, sinema - TV bölümünde okuyup görüntü yönetmeni olmak fakat dönemin kredili sistem mağduru öğrencilerden biri olduğum için fotoğraf bölümünü seçtim...”

“...İşlerimi iki ana kategoride değerlendirebilirim: Birincisi, sanatın ve estetik kavramların yaşam içerisinde nereye konumlandığına yönelik kavramsal fotoğraflar; ikincisi gezme, keşif ve yer değiştirme dürtüleriyle çıktığım seyahatlerde çektiğim fotoğraflar. Son kişisel sergim ‘Walking Anywhere’, geride kalan dört yıl içerisinde, farklı zaman aralıklarında çıktığım İngiltere seyahatlerimde ürettiğim fotoğraflardan oluşuyor...”

İKTİSAT OYUNCULARI TİYATRO TOPLULUĞU (İOTT)

Rabia Gül – Ece Şahin

iktisatoyunculari.com

f / i / t deuiott

“...Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nin ilk üniversite tiyatro topluluğuyuz. İOTT, aslında 1981 yılında, Ege Üniversitesi’nde kurulmuş fakat 1982 yılında, yeni kurulan Dokuz Eylül Üniversitesi’nin bünyesine dâhil olmuş...”

“...İlk günden bu yana üniversite öğrencilerinin yaşama aktif katılımını destekleyen topluluğumuz bilimsel, deneysel ve araştırmacı bir anlayışla ilerliyor. İOTT, yeni üyelerin katılımıyla birlikte, her yıla temel oyunculuk, sahne, diksiyon ve ses çalışmalarına dayanan kapsamlı bir eğitim programıyla başlıyor. Eski üyelerimiz, bu süreçte topluluğun çalışma sisteminde önemli yer tutan birimlerdeki görevlerine devam ediyor. Yeni üyeler, eğitim çalışmalarını takiben bu birimlere katılarak teori ve pratik üzerine yoğunlaşıyor. Her sene en az iki oyun sahneliyoruz; buna paralel olarak, dünya tiyatro tarihi üzerine seminerler düzenliyoruz. Bu yıl 16.sını düzenlediğimiz Üniversitelerarası Tiyatro Şenlikleri ile bugüne dek üç kez düzenlediğimiz Kısa Oyun Günleri’ni üretimleri ortaklaştırmak adına önemli zeminler olarak görüyoruz...”

JAPONYA İZMİR KÜLTÜRLERARASI DOSTLUK DERNEĞİ (JİKAD) Arzu Yücel

jikad.org.tr

“...Derneğimizi, Japonya’da mesleki eğitim alanlar, Japon Dili Edebiyatı Bölümü mezunları ve Japon kültürüne meraklı arkadaşlarımızla, 2010 yılında, Türkiye’de ‘Japonya Yılı’ ilan edilmişken kurduk. 2017 yılında, Japonya ile çeşitli ülkeler arasında dostluk, güven ilişkisinin gelişmesinde faaliyet gösterenlere verilen ‘Japonya Dışişleri Bakanı Ödülü’ne layık görüldük. Halen yüz on aktif üyemiz, altı bine yakın takipçimiz var...”

“...Derneğimizin temel amacı, Japonya ile Japon kültürüne meraklı hemşerilerimiz arasında, gönüllülük esasına dayanan, kalıcı bir köprü kurmak. Etkinliklerimizi İzmir Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere, ilçe belediyelerinin ve STK’ların işbirliği sayesinde, ücretsiz olarak gerçekleştiriyoruz. Bugüne dek ‘Otomobilsiz Kent Günü’, İEF 83 ve 86, Heykel Çalıştay’ı başta olmak üzere pek çok etkinliğe katkı sunduk. Altı yıldır, kesintisiz olarak, ‘JAL Vakfı Dünya Çocukları Haiku Yarışması’nın Türkiye ayağını düzenliyoruz. Böylece, Japon şiir sanatı ‘haiku’yu okullarda düzenlediğimiz atölye çalışmaları üzerinden daha geniş kesimlere tanıtmış oluyoruz. Yarışmanın yedincisi, 2019 yılında Ekim ayında düzenlenecek. Şubat 2019’da, yine altıncısını düzenleyeceğimiz ‘Penceremden Japonya’ yarışmasındaysa İzmir’liler başta olmak üzere, Japonya ve Japonca üzerine çalışanları bir araya getiriyor olacağız...”

KARABAĞLAR KETA Nail Özsoylu

nailozlusoylu@gmail.com

“...Akademisyen olarak çeşitli üniversitelerde on dört yıl boyunca görsel iletişim ve tasarım üzerine ders verdim. İzmir Ekonomi Üniversitesi ve Yaşar Üniversitesi’nde derslerime devam ederken, Karabağlar Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürü olarak çalışmaya başladım. Akademik ortamdan siyasi ortama geçmemde öncelikli sebep, yürüttüğüm siyasi bir kampanyanın kazanıldıktan sonraki rasyonel sonuçlarını, üniversitelerde verdiğimiz eğitimin toplumsal yaşamdaki etkilerini gözlemlemektir. Bu anlamda, bir akademisyen olarak, belediyede görev almış olmamın farklı yenilikleri peşinden getirdiğini söyleyebilirim...”

“...Karabağlar gelişmekte olan bir bölge; yaptığımız ihtiyaç analizinde kentsel dokunun oluşumunda estetiğin ve sürdürülebilirlik kavramının ne kadar gerekli olduğu öne çıktı. Bu bağlamda, hemşerilerimizi küçük yaşta başlayarak kent tasarımı üzerine düşünmeye, üretmeye teşvik edecek KETA’yı kurmayı önceliğimize aldık. KETA, zamanla bölgede tasarım yoluyla iletişimi arttıran güçlü bir odağa dönüştü ve sadece iki yılda, farklı yaş ve meslek gruplarından altı bin kişiyi mekânında ağırlamakla kalmayıp, kentin kılcal damarlarına kadar sızmayı başardı. Belediyenin bürokratik yapısı içerisinde sivil düşünceye alan açtı, bölgenin mekânsal sorunlarına yönelik tasarimsal stratejiler geliştirdi; uluslararası projelerde paydaş oldu...”

KOZMİKA

Ahmet Semizer – Aslı Çiftçi

KOZMİKA

f kozmika

soundcloud.com/kozmika

“...Ortak üretime Kozmika adıyla, üç yıl önce başladık. Şarkı yazımı ve düzenleme süreci kesintisiz olarak devam ediyor. Bugüne dek İzmir’de çok çeşitli mekânlarda, organizasyonlarda sahne aldık fakat 2018 kışı boyunca çalmaya ara verip şarkı yazmaya yoğunlaştık.”

“...Egemen Keleş, pek çok şarkımızı videolaştırdı. Şimdilerde, elektronikaya bağırlık vermiş durumdayız. Eskiye nazaran, vokalsiz kompozisyonlar üzerinde çalışıyoruz ki bu işlerin sayısı gittikçe artacak gibi görünüyor. Belki ileride bu üretimleri bir albümde toplarız.”

Melis Cantürk

meeliscntrk@gmail.com

meeliscntrk

“...Lisansımı Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü’nde tamamladım; ardından, aynı fakültede sanat ve tasarım üzerine yüksek lisansa başladım. Fotoğrafın deformasyonu, biçim oluşturma ve mevcut görüntünün üzerinde yeni bir dil geliştirme çabası, üretim pratiklerime temel teşkil ediyor. DeneySEL süreçlerde oluşan tavır üzerinde özellikle durmayı tercih ediyorum...”

“...Anlık etki yaratan malzemeler bana çok cazip geliyor. Müdahaleden sonra oluşacak etkiye ulaşma çabam, malzeme seçimlerimi doğrudan etkiliyor. Manipüle edilmiş fotoğraflarımda görüntünün deformasyonunu ve anlatının belirsizleştirilmesini ön planda tutuyorum; kimyasal ve inorganik malzemelerle fotoğrafın özüne müdahale ediyorum. Varmayı istediğim sonuç, fotoğraf özünden uzaklaştıkça ve yeni malzemelerle birleştikçe beni buluyor ki bunu yıkımla özdeşleştiriyorum...”

Mert Çakır

mertcakirphotos@gmail.com

📷 mertcakır

“...Koda Fotoğraf Ajansı’nın kurucularındanım. Ayrıca; Redux Picture, Reuters ve EPA ile sözleşmem var. Bu ajanslar sayesinde, bugüne kadar Time, New York Times, National Geographic ve Le Monde gibi dergi ve gazetelerle çalışma şansı buldum. Yoğunlaştığım coğrafya Orta Doğu; muhabirlik yapıyorum...”

“Doğrudan tanıklığı çok önemsiyorum, zira tanıklığı medyanın eline bıraktığınızda hakikatin hızla dönüştürüldüğüne, çarpıtıldığına tanık oluyorsunuz veya ajans, fotoğrafınızın altına öyle bir metin koyuyor ki yansıtmaya çalıştığınız çıplak gerçeklik gölgeleniyor, çarpıtılıyor. Bu bakıştan yola çıkarak, göreve gittiğim her bölgede foto-hikâyeler üretmeye gayet ediyorum. Güneydoğu’da süregelen savaş, bilhassa üzerine eğildiğim konulardan biri. Örneğin, Tahir Elçi’nin öldürüldüğü gün Diyarbakır’daki süreci baştan sona fotoğrafladım. 2012 yılından beri Suriye meselesiyle ilgileniyorum. Bu proje kapsamında Avrupa’ya uzanıp mülteci çocukları takip ettim. En son Arnavutluk’a gidip mülteci çocukları fotoğrafladım. Şu sıralar, işlerimi multimedya araçları üzerinden yaygınlaştırmaya yoğunlaşmış durumdayım...”

Mert Yavaşca

mertyavasca.wordpress.com

“...Lisans eğitimi takiben, çeşitli yayınevlerinde serbest zamanlı illüstratör olarak çalıştım fakat bu çalışmalar, genellikle sipariş işlere dayandığı için kendimi ifade edebilme adına beni tatmin etmez hale geldi. Bunun üzerine, 2011 yılında ‘Doğal Felaketler’ isimli çalışmalarımı ilk defa sanat disiplini, kendisi için var olan üretimler üzerinde temellendirdim...”

“...Zamanın işleyişi çerçevesinde, kişisel belleğin ya da toplumsal belleğin, mekânı değiştirebileceğine ya da mekânın belleği değiştirebileceğine inanıyorum. Çalışmalarım da bu bakış üzerinde temelleniyor. ‘Tyger Tyger’, ‘Köprüler’, ‘Resilience’, ‘Karanlık Haritalar’, ‘Noumenon’ isimli serilerimde, kodlarını bizzat yazdığım alternatif psikik uzamlarda, belleğimdeki imgelerin arkeolojik buluntuları andıran bir görsellikle kurgulanması, mekân, aidiyet ve kimlik ilişkisi üzerine çalıştım. 2017’nin Aralık ayında, eşim Şerife Aslan ile Shelter adını verdiğimiz sanatçı atölyemizi alternatif bir sergi mekânına dönüştürdük. ‘Artists-Run Space’ olarak kimliklendirdiğimiz Shelter’da, Sadece mayıs ve aralık aylarında, kısa süreli sergilere ev sahipliği yapıyoruz...”

Nesli Özalp Tuncer

neslioalp.com
izmirfilmofisi.com
mahalledegacovar.com

“...İlgi alanım sinema; Ege Üniversitesi Radyo TV Sinema bölümünden mezun oldum. Ardından, Dokuz Eylül Üniversitesi Film Tasarımı Bölümü’nde de yüksek lisansımı tamamladım. Başlıca çalışma alanlarım film yapımı, fotoğraf, efekt ve makyaj. Yaklaşık beş yıldır Bornova Belediyesi’nin ev sahipliği yaptığı Dijital Film Atölyesi’nde eğitmen ve koordinatör olarak çalışıyorum. Aynı zamanda bağımsız olarak yönetmenlik ve yapımcılık yapmaktayım. Belgesel sinema, özel ilgi alanım...”

“...Fotoğraf çalışmalarına 2010 yılında başladım. Romanya’da gerçekleşen bir Avrupa Birliği Gençlik Değişim Programı sayesinde fotoğraf ve video belgesel alanında üretimler yapma fırsatı yakaladım. 2017’de tamamladığım ‘Dönüş’ isimli belgeselim, yurt içi ve yurt dışında yaklaşık kırk festival gezdi ve gezmeye de devam ediyor. Halen dezavantajlı gruplara, özellikle Romanlara yönelik fotoğraf atölyeleri düzenliyorum. Bu sene itibariyle İzmir Film Ofisi’nin temellerini atmış bulunuyorum...”

PORSUK PUB Mesut Bayram

Instagram / Twitter porsukpub

“...Porsuk’u Kasım 2017’de açtık. Caz dinleyicisi olduğumuz için bu tarza yönelik bir mekân olsun istedik. Belli bir ritim, belli bir şarkı listesi olduğunda, canlı müzik yapan grubun repertuarını bildiğinizde, hele ki o mekân düzgünse, eğlenmeye gittiğiniz o yerde keyifli vakit geçirme ihtimalinizin düşük olma şansı yok. Porsuk, bu anlamda bir yandan şehrin caz mekânı olma hedefini korurken, diğer yandan müdavimlerine müzikler arasındaki karmaşadan uzak, güvenli ve konforlu bir alan sunuyor...”

“...Küçük sahnemizde Ömür Gidel’in ve İlker Ayla’nın yetiştirdiği genç cazcılara alan açıyoruz. Yaşar Üniversitesi’nin caz bölümünde okuyan öğrencilerle düzenli jam session’lar tertip ediyoruz. Bağcan Güneş ve Sibel Emek gibi ülkenin önde gelen vokalistleri, bizde sık sık sahne alıyor. Sarp Keskiner, Orhun Keskinbıçak ve Türkler Özer’den kurulu Buca Blues Trio, 30’larla 40’lar arasına ait, son derece otantik bir repertuar çalıyor. Ara sıra atölyelere, caz tarihinin belirli dönemlerine dair söyleşilere ev sahipliği yapıyoruz. Zaman zaman The Gap ikilisi, plakçalardan old school soul, funk tarzında setler çalıyor. İzmir Lindy Hop Derneği de mekâna sıkça gidip gelen ekiplerden...”

OYUN HAMURU

Burak Özbaykuş – Cenk Öztekin

oyunhamurutiyatrosu@gmail.com

“...Oyun Hamuru Tiyatrosu’nu 2009 yılının soğuk bir mart akşamında, dört arkadaş kurduk. Nisan 2009’da ilk oyunumuzu oynadık; hamurumuz böylece kabarmaya başladı. İzmir’de doğaçlama tiyatroya öncülük etme hedefiyle ilerleyen bir topluluğuz. Kendimize özgü turlar ve formatlar ürettik. Ayrıca bu sene İzmir Doğaçlama Festivali’nin sekizincisini düzenledik. Bu festival sayesinde, Türkiye içinden ve yurt dışından doğaçlamacıların birbirleriyle fikir alışverişinde bulunmasını amaçlıyoruz...”

“...Geçen sene, İzmir Doğaçlama Tiyatro Festivali’nin yedincisini düzenledik. Her yıl üç eğitmenle dans atölyeleri, ritim atölyeleri ya da değişik formatlarda oyunculuk atölyeleri düzenliyoruz. Bugüne kadar yaklaşık iki bin beş yüz oyun oynadık. Turneleri de sayarsak, toplamda otuz bin izleyiciye ulaştık...”

Recep Tuna

allatuna.com
kulturicinAlan.com

“...Yıldız Teknik Üniversitesi İktisat Bölümü’nde okurken katıldığım ARI Hareketi ile profesyonel iş hayatına atıldım. Bu harekette, gençlerle birlikte hukukun üstünlüğü, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve etik değerler gibi katılımcı demokrasinin temel ilkeleri üzerine çalıştım. Ardından, bireysel silahsızlanma konusunda çalışan Umut Vakfı’nın uluslararası ilişkilerini üstlendim...”

“...2005’te İstanbul’daki Hollanda Başkonsolosluğu’nun basın, kültür ve toplumsal dönüşüm fonları sorumlusu oldum. 2007’de dönemin Hollanda Kraliçesi, Majesteleri Beatrix, Türkiye’ye bir devlet ziyareti gerçekleştirdi. Basın programını oluşturduğumuz bu ziyaret, iki ülke ilişkilerine ciddi bir ivme kazandırdı. İstanbul’un 2010 yılında Avrupa Kültür Başkenti seçilmesi, 2012’de Hollanda ile Türkiye arasındaki diplomatik ilişkilerin dört yüzüncü yılına ulaşması benzeri dinamikler, her iki ülkede karşılıklı olarak düzenlenen kültür sanat etkinliklerine ivme kazandırdı. 2017’de, bu görevimi bıraktıktan sonra İzmir’e yerleştim. Halen, Alman Kültür Merkezi’nin öncülüğünde Hollanda, Fransa, İsveç’in katılımı ve Anadolu Kültür ile İKSV’nin ortaklığında İzmir, Diyarbakır ve Gaziantep’te yürütülen ‘Kültür İçin Alan’ projesinin Ege Bölgesi koordinatörü olarak görev yapıyorum. Bireysel çalışmalarımı Alla Tuna Concept adı ve çatısı altında yürütüyorum...”

UMAY FİLM

Berk Tuğcu

umayfilm.com

“...Anadolu Üniversitesi Sinema Bölümü’nden mezun olduktan sonra, Prag’da bir okulda görüntü yönetmenliği eğitimi aldım. Ardından, İstanbul’a yerleşip önce görüntü yönetmeni asistanı, daha sonra görüntü yönetmeni olarak çalıştım. Bir İzmirli olarak, İstanbul’da yaşamayı epeyi sıkıntılı bulduğum için 2012’de İzmir’e döndüm ve arkadaşlarımla Umay Film’i kurduk...”

“...Çoğunlukla şehre çekime gelen yabancı ekiplere hizmet veriyoruz. İş telaşımızın yarıya yakınını oluşturan bu hizmetler, bizi İzmir’deki diğer firmalardan ayrı bir yere koyuyor. Ekip, malzeme, oyuncu sağlıyoruz, içerik danışmanlığı yapıyoruz, gerekli izinleri alıyoruz, çekim yapılacak mekânları seçiyoruz. Bazen anahtar teslim işler üretiyoruz. Üretimlerimizin neredeyse üçte birini, çeşitli firmalar için hazırladığımız reklâm ve tanıtım filmleri oluşturuyor. Geriye kalan yüzde yirmiyse ortak yapımlardan oluşuyor ki bu alandaki üretimlerimizi artırmayı hedefliyoruz...”

ZİKZAK GRUP

Yusuf Çağlayan

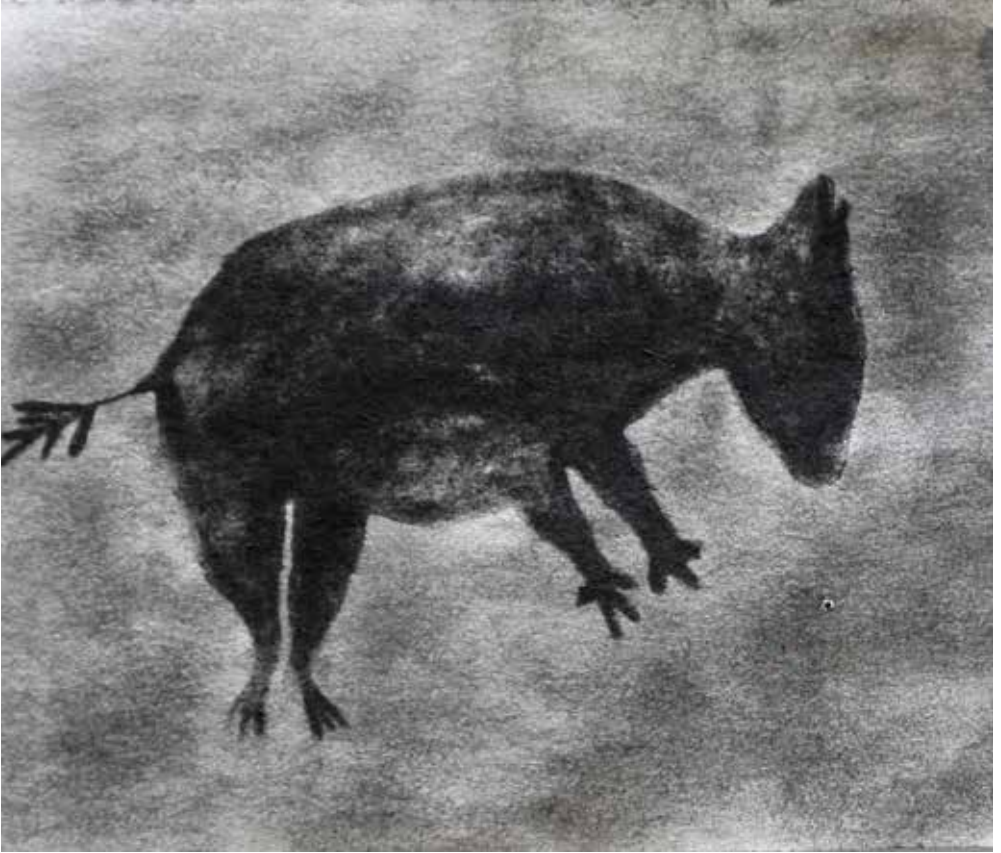
zikzakgrup.com
izmiregitimkoop.org

“...Sınıf öğretmenliği eğitimi aldıktan sonra, kamu yönetimi üzerine çalıştım. Şimdilerde, marka iletişimi üzerine çalışıyorum. Öğretmenim, ancak en çok keyif aldığım rolüm öğrencilik, yani birlikte öğrenmek: Yıllardır yaratıcı drama ve oryantiring ile uğraşıyorum. Zamana karşı yarışa dayalı oryantiringi haritada işaretli hedeflere ulaşmayı amaçlayan bir doğa sporu olarak nitelendirebiliriz. İlgili federasyonda çeşitli pozisyonlarda çalıştım; 2012 – 2015 yılları arasında İzmir Oryantiring Günleri’nin organizasyon temsilciliğini yaptım...”

“...2013 yılında, çeşitli eğitim programları kurgulamak amacıyla Zikzak Grup’u kurduk. Geçtiğimiz beş yıl içinde onlarca okulda, bini aşkın öğretmen ve on bini aşkın öğrenciyle muhtelif çalışmalar yaptık. 2015 yılında faaliyete geçen Sistem Düşüncesi Derneği’nin kurucularından biriyim. Ayrıca, İzmir’de eğitime dair ortak bir akıl üretmek adına gönüllü eğitimlerle, öğretmenlerle, velilerle, şirketlerle ve derneklerle beraber kurduğumuz İzmir Eğitim Kooperatifi’ndeki görevime keyifle devam etmekteyim...”

PORTFOLYO:

GİZEM AKKOYUNOĞLU

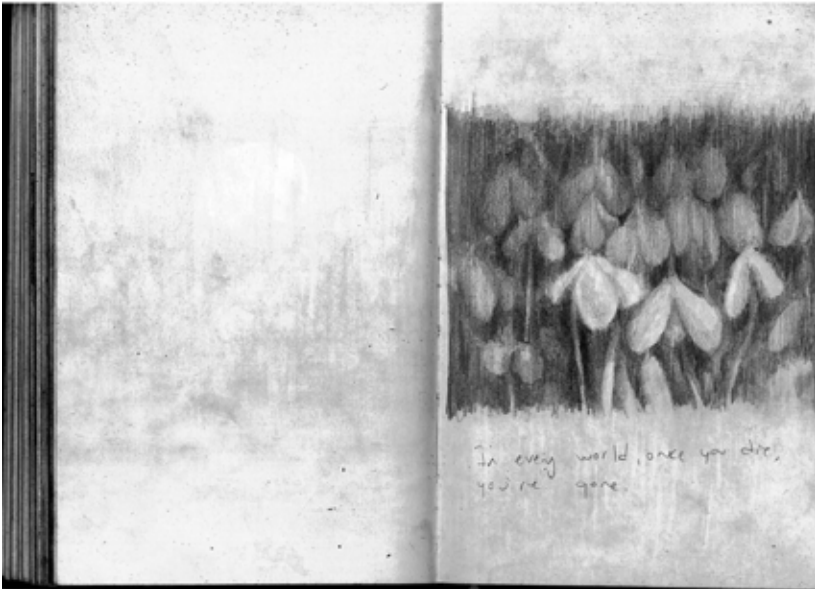
1987 İzmir doğumlu Gizem Akkoyunoğlu, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü'ndeki lisans eğitimini 2011 yılında tamamladı. Sanatçı, halen aynı üniversitede yüksek lisans eğitimine devam ediyor.

Kişisel süzgecinden geçirdiği hikâyeleri topladığı sözlüklerle ve görsel ipuçlarıyla birleştiren Akkoyunoğlu, çalışmalarını *"dünyadaki sona dair küçük pasajlar"* olarak tanımlıyor. Yarattığı karanlık atmosfer, aşına olduğu çizgi roman estetiğiyle birleşerek, kendi has bir dil oluşturuyor.

SERGİLER

Kendine Ait Bir Oda (2017), Art Sümer (2015), Şkuc Galeri (2015), Sanatorium (2015), Záhřada - Centrum nezávislej kultúry (2015), Galerist-Studio (2015), Apparatus Criticus & Locus Künstlerhaus Stuttgart (2013)

Eğitime yeni bir soluk:

İzmir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Projeler Dairesi Başkanlığı Meslek Fabrikası

SÖYLEŞİ GÜLSEREN AYDIN FOTOĞRAFLAR EMİRALİ KOKAL

Üniversitelerin sayısının arttığı, bölümlerin niceliğinin çoğaldığı bir çağda yaşıyoruz. Ne var ki bu artış, kronikleşen işsizlikteki artışın önüne bir türlü geçemiyor. Böylesine bir çağda usta çırak ilişkisinin yeniden hayat bulmasını sağlayan Meslek Fabrikası'nın kuruluş amacını, niyetini ve kat ettiği yolu kurumun müdürü Gökçe Başkaya ile konuştuk.

Başkaya, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunu; on iki yıllık belediye serüveninde genellikle proje ağırlıklı çalışmış. Meslek Fabrikası'naysa projelendirilme sürecinde dâhil olmuş: "2006 yılında Meslek Edindirme ve Beceri Kursları adıyla faaliyetlerine başlayan, hemşerilerimize ücretsiz mesleki eğitim vermek amacıyla kurulan birim, 2016 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin bu alanda büyük bir atılıma kalkışmasıyla Meslek Fabrikası Şube Müdürlüğü'ne dönüştürüldü. Böylelikle

kendisine ait bütçesi oldu; eğitimlerin niteliği ve niceliği arttı. Kuruluşla beraber, tarihi 1870'li yıllara dayanan, belediyemiz tarafından restore edilen ve kentin geçmişine yakından tanıklık etmiş Tarihi Un Fabrikası'nda hizmet vermeye başladık."

"Talep odaklı çalışıyoruz"

Başkaya, stratejik planı ve modeli İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) destekli Kent Koleji Projesi kapsamında hazırlanan kursların,

istihdam etmeye yönelik planlandığını, işgücü piyasasının ihtiyacı duyduğu niteliklerin mutlaka gözetildiğini vurguluyor:

“Sürekli olarak analiz yapıyor, talep odaklı çalışıyoruz. Ayrıca, ihtiyaç alanlarını tespit etmeye yönelik olarak saha araştırmaları yürütüyoruz. Bu noktadan hareketle hobi kurslarından ayırdığımızı söylemeliyim. Her ne kadar Meslek Edindirme ve Beceri Kursları döneminde hobi edindirmeye yönelik çalışmalar yapılmış olsa da Meslek Fabrikası'nın kuruluşuyla bu kimlikten sıyrıldık. Bugün itibarıyla sanayi, bilişim, hizmet, gıda gibi birbirinden farklı branşlarda kurslar düzenliyoruz. Verilen kurslar arasında bilişim alanında 3DsMax, Grafik Tasarım ve Autocad, gıda alanında pastacılık ve sanayi alanında CNC operatörlüğü, kaynak ve düz dikiş kursları talep alıyor.” Teknik ekipman gerektiren kursların sayıca fazlalığına dikkat çeken Başkaya, beklentiyi karşılayabilme noktasında, Meslek Fabrikası'nda açılan her kurs için gereken eğitim setinin baştan hazır edildiğine vurgu yapıyor: “Bu ekipmanların hemen hemen hepsi, son teknoloji ürünü. Kursiyerler eğitim aldıkları sektörde herhangi bir firmada istihdam edilseler, aynı

ekipmanlarla çalışacaklar. Bunun dışında, eğitim alırken kullanacakları malzemeyi de biz sağlıyoruz.”

“Kentimizdeki İşsizliğin Azalmasına Katkı Sağlıyoruz”

Kursiyerlerin verdiği geri bildirimleri son derece önemsediklerini belirten Başkaya, bu geri bildirimleri elde edebilmek adına memnuniyet anketi uyguladıklarından bahsediyor. Geri bildirimlerin bir diğer kaynağı, İstihdamı Destekleme ve Geliştirme Birimi: “Kursiyerlerimizi işgücü piyasasıyla buluşturmak amacıyla kurduğumuz bu birim, İzmir'e özgü bir istihdam politikası geliştirmeyi hedefliyor. Başta dezavantajlı gruplar olmak üzere, İzmir'deki işsiz nüfusun işgücüne nasıl katılabileceğine kafa yoruyor. Sektör bazında personel ihtiyacına, eğitime, niteliğe, işgücüne ilişkin ihtiyaçları belirliyor. Kamuyla, iş dünyasıyla ve sivil toplum kuruluşlarıyla el ele çalışmalar yürütüyor. Aynı zamanda İŞKUR hizmet noktası olarak görev yapıyor. Mezun kursiyerlerin iş bulma sürecini hızlandırmak amacıyla eleman ihtiyacı bulunan firmalarla doğrudan görüşmeler gerçekleştiriyor. Bunlarla yetinmeyip, kursiyerlerimizin insan kaynakları yöneticilerine birinci elden öz geçmiş verebilmesi için sektör buluşmaları düzenliyor. Kursiyerlerimize iş arama ve öz geçmiş hazırlama konusunda da rehberlik yapıyoruz.”

“Mesleğinde ilerlemek isteyenlere de destek veriyoruz”

Başkaya, Meslek Fabrikası'nın bugünkü eğitim sistemindeki yerini tarif ederken, üniversite mezunlarının eğitim gördüğü meslekte istihdam edilemiyor olmasından kaynaklanan çarpıklığa vurgu yapıyor ve oluşturdukları modelle bu çarpıklığı gidermeye yönelik çalıştıklarına dikkat çekiyor: “Aradaki boşluğu doldurmaya adayız çünkü uygulama ağırlıklı bir eğitim veriyoruz. Bunun yanı sıra, hâlihazırda meslek sahibi olup kariyerinde ilerlemek isteyenlere de destek sağlıyoruz. Kişi, iş yerinde terfi edebilmek için uzmanlık belgesine sahip olmak zorundaysa kurslarınıza katılarak ihtiyacı olan sertifikaya sahip olabiliyor. ‘Sertifikam var ama çizim yapamıyorum ve kendimi geliştirmek istiyorum’ diyerek gelenler oluyor. Geleceğini çizme yolunda kararlı bir şekilde ilerleyen bu bireyler, aldığı eğitimle mesleğini daha profesyonelce icra etmeye başlıyor.”

“Proje sahiplerine bizden açık çağrı”

Proje sunmak isteyenlere de çağrı yapan Başkaya, “gerçekleştirmek istediğiniz teknolojiyle bağlantılı bir projeyse fabrikasyon laboratuvarımız var. Fabrikasyon Laboratuvarları (FabLab), kişisel fabrikasyonu sağlayan, küçük ölçekli ortak çalışma alanları olarak tanımlanıyor. Profesyonel ya da amatör kişilerin tasarım, sanat, zanaat, mühendislik ve girişimcilik alanlarında bir araya gelerek işlerini paylaşılabildiği, geleneksel ve dijital prototipleme cihazları kullanarak üretim yapabildiği yaratıcılık atölyeleri bunlar. ‘Fabrika-Lab İzmir’, Meslek Fabrikası bünyesinde, Halkapınar’da bulunan hizmet binamızda faaliyet gösteriyor. Kullanıcılar, burada hayalindeki ürünü tasarlayıp prototipi üretebiliyor. Başvuran bir girişimciye ve ürünün patentini alıp seri üretime geçmek istiyorsa KOSGEB ve İŞKUR destekli girişimcilik kurslarımızı da davet ediyoruz.”

“Yılda yaklaşık on bin kişiye ulaşıyoruz”

Başkaya, mesleki tercihlere göre sınıfların yaş dağılımına karar verirken gözettikleri kriterleri sorduğumuzda, bizi şöyle cevaplıyor: “Meslek Fabrikası modeli oluşturulurken araştırmalar yapıldı; çalıştaylar düzenlendi, odak grup görüşmeleri gerçekleştirildi. Bu süreç, kesintisiz olarak devam ediyor. Özellikle İŞKUR’un işgücü piyasasına dair yayınladığı yıllık raporları

dikkatle inceliyoruz. Raporda öne çıkan meslekleri ve ihtiyaçları tespit ettikten sonra, bünyemizde bunları nasıl karşılayabileceğimize ilişkin planlamalar yapıyoruz. Diğer yandan, zanaat olarak kaybolmaya yüz tutmuş mesleklerle özel önem atfediyoruz; bu mesleklerin kaybolup gitmemesi, gelecek nesillere aktarılabilmesi konusunda çalışmalarımız var.”

Başkaya, bu noktada Halkapınar Hizmet Binası (Tarihi Un Fabrikası) dışında faaliyet gösteren eğitim merkezlerine değiniyor: “Meslek Fabrikası Şube Müdürlüğü’ne ait on iki eğitim merkezi bulunuyor. Bunları Halkapınar, Gazimirmir, Evka-4, Evka-2, Evka-1, Egekent, Bayraklı, Çamdıbi, Toros, Karabağlar, Seferihisar ve Urla olarak sıralayabiliriz.

Merkez ilçelerin dışında kalan ilçelerimizde bölgenin ihtiyaç duyduğu, istihdam olanağı yaratabilecek, yöreye özgü mesleklere ve zanaatlara odaklanıyoruz. Karaburun ilçesinde sepet örücülüğü, sabun yapımı; Karaburun, Urla, Dikili, Foça ve Seferihisar ilçelerinde ev pansiyonculuğu; Urla ve Seferihisar ilçesinde balık ağı donanımı; Beydağ ilçesinde ipek dokuma ve balık ağı donanımı; Tire’de süt işleme teknikleri üzerine açılan kurslara talep hızla büyüyor.”

“Yaklaşık olarak, yılda on bin kişiye ulaşıyoruz. Bugüne kadar yetmiş beş farklı branşta kurs vermiştik. 2006 yılından bu yana, kurslarımızdan yaklaşık yetmiş bin kişi faydalanmış. Bu kurslar, eğitim kurumu sıfatıyla sertifikalandırılıyor. Milli Eğitim Bakanlığı’nın Hayat Boyu Öğrenme Bölümü, Ege Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi’nin Sürekli Eğitim Merkezleri ile imzaladığımız protokoller var. Kentteki kurumlarla sürdürülebilir bir işbirliği yapısı kurabilmek ve yereldeki aktörleri esnek bir yapı etrafında buluşturabilmek amacıyla bir Yönlendirme Kurulu oluşturduk. İşgücü piyasasında söz sahibi olan kurumlardan çeşitli temsilcileri bir araya getiren bu kurul, mesleki eğitim programlarımızın kentin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmesine, güncellenmesine ve mezun kursiyerlerimizin

işgücü piyasasına dâhil olmasına yardımcı oluyor.”

Kursiyerlerin yaşa göre dağılım tablosu daha net veriler sunuyor: 15 – 30 yaş %48; 30 – 45 yaş %32; 45- 60 yaş %18; +60 yaş %2: “Her kursun bir kontenjanı var. Eğitim setlerinin sayısı da kursun kontenjanıyla sınırlı tutuluyor. İş garantili ve işe yönlendirmeli kurslarda, kursiyerlerin aynı yaş aralığında olmasını gözetiyoruz. Hayat Boyu Öğrenme başlığı altında düzenlenen kurslardaysa yaş sınırlamamız yok. Yaş aralığını belirlerken işverenlerle yaptığımız görüşmeler oldukça etkili oluyor çünkü kimi meslekler için optimum bir yaş aralığı söz konusu. Genel olarak, on altı yaş üzerinde olup okuma-yazma bilen herkes kurslarımıza katılabilir.” ➡

Birlikte Yaşamı Tasarlamak: Co-Living İzmir

SÖYLEŞİ EZGİ CEREN KAYIRICI

Dünya Tasarım Örgütü (World Design Organization), her yıl iki farklı şehirde Dünya Tasarım Konuşmaları etkinliği düzenliyor. Bu yıl bu etkinliklerden biri İzmir’de Dünya Tasarım Örgütü/yle işbirliği içinde, İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Akdeniz Akademisi koordinasyonunda, Dünya Tasarım Örgütü İzmir üyeleri ve İzmir’deki tasarım çevreleriyle iletişim içinde katılımcı bir süreçle planlandı. Tasarımın farklı dallarıyla ilgilenen bireyleri yerelde ve uluslararası çapta çalışan uzmanlarla bir araya getiren, çerçeve sunumları, çeşitli atölyeleri ve panelleri içeren organizasyonu, yürütücülerinden Elif Kocabıyık ile konuştuk.

“Co-Living İzmir”in içerdiği atölyelerin başlıklarını da göz önünde bulundurarak, endüstriyel tasarımın ve kentsel tasarımın sosyal bilimlerin konusu olarak görülen alanlarla kurduğu bağ hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Genel anlamda, hem beşeri bilimlerle hem doğal bilimlerle ilişki kurabiliyor olması bakımından, tasarımın kendine has bir yapısı ve kimliği olduğunu düşünüyorum. Atölye başlıklarını “Co-living (Bir Arada Yaşamak)” temasından yola çıkarak kurgularken, aslında sadece beşeri bilimleri değil; doğa bilimlerini de çerçeveye dâhil etmeyi düşünüyorduk. Dahası, bu ayrımın farkında olmadan ve altını çizmeksizin, “tasarımcı haliyle / olmuşluğuyla” (designerly) davranıyorduk. “Co-living” teması, her ne kadar taşıdığı alt anlamlar dolayısıyla insana dair bilim alanlarına yönelik çağrışımlar yapsa da bu kavramdan ne anladığımızı kendi içimizde netleştirmeye çalışırken, aklımız biyoloji alanına ait “ortak yaşam (symbiosis)” kavramıyla sosyolog Richard Sennett’in ortaya koyduğu “birlikte (together)” kavramları arasında salınmaya devam etti.

Tasarım, çoğunlukla Herbert Simon’ın “mevcut bir durumu tercih edilen bir duruma getirme eylemi” tanımlamasıyla anılır. Biz de atölyeler için başlıkları belirlerken bu tanımlamadan yola çıktık. “Doğayla birlikte yaşamak”, “toplumda birlikte yaşamak”, “şehirde birlikte yaşamak”, “tarihsel / kültürel mirasla birlikte yaşamak”, “teknolojiyle birlikte

yaşamak” gibi başlıklara bakarak, örnek olaylar seçtik. Böylece, tasarımın rolünü “karşılıklı” ve “birlikte” kavramları veya eylemleriyle yeniden düşünmeye çalıştık, yeni ilişkiler kurgulamayı hedefledik.

Daha somut bir örnek üzerinden söylersem, bir bank tasarımının birbirini tanımayan iki insanı nasıl tanıştırebileceğine, ramsar alanlardaki kuşların yaşamsal önceliğinin kentsel

tasarımları nasıl etkileyebileceğine, Agora'nın geçmişiyile yeni bağları nasıl kurabileceğine dair tartışma ortamları oluşturmaya gayret ettik. Buradan bakarak, tasarımın neler yapabileceğine dair tartışmaların bazen doğal bilimlerden bazen beşeri bilimlerden bazen de her ikisinden beslendiğini düşünüyorum.

“Co-Living İzmir”in Dünya Tasarım Örgütü işbirliğiyle organize edilmiş olması, İzmir’e ne gibi kazanımlar getirdi?

İzmir, daha önceleri tasarım alanında nice uluslararası düzeyde etkinliği ağırladı ancak “Co-Living İzmir” etkinliğinin bunlardan farkı, yapısı gereği çok kapsayıcı olmasıydı. Bu etkinlik, Dünya Tasarım Örgütü’nün uluslararası programının bir parçasıydı; dolayısıyla neyi nasıl yapmamız gerektiği bize önceden bildirilmişti. Ulusal ve yerel yönetimleri, sivil toplum kuruluşlarını, çeşitli firmaları temsil eden yöneticilerle tasarımcılar, farklı bilim alanlarından akademisyenlerle ve lisansüstü düzeyde öğrenim gören öğrencilerle bu sayede bir araya gelebildi. Müdürler ve genç tasarımcılar aynı masada buluşabildi. Katılım yelpazesi yerelden ibaret değildi; İstanbul, Ankara ve yurt dışından gelenlerle zenginleşti. Sanırım, tasarım alanında bu denli geniş bir katılımcı yelpazesini oluşturabilmek, İzmir’in en büyük kazanımı oldu. Dünya Endüstriyel Tasarım Günü, bizim her yıl düzenli olarak kutladığımız bir etkinlik fakat bu sene ilk kez, Dünya Tasarım Örgütü’nün yönetim kurulu üyeleriyle birlikte kutlama şansına eriştik.

“Co-Living İzmir’e” katılım için aranan koşullardan bahsedebilir misiniz? Ayrıca, atölyelerde yapılan çalışmaların kente ne gibi katkılar sunmasını umut ediyorsunuz?

Daha önce belirttiğim gibi, etkinlikte neyin nasıl yapılması gerektiği bize önceden bildirildiği için katılım koşulları da hazır şekilde elimize ulaştı. Çeşitli kişi ve kurumlara yaptığımız duyuruların sonucunda elimize ulaşan başvuruları kayda

aldık. Daha sonra bu başvuruları elemeye tabi tuttuk. Başvuranlarda aradığımız temel kriterler, yelpazeye katkı verecek konumda, donanımda olmak ve iyi derecede İngilizce bilmektir. Konuk konuşmacıların sabah sunumlarına katılımını mümkün olduğunca açık tutmaya çalıştık ancak öğleden sonraki atölye çalışmalarına katılımı sınırlandırdık. Bir de bir kurumdan çok sayıda katılımı olduysa elemeye gitmek zorunda kaldık. Lisans düzeyindeki öğrencileri maalesef etkinliğe kabul edemedik.

Organizasyonun ardından, atölye çalışmalarından ortaya çıkan çıktıları derledik; bunların üzerinde çalışmaya devam ediyoruz. Organizasyona dair değerlendirme raporunu yazdıktan sonra, uygulanabilir düzeye taşıyacağımız atölye çıktılarına yeni düzenleyeceğimiz atölyelerde, bu kez lisans öğrencilerini sürece dâhil ederek işlemeyi planlıyoruz. Tabii ki öncelikli amacımız, ortaya çıkan fikirleri, çıktıları gerek belediye gerekse girişimler üzerinden uygulanabilir hale getirmek.

Atölyeler kapsamında açılan başlıklar üzerinden bakacak olursanız, “Co-Living” İzmir deneyimi, İzmir’de başka uluslararası işbirliklerin gelişmesine vesile olur mu?

Kesinlikle olur. Öncelikle İzmir, Dünya Tasarım Örgütü tarafından tanınan bir şehir konumuna geldi. Etkinlik raporları internet üzerinden paylaşıyor. Örgütün benimsediği vizyon gereğince, etkinlikler sürdürülebilir ve genişletilebilir olarak planlanıyor. Yani, gelecek sene başka bir şehir bu organizasyonu üstlenebilir ve hatta ileride bu iki şehrin ürettiği çıktılar karşılaştırmalı olarak tartışmaya açılabilir. Örneğin, şu sıralarda yine bir Dünya Tasarım Örgütü programı olan, hatta İzmir’in geçen sene adaylığını koyduğu World Design Capital 2020 (Dünya Tasarım Başkenti 2020) için bu unvanı kazanan Lille şehriyle (Fransa) ortaklaşa neler yapabileceğimizi konuşuyoruz. İzmir Akdeniz Akademisi’nin katılımını dört gözle bekliyorlar. ✚

Nail Özsoylu:

“Kendisi için gerekli olanı en iyi halk bilir”

SÖYLEŞİ ALİ KEMAL ERTEM FOTOĞRAFLAR KETA ARŞİVİ

Kent atölyeleri, kent hakkının farklı perspektifler içerisinde sıkça tartışma konusu olmaya başladığı son yıllarda, sivil toplum ölçeğinde nispeten yeni temsil eden bir kurum tipi olarak dikkat çekiyor. Gerek yerel yönetimlerin gerekse sivil inisiyatiflerin öncülüğünü üstlendiği bu kurumlar, son dönemin en güçlü sloganlarından birini bükerek özetlemek gerekirse, “Benim kentim; benim kararım” diyen insanları örgütlüyor, kent belleğini kazmaya girişiyor ve yurttaşların karar mekanizmaları içerisindeki rolünü sorgulamasına ön ayak oluyor. Bu durum, bir yandan sivil toplumu motive ederken diğer yandan “kamu” kısaltmasıyla nitelediğimiz yerel ve merkezi yönetimlerin dikkatini çekiyor. Kadıköy TAK’ı model olarak alarak yola çıkan Karabağlar KETA’nın kurucularından Nail Özsoylu ile görüştük; kendisiyle hem kurumun yapısı hem de işleyişi üzerine söyleştik.

KETA’nın kuruluş sürecinden bahseder misiniz?

Örnek ve katılımcı bir anlayışla yapılacak tasarım, yaşadığımız kent için hayati öneme sahiptir. Dolayısıyla en başta bunu halka çok iyi anlatıp, halkı bu sürece dâhil etmemiz gerekir. Çünkü tasarım ihtiyaçtan doğar. Bu yönüyle baktığımızda şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Herkes tasarım yapabilir ve kendisi için gerekli olanı en iyi halk bilir. Kent tasarımında yolların, binaların ve ortak alanların nasıl tasarlanıp uygulanacağı, mutlaka orada yaşayan halka sorulmalıdır.

Akademisyen olarak çeşitli üniversitelerde on dört yıl boyunca görsel iletişim ve tasarım üzerine ders verdim. İzmir Ekonomi Üniversitesi ve Yaşar Üniversitesi’nde derslerime devam ederken, Karabağlar Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürü olarak çalışmaya başladım. Akademik ortamdan siyasi ortama geçmemde öncelikli sebep, yürüttüğüm siyasi bir kampanyanın kazanıldıktan sonraki rasyonel sonuçlarını, üniversitelerde verdiğimiz eğitimin toplumsal yaşamdaki etkilerini gözlemlemektir.

Yaklaşık yarım milyonluk nüfusuyla İzmir’in ikinci büyük ilçesi olarak öne çıkan Karabağlar, gelişmekte olan bir bölge. Yaptığımız ihtiyaç analizinde, kentsel dokunun oluşumunda estetiğin ve sürdürülebilirlik kavramının ne kadar gerekli olduğunu ortaya çıkardık. Bu bağlamda, hemşerilerimizi küçük yaştan başlayarak kent tasarımı üzerine düşünmeye, üretmeye teşvik edecek KETA’yı kurmayı önceliğimize aldık. KETA, zamanla bölgede tasarım yoluyla iletişimi arttıran güçlü bir odağa dönüştü ve sadece iki yılda, farklı yaş ve meslek gruplarından altı bin kişiyi mekânında ağırlamakla kalmayıp, bölgenin kılcal damarlarına kadar sızmayı başardı. Belediyenin bürokratik yapısı içerisinde sivil düşünceye alan açtı, bölgenin mekânsal sorunlarına yönelik tasarımsal stratejiler geliştirdi; uluslararası projelerde paydaş oldu. Belediyenin

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'ne bağlı olarak faaliyetlerine devam eden KETA'nın kuruluş sürecinde emeği geçen Nihat Efe Aksan, Olcay Ertürk, İdil Öztamur, Altun Yılmaz, Duygu Kurtar, Gözde Albayrak, İbrahim Fidandal, Filiz Gündoğdu ve Servinaz Ömür'e minnettarız.

KETA nasıl işliyor?

KETA, kentsel sorunlara çözüm bulmak amacıyla mahalleliyi, tasarımcıları, gönüllüleri, öğrencileri ve destekçileri buluşturan bir yenilik ve yaratıcılık mekânı. Fikir ve ürün üretirken ulusal ve uluslararası işbirlikleri kurmayı gözetiyor, çıktıları kamuoyuyla paylaşmaktan geri durmuyor. Projelerini yerelin ihtiyaçlarından yola çıkarak tasarlıyor; gönüllülük esaslı üzerinden, farklı disiplin alanlarından gelen tasarımcıları örgütüyor. Kentsel sorunları tasarım, araştırma, katılım yoluyla ele alıyor, sosyal değişime duyarlı tasarım süreçleri kurguluyor. Tasarımın gücüyle yenilikçi çözümler üretme iddiasında olan KETA, kenti ortak akıl ve bilimsel verilere dayanarak tasarlanmanın bir gereklilik olduğunu savunuyor. Fikir ve önerileriyle proje süreçlerine katılıp, yaşam alanlarını geliştirmek için tasarım stratejileri geliştirmek isteyen herkese açığız.

Yürüttüğümüz programları üç ana başlık altında topluyoruz: Sırası ile sayarsak "Sosyal Diyalog

Atölyesi", "Ortak Akıl ve Üretim Atölyesi", "Kent Tarihini Araştırma ve Kentlilik Bilinci Atölyesi".

Karabağlar'ın kentsel yaşamında oynadığınız rolü nasıl tanımlıyorsunuz?

Görüş üretme, tartışmaya açma, danışma ve bilgiyi paylaşma anlamında farklı kültürleri ve uzmanlık alanlarını buluşturmayı gözetiyoruz. Bu doğrultuda, sosyal uzlaşmayı sağlamak öncelikli hedefimiz. Probleme dair ortak çözümlere odaklanıyoruz. Karabağlar'ın kentsel ve toplumsal mirasını, yakın tarihini belgeler üzerinden gün ışığına çıkarmayı ve böylece kentlilik bilincini geliştirmeyi amaçlıyoruz.

Sonuç olarak KETA, bölgede tasarım yoluyla iletişimi artıran bir odağa dönüştü. Bu açıdan üniversitelerle, özel sektörle, esnafla ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliğiyle ilerlemek adına, kamu kurumları nezdinde İzmir'de ilkiz, Türkiye'deki sayılı iyi örnekten biriyiz.

2019 yılı için neler planladınız?

Bugüne dek iletişim, sosyoloji, toplumsal uzlaşma, felsefe, edebiyat, siyaset, proje üretimi ve sürekliliği, medya okuma, hikâye anlatıcılığı, fotoğraf, kısa film ve belgesel üretimi, deneysel sanat, teknolojik tasarım, doğa deneyimleri, geri dönüşüm, kentsel dönüşüm, herkes için tasarım başlıkları altında pek çok atölye düzenledik. Bu atölyelerden elde edilen çıktılar analiz ettiğimizde, tasarımın artık üç boyutlu olmaktan çıktığını, nesneye ya da mekâna odaklanmanın ötesine geçtiğini, fikir ve toplumsal düşünce birliğinin tasarımsal süreçlere ciddi şekilde etki ettiğini gözlemliyoruz. Bu gözlemleri, somut bir proje kapsamında sahaya yansıtmaya karar verdik. 2019 yılında daha ziyade fikir tasarım atölyelerine yoğunlaşacağımızı görüyorum. "Herkes Açık ve Herkes İçin Tasarım" sloganıyla sürdürdüğümüz projelere de devam edeceğiz. ✚

Can Özcan:

“Erişebildiğimiz her yere uzanmaya gayret ediyoruz”

SÖYLEŞİ / FOTOĞRAFLAR EZGİ CEREN KAYIRICI

İzmir Ekonomi Üniversitesi Endüstriyel Tasarım Bölümü başkanı Özcan, kentte endüstriyel tasarım eğitimine dair bir ekolün gelişmesinde önemli rol oynamış isimlerden biri. Neşeli kişiliği ve engin bakış açısı sayesinde, kendisiyle sayfalara aktaramayacağımız kadar keyifli ve uzun bir sohbet gerçekleştirdik.

Endüstriyel tasarım üzerine lisans eğitiminizi ODTÜ’de tamamladıktan sonra, yüksek lisans ve doktora derecelerinizi Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde tamamlamışsınız. İzmir ile kurduğunuz bağın öncesi var mı?

Bu bağ kurma ve aidiyet meselesini kendi adıma şöyle tanımlıyorum: İzmir’deyken Ankara doğumluyum bir İzmirli, Ankara’dayken “adalı” bir Ankaralıyım. Ailemin Ayvalık, Cunda Adası’na dayanan bir kolu var. İlkokulu Kuşadası’nda okudum; ortaokul

dönemimde tekrar Ankara’ya göç ettik. Lisenin son iki senesini de İzmir’de, Bornova Anadolu Lisesi’nde tamamladım. Tasarıma olan ilgimin o sıralarda başladığını söyleyebilirim. Kısacası karadan denize, denizden karaya, gezgin bir hayat sürdürdüm.

Dokuz Eylül Üniversitesi’nde doktora tamamladıktan sonra, yurt dışında ve İstanbul’da yaşadım. Ancak toplama vurunca, hayatımın büyük kısmını İzmir’de geçirdiğimi söyleyebilirim.

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü (İYTE) Endüstriyel Tasarım Bölümü'nün kurucu ekibinde yer aldınız. O dönemde nasıl bir süreç yaşadınız?

O süreç akla düştüğünde öncelikle hep şu iki ismi anarım: Prof. Dr. Akın Süel ve aramızdan ayrılan Doç. Dr. Namık Arkun. Ben D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne geldiğimde, Akın Hoca Güzel Sanatlar Fakültesi'nde dekanı. O dönemde İzmir'de endüstriyel tasarım üzerine yürütülen herhangi bir program yoktu. Dahası, 1984'te ODTÜ'ye gittiğimde, benden başka İzmir'den gelip bu bölümü seçmiş kimsecikler yoktu. İzmir'e döndüğümde, benden önce şehre dönmüş iki isim, Özlem Perşembe ve Hakan Gencol, çoktan sektörde yerini almıştı. Akın Hoca, enstitüye geldiğimde kendimi hazırlamamı, endüstriyel tasarım üzerine bir bölüm açacağımızı söyledi. Namık Bey de bu bölümü açmak amacıyla İzmir'e gelmişti ama Mimarlık Bölümü'nde görev almıştı. Yani niyet vardı, henüz hareket yoktu.

Şölen Kipöz ve Suhandan Özay'ın İzmir'e gelişiyle, D.E.Ü. Moda ve Aksesuar Tasarımı programını açtık. Başlarda deneme programı olarak süregitti; hatta ders içeriğini üçümüz bir araya gelip, satır satır çıkardık. Sekiz öğrenciyle eğitime başlayan program çok güzel tuttu; o dönemin öğrencileri, şimdi hoca olarak görev yapıyor. Şimdiki öğrencileri, bu sene pek çok önemli ödülü topladı.

Bu arada bir dekan değişikliği oldu. Akın Hoca ile beraber, açılacak bölüm üzerine konuşmak niyetiyle, yeni dekanla tanışmaya gittik. Henüz o dönemde asistanım ama neredeyse bir profesör kadar sık ders veriyorum. Kılık kıyafet böyle işte, normal... Toplantıdan çıktıktan sonra, ikisi aralarında konuşmuş. Ben odaya girdiğimde, ceketimi çıkarıp bir kenara koyuvermişim; belliymiş ki bu bölüm açılacak olursa başlarına bela olurmuşum. Böylece, bölüm açılmadı. Akın Hoca, ardından İYTE'nin kurucu ekibine dâhil oldu ve Endüstriyel Ürün Tasarımı programını açmak üzere beni davet etti. İzmir'de Endüstriyel Ürün Tasarımı yüksek lisans eğitim programının açılış hikâyesine katkım böyledir. Beş kadar öğrenciyle başladık, şimdi hepsi alanında önemli yerlere geldi.

Dolayısıyla İzmir'de bir endüstriyel tasarım ekolünden bahsedeceksek, sizi

öncülerinden biri olarak görebiliriz. Süreç sonra nasıl ilerledi? Sizinle beraber, başka hangi isimleri anabiliriz ve sizce İzmir ekolünü diğerlerinden hangi nitelikler ayırıyor?

Hem benden önce süreçte yer alan hem birlikte çalıştığım Önder Erkaslan ve Yavuz Seçkin'in ismini anmadan geçmeyeyim. Erkaslan, İYTE'deki görevine devam ediyor. Kipöz ile çalışmaya devam ediyorum. Arkadan ikinci kuşak geldi. Ben doğma büyüme endüstriyel tasarımcıyım ama bizden önce, İzmir'de böyle bir öğrenci profili, hatta lisansı taşıyabilecek bir insan kaynağı yoktu. İYTE, endüstriyel tasarım üzerine lisans eğitimi almış veya mühendislik alanlarından bize gelmiş öğrencilerin birlikte eğitim aldığı bir çatı haline geldi. Bugün dâhi öğrencilerimle çalışmayı sürdürüyorum. Örneğin, halen Dünya Tasarım Örgütü'nün bölge sorumlusu olarak görev yapan Elif Kocabıyık, tekstil mühendisliği çıkışlıdır. Onun kuşağı, çok sağlam bir endüstriyel tasarım nosyonuna sahip olma şansını yakaladı.

Ben daha İYTE'deyken, İzmir Ticaret Odası (İTO) ile Endüstriyel Ürün Tasarımı Bölümü açmayı görüşmüştük. Lisans programı için gerekli olan koşulları içeren bir rapor hazırlamıştım. Zira endüstriyel tasarım, içereceği atölyeler ve insan kaynağı açısından çok ciddi bir yatırım isteyen bir bölüm. Hele hele İzmir'de, İstanbul'dakine benzer şekilde hocaların üniversiteler arasında dönüşümlü olarak görev yapması mümkün değil. Dolayısıyla o rapor, aslında "bu bölümü açmaya niyet etmişsiniz ama emin misiniz" tonundaydı. İTO durumu değerlendirmeye devam ederken İzmir'den ayrılıp İstanbul'a yerleştim ve sık sık yurt dışına çıktığım, hareketli bir süreç başladı. Kanada'dayken, bir akşam bir telefon geldi, "hadi gözün aydın, bölüm açıldı. Akşama toplantı var, gel" deyiverdiler. Tabii o toplantı kaçtı ama İzmir'e dönme fikrini çoktan aklımda evirip çevirmeye başlamıştım. Bir şekilde anlaşmaya varınca, İzmir maceram kaldığı yerden yeni bir evreye geçti. İYTE'de yetişmiş, gayet sağlam bir endüstriyel tasarım nosyonuna sahip eski öğrencilerimin bir kısmını, hocalık yapmak üzere üniversitenin akademik bünyesine aldım. İzmir'de lisans düzeyinde eğitim programı açmaya dair niyet çıkarma hikâyesine böylece noktayı koymuş olduk.

İYTE döneminden beri benimsediğimiz motto şuydu: “Tasarım bize gelmiyorsa, biz gideriz.” Nerede iyi bir organizasyon var, zaten bir araba dolusu insanız; atlayıp gittik. Bu kültürü, alışkanlığı, mottoyu hâlâ yaşıyoruz. Bir tasarım etkinliği oluyor, tüm bölüm gidiyoruz. İzmir’in köklü yaşam kültüründe açık hava önemli bir rol oynar. Bizim de eğitim programlarımız açık bir yapıda gelişt, içe kapanmadık. Meselâ Rusya’dan, Japonya’dan çeşitli uzmanlarla, tasarımcılarla, akademisyenlerle iletişim içindeyim. Bu açıklığı, kendi alanımızda İzmir’e özgü bir meziyete çevirmeyi başardık. Erişebildiğimiz her yere uzanmaya gayret ediyoruz.

Endüstriyel tasarımcı olmanızda ne tür etkenler rol oynadı? En çok hangi alanında yer almayı seviyorsunuz?

Endüstriyel ürün tasarımı, yeterince şizofrenik bir tanım... “Ben şizofren değilim”, demek gibi bir şey. Endüstri var, ürün var, tasarım var, eğitim var... Her biri, kendine özgü bir derya; bu alanların hepsiyle ilişkide olmak ve kalmak, bu şizofreniyle yaşamak ve şizofreniyi alandaki herkese yaşatmak durumundasınız. Ben bu alanların

İYTE döneminden beri benimsediğimiz motto şuydu: “Tasarım bize gelmiyorsa, biz gideriz.” Nerede iyi bir organizasyon var, zaten bir araba dolusu insanız; atlayıp gittik. Bu kültürü, alışkanlığı, mottoyu hâlâ yaşıyoruz.

hepsinde aynı anda fink atmaya seviyorum, meselâ; zaten bunu yapmadan olmuyor. Zira endüstriyel tasarım dediğimiz şey, bir yandan kişisel deneyimlere dayanırken diğer yandan hayatın derinliklerine sirayet edebilmeyi gerektiriyor. Beni lisede biyoloji sınıfına vermişlerdi; herkesin tıp okumak amacıyla gönüllü olarak dâhil olduğu bir sınıftı bu. Mühendis olmaya niyetlenenler, matematik sınıfını seçmişti. Bugün bakıyorum da biyoloji ve doğaya dair temel eğitimi almış olmam, tasarımla ilişkiye büyük katkı sağlamış. Endüstriyel ürün tasarımı, insan odaklı, insanın kişisel bir uzantısı olarak ele alıyorum. Devasa bir barajı inşa etmek için gereken mühendislik bilgisi ve deneyimi, asla kişisel deneyimlere dayanmaz ancak tasarım, karşınıza çıkan soruna kişisel düzlemde cevap verebilmenizi gerektirir. Başka bir örnekle anlatayım: Meselâ

Tasarımın en güzel yanı bu olsa gerektir; ürününü dolaysız şekilde insanla ilişkilendirirsiniz. Mevcut bir koşulu veya malzemeyi insan faydasına yönelik işlemek veya dönüştürmek, bana çok ilginç ve değerli geliyor.

mevcut koşullarda ısınamıyorum ama buna çözüm bulmak üzere, odanın içerisindeki sıcaklığı kontrol etmeyi tasarlıyorum. Nasıl yola çıkılamaz lâzım? Bu duruma dair yetersizliğe kişisel düzlemde çözüm üretmem şart. Tasarımın en güzel yanı bu olsa gerektir; ürününü dolaysız şekilde insanla ilişkilendirirsiniz. Mevcut bir koşulu veya malzemeyi insan faydasına yönelik işlemek veya dönüştürmek, bana çok ilginç ve değerli geliyor.

EKOTAM'ın yürütücülüğünü de üstleniyorsunuz. Bize bu yapıdan ve işleyişinden biraz bahsedermisiniz?

EKOTAM Tasarım Araştırma ve Uygulama Merkezi, alanında bir ilktir. Tasarım; bir kara tahta, bir hoca ve birkaç kitapla öğretimi verilecek bir disiplin değildir. Kitabını arasan da bulamazsın, yok çünkü. Tasarımı, ancak yaptıkça öğrenir ve öğretirsin. Misâl; bir limonata bardağının türünün en iyi örneği olup olmadığını makineye bağlayıp ölçemezsin; bunun ölçütü ergonomiye, memnuniyete ve kullanım kabulünün yaygınlığına dayanır. Öğrenmek için uygulamak gerekiyor ancak ülkede süregelen eğitim programları, bu yaklaşıma bel bağlamıyor. EKOTAM'ı bu ihtiyaca binaen kurduk. Özellikle İzmir'i ileriye taşıyacak sektörlerle yönelik çalışıyoruz: Tarım, gıda, gastronomi... Dışarıda tasarım hizmeti veren firmaların karşılayabileceği türden projeleri kabul etmiyoruz. İ.E.Ü. bünyesinde yer alan temel disiplinlerin bir arada çalışmasını gerektiren, böyle bir çalışma modeli olmaksızın çözülemeyecek projeleri üstleniyoruz. Bu projelerde öğrencilerle öğretim görevlileri, beraberce çalışabiliyor.

Milenyum çocukları, artık üniversite çağına geldi. Önceki kuşaklara göre, yeni jenerasyonların tasarıma bakışında ne gibi farklar var?

Genelleme yapmak ve büyük laflar söylemek istemiyorum ama şunu söyleyebilirim: Her dönemin öğrenci kuşağı birbirinden farklı geliyor bana.

Ayrıca her kuşak, kendi içinde farklı türden öğrencileri barındırıyor artık. Eski gibi masif bir kuşak anlayışı yok. Eskiden zekâ zincirinin en tepesindeydik; şimdilerde, ürünlerimizin zekâsı öne geçti. 2017'de bir yapay zekâ, satranç maçında galip geldi. Aslına bakarsanız, insan çoktan bu denklemden çıkmıştı ki çok kritik bir kırılmadan bahsediyoruz. Yapay zekâyâ sahip ürünler, pek çok işi bizden iyi yapıyor artık.

Bu kertede, tasarımı da yakından ilgilendiren, çok ilginç bir durumla karşı karşıyayız: İnsana dair çok temel yetenekler, doğaya ait her şeyin karşısında aciz kalıyor. İnsan da bu acizliği gidermek amacıyla bir şeyler tasarlayıp duruyor. Peki, acizliğini gidermek için ürettiği şeylerin karşısında aciz düştüğünde insanoğlu ne yapacak? Tasarım, bugüne dek çok dışa yönelik ilerledi; artık içe yönelmek gerekiyor. İnsanın kendi kapasitesini artıracak, yükseltecek konular bizi ve ilgimizi bekliyor.

Özel ilgi alanlarınızdan bahsedelim mi? Sizin için hayatı ilginç kılan şeyler neler?

Adalıktan geliyor olsa gerek, denize açılmaktan çok hoşlanıyorum. Ne demişler? “Deli deryaya, akıllı Sahra'ya”. Bana dokuz metrelik bir tekne verin, üstünde yaz kış yaşayabilirim. Denizde olmak, benim için vakit geçirmeye yönelik bir durumdan ötede duruyor. Çocukluktan beri kendimi denizin üstünde iyi hissedirim. Bir tek o yarışmalar ilgimi çekmiyor. Denizin üstünde olmak, bir oluş hali ve ilginçtir; tanrıya güvenip denize açılmazsın; gelen verileri toplayıp analiz etmen, ona uygun karar alman gerekir. O yüzden denizdeyken tasarımı da tarihi de daha iyi anlıyorum. Örneğin, Aydınlanma Çağı okumasını denizciliğin gelişmesiyle bağlantı kurarak yapabiliyorum. Bir de motosiklet kullanmayı çok seviyorum. Lise ikiden beri motosikletim var. Göçebelik, toplumla paylaştığım bir unsur... ➕

people.ieu.edu.tr/tr/canozcan/kisisel_bilgiler

Leman Sevda Darıcıoğlu:

“İzmirli izleyici sanata samimiyetle yaklaşıyor”

SÖYLEŞİ EBRU ATILLA SAĞAY FOTOĞRAFLAR EBRU ATILLA SAĞAY – CENKHAN AKSOY

Bu yıl üçüncüsü düzenlenen Daraağaç sergisi, yirmi beş güncel sanatçının Umurbey Mahallesi sakinlerinin dinamiklerine ve gündeliklerine dâhil olmuş işlerini içeriyordu. Bu sergiyi öncekilerden ayıran en önemli fark, fikri kaynağını mahalleye yeni açılan Yabancılar Şubesi'ne dayandıran yirmi dört saatlik bir performansa ev sahipliği yapmasıydı. İzmir'de doğan ve İstanbul'da yaşayan Quuer sanatçı Leman Sevda Darıcıoğlu'nun Kopenhag'da ürettiği “Bekleyiş” işinin devamı niteliğindeki bu performans, “gitmek / kalmak”, “gidememek – kalamamak” ikilemlerini merkeze alıyordu. Normativitenin ötesini kendi öznelliğinden kopmadan hayal eden, incelikli işlerin emekçisi Darıcıoğlu ile kapsamlı bir sohbet gerçekleştirdik.

Quuer tanımına inanmadığınızı söylemeniz de işlerinize bakınca, beden katılığına karşı duruşunuz baskın şekilde hissediliyor...

Haşa! Quuer tanımına inanmamak derken ne kastettiğinizi bilmiyorum, herhâlde bir yanlış anlaşılma olmalı... Daha ilk zamanlarımdan bu yana, kendimi quuer sanatçı olarak tanımladım; kendimi böyle

tanımlamış olmamın başkaları tarafından algılanışımı kısıtlayacağını söyleyen bir takım sanatçı tanıdıklarımın “uyarı”sına rağmen, bu tanımlamada ısrarcıyım. Ederin LGBTİ+ özneleri kapsayan bir şemsiye terim olarak kullanımını yanlış buluyorum, keza quuer, eder bir kimlik adlı değil; hayat duruşuna, bakış açısına dair bir referans. Kendime dair yaptığım eder sanatçı tanımını da hayatta durduğum

yeri göstermesi, baktığım açının verdiği referansı ortaya koyması bakımından önemsiyorum. Ederin bir kimlik adılı olmadığını vurgulamamın temel nedeni, ederi iktidar dinamiklerinin, normun ötesine doğru sonsuzluk vaadinde bulunmayan, tam da aksine, bir sonraki anda belki bambaşka bir yerde durma, olma olasılığını barındıran bir çizgi olarak tanımlamam. Tüm başkalıkların birbirine tutarsız kalmadığı, birbirine düşman olmadığı bir ittifakın çağırısı bu...

Bedenin katılığına dair duruşum, işlerimin geneline bakılınca hissediliyorsa ve bu görünür durumdaysa ne âlâ. Üzerimize atanan cinsiyet kategorileriyle sorunum var; bu kategorilerin tüm hayatı belirleyen bir paket halinde karşımıza çıkıyor olmasıyla özellikle derdim var. Bu kategoriler bacaklarımızı, ses tonumuzu nasıl kullanacağımızdan başlayıp neyi hayal edip neyi hayal edemeyeceğimize uzanarak kurmak istediğimiz dünyanın tamamına kastediyor. Bunu söylerken, kadın ya da erkek olmanın getirdiği baskıdan çok kadın, erkek olarak kendimizi kurma halinden bahsediyorum. Diğer yandan, kimliksizlik savunusu yapmıyorum; lâkin safi beden olmanın önündeki engellerin, cinsiyetlenmiş beden eklem yerlerinin üzerine düşünüyorum.

Esasen vardığım nokta itibariyle, işlerimin ilk bakışta cinsiyet, cinsellik gibi ederin merkezine aldığı konuların ederle ilgisini oradan ele almayı oluşum üzerinden sorgulandığını görüyorum. Lâkin bu sorgu, içinde eder bakışın dünyada kat ettiği yolu da barındırıyor. Bugün eder, beden ve arzu politikalarını odağına alarak, tüm dünyaya açılan bir ufku sunuyor bizlere. Göçten ve kolonyalizmden, mutluluktan ve kırılğınlıktan, ölümden ve kayıptan bahsediyor. Ben de kırılğınlık, kayıp, ölüm, yas gibi başlıkların üzerinden ilerleyerek, mevzumu eder komünikeden gelen bir sanatçı olmamla ilişkilendiriyorum. Zira, ayrıcalıksız alandan olmak, barındırdığı özgülleştirici potansiyelin yanı sıra yara alabilirliği arttırma potansiyelini taşıyor. Normun dışında bırakılan beden, adeta yarısıyla ve yokluğuyla sisteme dâhil ediliyor. Tüm bunları yüksek sesle söylerken, kendim için benimsediğim tanımı da sorguluyorum; öyle bir tarafım var. Genel olarak protest tavrılara direnişin “iktidar” ve “direniş” şeklinde ikili bir dinamiğe hapsolma tehlikesine dair uyarıda bulunuyor olsam da, kendimi eder bir sanatçı olarak tanımlamamın gerisinde hetero-patriyarkaya hareket çeken punk bir tavrı barındırdığımı ve bundan çok keyif aldığımı itiraf etmeliyim.

Sergiyi katılma süreciniz nasıl başladı; mahalleyi önceden tanıyor muydunuz?

Son Mamut'ta, Darağaç inisiyatifinden Ali Kanal

ve Berna Dolmacı ile tanışmam üzerinden gelişti süreç. Bu tanışmanın ardından, yaz aylarında Darağaç inisiyatifinden bir davet maili aldım. Mahalleden ve üçüncüsü düzenlenecek sergiden böylece haberim oldu. Daveti aldığımda tesadüfen İzmir'deydim; ailemi ziyarete gelmiştim. Ali, Berna ve Cenkhan ile buluşup mahalleye gittik; bana kendilerinden, şu ana kadar neler yaptıklarından, mahallenin geçmişinden ve sosyal dokusundan bahsettiler. Mahalleden ve mahalleliyle kurdukları ilişkiden etkilenecek, yaptıkları daveti kabul ettim. Sohbetimizde, yeni açılan Yabancılar Şubesi'nin bahsi geçince, “ben burada sadece durabilirim” diye düşündüm. Tam hatırlayamıyorum, belki şube hafta sonu olduğu için kapalıydı ya da biz mahalleye vardığımızda mesai saati sona ermişti ama sonuç olarak, önünde biriken kalabalıklara veya günlük işleyen dinamiğe tanık olamadım. Göç ve mültecilik mevzusu, derinlemesine dert ettiğim bir konu... Yabancılar Şubesi gibi bir mekânın ne türden bir kamusal alan yarattığını az çok biliyorum. Geçmişte bir STK'da, üç buçuk yıl boyunca göçmenlerle yapılan görüşmelerde Fransızca - Türkçe tercümanlık yaptım. Bu deneyimin sonucunda, insanları göçe zorlayan nedenleri, iltica sürecinin nasıl işlediğini, bitmek bilmeyen o bekleme sürecinde Türkiye'de yasal olarak barınabilmenin dayattığı meşakkatli hayatı, BM'ye başvuru süreçlerinin zorlu prosedürlerini gayet yakından biliyorum. Hele ki Suriyelilerin haricinde kalan mülteciler ve göçmenler için her türlü süreç, çok daha zor işliyor. Bu konuyu kendine dert edinmiş olmak için tabii ki sözünü ettiğim süreçlerden haberdar olmak gerekmiyor ama üç buçuk yıl boyunca mültecilerden dinlediklerim, bana bir sorumluluk yüklüyor.

Türkiye, Suriye'de süregiden sıcak savaş nedeniyle göç konusunda ilk defa bu kadar kapsamlı bir sorumluluk aldı ve sınırdan geçerek kendisine sığınmış her Suriyeliye geçici kimlik kartı verdi; dahası vatandaşlık haklarından yararlanma hakkı tanıdı. Ne var ki sığınmacılar, yerleştikleri şehirlerde uzun zaman boyunca ekonomik zorluklarla boğuştu, dil bilmedikleri için hizmet alamadı ve o şehrin sakinleriyle iletişim kuramadı. Ucuz iş gücü olarak görüldükleri için hâlâ suistimale uğruyorlar ve toplum içerisinde yaşadıkları ayrımcılık, bir türlü sona ermiyor. Bir insanın hayatının böylesine alt üst olabilmesi, benim tüylerimi ürpertiyor ve bunu yaşamın biyolojik olarak sürdüğü ama hayatın askıya çıktığı, yaşanamaz hale geldiği bir durum olarak alıyorum.

Kolektif bana bu mahallenin geçmişini uzun uzadıya anlattı. Eski bir Rum mahallesi oluşu, Smyrna yangını sonrasında çöküntü bölgesi haline gelmesi, ardından iskânın daralması beni mahalleliyle sanatçıların kurduğu iletişim

Hafızamdaki beyazlığının ötesinde, İzmir olarak bilmediğim türden bir İzmir ile tanıştım. Memnunum ama bundan...

üzerinden çeşitli hayallere sürükledi. Buna karşın, zamanında bölgede ifa edilmiş idamlar, bana darbeyi hatırlattı. Bu hissiyatla alanı anlamlandırmaya çalışırken, hafta içi mahalleyi dolduran insanların tahmin ettiğim türden bekleyişine tanık olmak, “bekleyiş: II”yi ortaya çıkarttı. “bekleyiş: II”, buradan bakarsak, İzmirli sanat oluşumlarıyla gerçekleştirmiş olduğum ilk projem. Gerçi, bir süredir Kendine Ait Bir Oda ekibinden Hakan Kırdar ile önümüzdeki aylarda küratörlüğünü üstleneceği bir performans festivaline dair temas halindeyim. Hakan beni bu festivale katılmaya davet ettiğinde İzmir’de gerçekleştireceğim ilk performansın o olacağını düşünüyordum ama Darağaç’ın daveti üzerine kendimi aniden Umurbey’de buldum. İzmir’e burada yaşarken farkında dahi olmadığım, varlığından haberdar olmadığım periferisinden giriş yapmış oldum. Hafızamdaki beyazlığının ötesinde, İzmir olarak bilmediğim türden bir İzmir ile tanıştım. Memnunum ama bundan...

Bahsettiğim gibi, yaşamın askıya alınması, yakından ilgilendiğim bir konu. Giorgio Agamben’in “Kutsal İnsan” kitabında bahsettiği, “kurban edilemez insan” statüsüne dayanan, yaşadığımız toplumda değersizleştirilen yaşamları ele aldığım bu silsilenin geçmişi, 2016’da TÜYAP Sanat Fuarı’nda altı gün boyunca, günde iki saat gerçekleştirdiğim “Kimler Geldi Kimler Geçti” performansına dayanıyor. Bu performans, intihar eden transları konu ediniyordu. LGBTİ+ hareketinin avukatları aracılığıyla ulaştığım cinayet dosyalarındaki fail ifadelerinden ve özellikle trans hakları alanında çalışan Pembe Hayat Derneği’nin internet sitesinde bulunan haber arşivi üzerinden eriştiğim cinayet, intihar haberlerinden yaptığım alıntılardan oluşturduğum metni iki saat boyunca okudum, her ölüm haberinden sonra bacaklarıma bir altın kelebek iğneledim. Geçtiğimiz sene Kopenhag, Warehouse’da katıldığım misafir sanatçı programı dâhilinde yine bu konuya yoğunlaştım. On yıldır queer sanat alanı olarak faaliyet gösteren Warehouse’ın toplama kampını andıran binasının yüz kırk yıl boyunca kesimhane olarak işlediğini ve performansımı gerçekleştirmek için bana tahsis edilen alanın hayvanların kesime gitmeden önce beklediği son nokta olduğunu öğrendiğimde, yaşamın askıya alınma durumuna iyiden iyiye eğilmeye karar verdim. “bekleyiş” projesi buradan filizlendi; kendimi bedenime geçirdiğim iğnelere bağlı iperle tavana kurulu demir borulara astığım Warehouse performansını iki saat sürmüştü ve mekânın arka kapısından her ziyeci geçtiğinde bacağıma bir iğne batırıyordum. Darağaç ekibine bu işten bahsederken, zihnimde “bekleyiş”i bir seriye dönüştürme fikri belirdi. Böylece, kendimi sergi alanının ortasındaki ağaca bağlamaya, yirmi dört saati orada geçirmeye karar verdim.

Sorgulamak ve deneyimlemek istediğiniz argümanlar nelerdi?

Bu performans, on sekiz yılını yaşadığım ve sosyo-politik karakteri nedeniyle kendimi dışarıda hissettiğim bu kente arka kapıdan bir dönüş yapma imkânı tanıdı. Gerek mültecilik üzerinden gerekse son yıllarda ülkede yaşadığımız boğucu atmosferden yola çıkarak, şahsi gündemimden bir türlü düşmeyen “gitmek/kalmak” ikilemine

ve bağlanma konusuna dokunmuş oldum. Performanslarımda kavramsal politik çerçevelere ve kişisel tarihimi bu çerçevelerin içine nasıl yerleştirdiğime değinmeyi seviyorum çünkü bu değiniş, kendimi deneyime açma fırsatı veriyor. Dolayısıyla performans başladığında o ana kadar düşünsel düzlemde yürüyen sorgum bedenselliğe geçiyor, bu kez fiziksel ve duygusal bedenimin alacağı halleri sorgulamaya başlıyorum. “bekleyiş: II”de sorgulamak istediğimse tanımadığım, misafir olduğum bir mahallede bir ayağımdan ağaca bağlı şekilde geçireceğim yirmi dört saatin bana neler getirebileceğiydi. “Bu yirmi dört saat içinde Darağaç bana ne yapar, ben Darağaç'a ne yaparım”; soru buydu. İtiraf edeyim ki gecenin nasıl geçeceğine yönelik olarak gittikçe gerginleşen bir merakım da vardı. Keza erkek olmayan bir bedenle geceyi sokakta geçirmek, bu ülkede başlı başına bir gerginlik konusu...

Ağaca bağlı olduğun ip, at nalı, mumlar... Seyircide merak uyandıran bu materyallerin sizdeki imgesel karşılığı nedir? Çevredeki kalabalıkla, izleyiciyle minimum düzeyde iletişim kurdunuz; kalabalık seyreldikten sonra özel bir durum yaşadınız mı?

Öncelikle çevremle oldukça yakın bir ilişki kurduğumu söylemek istiyorum. Benimle ilişkiye girmek isteyen herkese karşı gayet açtım ve süreç boyunca birçok insanla fiziksel temas yaşadım; yan yanalığı paylaştım. Genel olarak kalabalıkların kendisini soyutlamış ve bir şeye adanmış bir insanla ilişkilene biçimi, sair zamanların getirdiği hallerden farklı oluyor ve konu performansla rahatsızlık verme endişesi taşıyorlar. Çekiniyorlar; o insana nasıl yanaşacaklarını bilemiyorlar. Performans sırasında benimle nasıl etkileşime gireceklerini uzun uzadıya tartışan birkaç izleyici oldu. Bu konuşmalara tanık olmak çok ilgi çekiciydi çünkü benimle nasıl iletişime girmeleri gerektiğini, düşünsel olarak, uzun uzun aradılar. Direniş politikalarının yer yer neyin doğru neyin yanlış olduğuna yönelik düşünsel şartlanmalar inşa ettiği bir dünyada, mevcut halimize dair çok şey söylüyor aslında, bu arayış. Yaklaşmanın doğrusu yanlış olmadığı gibi bana yaklaşmanın da gereği yoktu. Performans insanlara yapılan bir davetse ki kesinlikle öyle, bu yaklaşıma çalışma, olsa olsa kalplerini

açmaya, bir şeyi beraber teneffüs etmeye yönelik bir davet. Birbirleriyle epeyi zaman müzakere ettikten sonra iletişim kurmak adına bir şeyleri deneyip tekrar kendi aralarında konuşmaya dönmeleri, bedeni ve duyguları unutup aklıyla yaşamaya çalışan, anı unutan halimizin tipik bir yansımasıydı. Bu bireyler, kendilerini ana bırakamayacak kadar sabırsızdı.

Kör bir izleyicinin arkadaşının ona anlattıkları üzerinden performansı dinlemesi ve bu izleyicinin anlatılanlara verdiği tepkiyi takiben, “toplum bir köre dâhi iyi davranmıyor ki konuşmayana kim bilir neler yapar” cümlesini sarf etmesi; bir kadının ipimle etkileşime girerek yaptığı spontan “spoken word”; erkek arkadaşının gece güvende olup olmayacağının endişesiyle yanımdan ayrılmaması; Darağaç ekibinin izleyicinin bölgeyi terk etmesi üzerine beni bırakıp içeriye girememesi ve geceyi sokakta geçirmesi; mahallenin köpekleri; esnaftan birinin yanıma oturup savaştan çıkmış bir kadını andırdığımı söylemesi ve ne yaptığımı anlamaya yönelik arzusu; performans sonunda mumları yakmaya çalıştığım da bazı tır şoförü erkeklerin gelip etraftaki paletleri rüzgârı kesecek şekilde dizmesi... Bunlar, unutamayacağım anlar...

Kullandığım materyallere gelirsek, “şu şunu bu da bunu sembolize ediyordu” şeklinde açıklamalar yapmayı sevmiyorum. Zira her malzemenin anlamı kişiye göre değişir ki değişsin isterim. Belki nal bir istisna olabilir; performansın bir enerji alanı yarattığını düşündüm ve o enerji alanının gücünü alıp, şans getirdiğine inanılan at nalına yüklemeyi istedim. Nalı da performansın sonunda “giderken” geriye bir iz bıraksın, göç yollarına uğur getirsin, bir tılsım olsun diye Yabancılar Şubesi'nin kapısının tam karşısına çaktım. ✚

Çağdaş Dansın Yeni Merkezi İzmir

SÖYLEŞİ EBRU ATILLA SAĞAY FOTOĞRAFLAR FİLİZ İZEM YAŞIN – EBRU ATILLA SAĞAY – CANSU ERGİN ARŞİVİ

Güncel gösteri sanatlarına yönelik ilginin kentte artmasında ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Çağdaş Dans Ana Sanat Dalı Bölümü'nün açılıyor olmasında, yerelde çalışan bağımsız sanatçıların sarf ettiği istikrarlı çaba büyük rol oynuyor. Yerel ve uluslararası çapta üretimleriyle İzmir ve periferisinde ciddi bir dönüşüme önayak olan, devinim yaratan Cansu Ergin ve Şafak Ersözlü'nün yanı sıra alanında ülkemizin yegâne profesörü olan Tuğçe Tuna ile beden odaklı üretimlerin kent sathında nasıl ileriye taşınabileceğini konuştuk.

CANSU ERGİN

(bağımsız çağdaş dansçı, koreograf, öğretim görevlisi)

Uzun yıllardır ısrar etmekten bıkmayarak, İzmir'de çağdaş dans alanında birçok girişime öncülük ettiniz; atölyeler yürüttünüz ve sayısız etkinlikte dans ettiniz. Bugün itibarıyla geride kalan süreci ve size ulaşan geri bildirimleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Beş yıl öncesine dönüp bakıyorum da ortada pek bir şey yoktu açıkçası ama şimdi tam aksine, ne çok şey olup bitiyor. Çağdaş dansın bu şehirde kendine açtığı alan anlamında, büyük bir dönüşümden bahsediyoruz. Beş yıldır projelerimde ve atölyelerimde benimle beraber çalışanlar, değerli bedenlerini ve zihinlerini ortaya koyarak nice projede sahne aldı, başarılı performanslar sergiledi. Yaratıcılık da iyiden iyiye arttı. Adım adım ilerledik; farklı mekânlarda, farklı zamanlarda, farklı ortamlarda sergilediğimiz performanslarda

yer alan dansçıların derslerime katılan kişilerden oluşmasını çok mükemmel bir durum olarak niteliyorum çünkü aramızda oluşan özel bir bağa tanık olan yakınlarımız, bizi destekler hale geldi. Artık her performans büyük bir coşkuyla sergileniyor, izleyici gittikçe kalabalıklaşıyor. Başlarda beş, altı dansçıyla çalışırken şimdilerde kırk dansçıyla çalışır hale geldim. Üstelik kemikleşen bir kadrom oluşmaya başladı.

Bu durumda, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde açılan bölümün tam anlamıyla faaliyete geçmesini iple çekiyorum. Alan disiplinize oldukça dansçılar bedenlen ve ruhsal olarak büyük bir değişim geçirecek, yaratıcılık artacak ve performansların kalitesi yükselecek. Dahası kavramsal yaklaşım ve sorgulama, akademik bir çerçeveye oturacak.

Çağdaş dans öğrencileri ve dansın bu dalına ilgi duyanlar, İzmir'de en çok neyin eksikliğini çekiyor? Bu eksikliği gidermek için neler yapılabilir?

Maalesef İzmir'de eksik çok ve daha işin başında sayılırız. Çağdaş dansa uygun platformların ve sahnelerin sayıca az olması, etkinliklerde çağdaş dans olgusuna çok az yer veriliyor oluşu, ilk akla gelen eksiklikler. Performans sayısının artması gerekiyor ama bu karşılıklı çalışan bir süreç: Farklı koreograflar, dans toplulukları şehirde düzenlenen etkinliklere konuk olacak ki seyirci, zengin bir skalayla karşılaşsın. Niceliğin ve niteliğin artışından heveslenecek yeni dansçılar ortaya çıkabilin. Maalesef popüler kültürde süregittiği gibi çağdaş dans alanında

da garantilik hüküm sürüyor. Seyirciyi geliştirecek işlere yönelmek yerine genel beğeniye uygun, risk taşımayan estetik kalıplara mahkûm edilmiş eserler sahneleniyor ya da getirilen yenilikçi projeler bir türlü yeterli izleyici sayısına ulaşmıyor. Sonunda elit bir izleyici tabakasının beğenisine sıkışıp kalıyoruz. Oysa üretimin, yaratımın kategorisi ya da sınıfı olamaz.

Küçük çaplı festivallerin, platformların sayısı artmalı; mevcut sahneler de işin sohbetini yapanlar yerine işini yapanlara açılmalı. Disiplinlerarası buluşmaların sayısı artırılmalı, yeni işbirlikleri oluşmalı; özellikle öğrencilerin buna çok ihtiyacı var. Eğitimci öğrencilerini çağdaş dansa yönlendirmeli, dans genel anlamda sanat okullarında sıkışıp kalmamalı. Pina Bausch ne diyor? "Dans et, dans et; yoksa yok olup gideceğiz!"

ŞAFAK ERSÖZLÜ

(*çağdaş dans ve performans sanatçısı, budalasultan kolektifi ve Açık Stüdyo kurucusu, Sanatta Görünürlük Festivali düzenleme komitesi üyesi*)

Çağdaş dansın ana sanat dalı olarak Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesinde kendine yer bulmasının kentin kültürüne sağlayacağı kazanımlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Güncel gösteri sanatları alanında yeni odağın beden ve disiplinlerarası, disiplinler ötesi üretim olduğunu göz önünde bulunduracak olursak, çağdaş dans üzerine akademik çalışma yürütecek bir yüksek öğrenim kurumunun ülkenin yeni kültürel başkenti olmaya aday İzmir'de bulunmaması eksikti. Bağımsız sanatçıların ve kültür inisiyatiflerinin bu alanda yürüttüğü çalışmalar, her ne kadar İzmir'in uluslararası kültür sanat platformlarında performans sanatları açısından işleyen bir coğrafyaya dönüşmesini sağladya da, akademik bir ortama sahip olmak, bu uğurda harcanan çabaların somut sonuçlarını çok daha ileri düzeylere taşıyacaktır.

Açık Stüdyo'nun düzenlediği atölyelere, sergilediği performanslara ve Sanatta Görünürlük Festivali – İzmir'e yerelden katılan sanatçı kitlesi, İstanbul'da eğitim almış ancak yaşam alanını İzmir'e taşımayı tercih etmiş yaratıcı bireylerden oluşuyor. Sayıca, çok dar bir kadroyla ilerliyoruz. İzmir'de bu alanda akademik

bir birimin işliyor olması, her şeyden önce kendi insan kaynağımızı oluşturmamıza olanak sağlar. Ayrıca akademik bir birimin kentteki varlığı, bağımsız oluşumların yerel ve uluslararası düzeyde yürüttüğü projelerde ihtiyaç duyduğu yüksek kapasitenin ortaya çıkmasını sağlar. Şunu eklemek gerekir ki bu kapasitenin gelişimi, ancak bağımsız oluşumlar ve akademi arasındaki işbirliği doğru orantılı ve karşılıklı olarak gerçekleşirse mümkün olur. Bağımsız oluşumların çok merkezli biçimde yürüttüğü eser üretimi, eğitim ve kültürel değişim çalışmalarının yanı sıra akademik bir yerleşikliğin kentteki merkezi varlığı, çağdaş dans pratiğinin kentteki sürdürülebilirliğini güçlendirir. Süreç içinde Devlet Tiyatroları bünyesinde bu alanda eser üretip icra eden bir topluluk kurulması öngörülebilir. Böylece, izleyicinin eserlere ulaşması zamanla kolaylaşır ve seyir alışkanlıklarında yeni bir kategori oluşur. Bu yeni kategori, kentin kültürel yapısının topyekûn dönüşümü anlamına gelir. Bu dönüşüm, İzmir'i çağdaş dans alanında uluslararası literatüre önemli ölçüde yaklaştırır. Bağımsız oluşumların çalışmalarını takip eden kitle büyür, yanı sıra dansın bu dalını kendine meslek edinmek isteyen bireylerin sayısı artar. Bu ivmelenme, izleyicinin aidiyetini de güçlendirecektir. Zira tecrübeyle sabit ki izleyicinin aidiyeti, kültür inisiyatiflerinin tamamının örgütsel sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşıyor.

PROF. TUĞÇE TUNA

(*koreograf, yönetmen, çağdaş dans ve performans sanatçısı, akademisyen*)

Yurt içinde ve dışında takdire mazhar olmuş sayısız eser üretmiş ve sergilemiş bir sanatçı olarak, alan eğitimi programının uygulanmasına dair neler söylemek istersiniz?

Eğitim içeriğinin ihtiyaçlar doğrultusunda yenilenmesini ve öğretmenlerin kendini sürekli güncellemesini, sirküle olmasını çok önemsiyorum. Diğer önemseydiğim konuya eğitimde beden felsefesinin içselleştirilmesi ve yeni bir beden kültürünün oluşturulması. Doğal olarak bu alanda eğitim görmüş, güncel somatik bilgiye sahip, öncelikle kendi bedensel – zihinsel, enerjetik sürecini bir noktadan başka bir noktaya kinestetik olarak taşımayı başarmış öğretmenlerle, rehberlerle bir arada yürümek şart görünüyor. Çalışmaları usta - çırak ilişkisine dayanan bir etik anlayışı doğrultusunda tecrübe etmek, yeni kuşak öğrencilerin kazanması gereken bir nosyon. Fiziksel deneyim ve kinestetik bilgelik, hayata geçirdiklerinizle ilgilidir. Fiziksel, yani bedensel olarak yaptıklarınız veya yapabildiklerinizle doğrudan ilişkilidir. Bu deneyimlerin öğretmenlik adına hayati bir kaynak olduğunu değerlendiriyorum ve dans sanatına ilişkin eğitim alanının ancak bu niteliğe sahip bireylerle yönlendirilmesi gerektiğini savunuyorum.

Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Çağdaş Dans Ana Sanat Dalı Bölümü'nün açılıyor olmasında harcadığınız emek itibarıyla İzmir'e çok önemli bir katkı sunduğunuzu düşünüyoruz. Bize bölümün açılış sürecinden ve takip edeceği programdan bahsedermisiniz?

Bu fikri sanırım 2005 gibi paylaşmaya ve yaymaya başladım. Turnelerde, atölyelerde, konuşmalarda ve inzivalarda hep dile geliyordu, İzmir'deki akademik eğitim ihtiyacı. Üniversitenin barındırdığı Devlet Konservatuvarı bünyesinde faaliyete geçecek bölümün açılmasında Prof. Ümit İşgörür'ün büyük desteği oldu. İşgörür, bölümün yöneticiliğini de üstlenecek.

Ders müfredatının oluşumu aşamasında, M.S.G.S.Ü. Çağdaş Dans Asd.'nin müfredatını örnek aldık. Sevgili Cansu Ergin, akademik çalışmaları başlatacak. Döneme hazırlık kurslarıyla başlıyoruz; öğrenci alımı için 2019 eğitim dönemini beklemeye karar verdik. Amacımız uluslararası platformlarda, sanatsal ve akademik nitelik açısından geçerliliği olan, disiplinlerarası bir eğitim programı oluşturmak. Beden odaklı çağdaş gösteri sanatları alanında kariyer yapmak isteyen, hareket ve dansı hayatının merkezine yerleştirmeyi arzulayan gençlerimizi bekliyoruz.

Öğrencileriniz arasında çok başarılı işler çıkaran ve İzmir'de ikamet eden bağımsız sanatçılar var. Gözlemlediğiniz kadariyle, yerelde gösterdikleri çabaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Benim için İzmir, kendimi dış ve yüzeysel dünyaya kapatıp konsantre çalışmalarına yoğunlaşabildiğim bir mevzi. İzmir benim inziva alanım. Önce öğrencim olanlar, şimdi İzmirli meslektaşlarım oldu. Harcanan çabalar, çağdaş dans ve performans sanatlarının İzmir'deki görünürlüğüne çok büyük ivme kazandırıyor. Bu ivme, beraberinde yeni dans anlayışına dair olanakları yaratabileceğimiz zeminleri de genişletiyor. İçinde yaşadığınız toplumu yeni bir hareket tavrı ve hareket estetiğiyle tanıştırmak zordur. O yüzden arkadaşlarımla sarf ettiğim çabayı, harcadığım emeği, sergilediğim çalışmaları çok değerli buluyorum ve sanatçı – akademisyen - koreograf olarak elimden geldiğince yanlarında oluyorum. Portİzmir, Açık Stüdyo, K2-UNA, TOBAV gibi zeminler ve Cansu Ergin, Serenay Oğuz, Erdem Gündüz gibi bağımsız dansçılarla bu alanda disiplinlerarası bir yaklaşım sergileyen Sarp Keskiner'i yakından takip ediyorum. Çağdaş dans sanatı ve anlayışının, İzmir'de giderek yaygınlaşacağını düşünüyorum ve özellikle bu yıl uluslararası ortaklık yaparak çerçevesini büyüten Sanatta Görünlük Festivali üzerinden, İzmir'in beden odaklı gösteri ve çağdaş dans sanatı alanında uluslararası birçok ağa katılacağına, katkı sunacağına inanıyorum.

Biz de size ait bir dilekle söyleşimize noktayı koyalım: "Bedenimizle konuşmak, bedenimizi görmek, dinlemek için gerekli ortamları oluşturabilmemiz dileğiyle..." ✦

İyilik hanesine atılmış bir çentik: Balıklıova Köy Tiyatrosu

SÖYLEŞİ İBRAHİM METİN BALTACI FOTOĞRAFLAR SEMİH ÇELENK ARŞİVİ

2011 yılında Balıklıova köyü sakinleri tarafından kurulan Balıklıova Köy Tiyatrosu, yerelden çıkan özgün modellerden biri olarak dikkatleri çekmeye devam ediyor. Bugüne değin Balıklıova dışında Bademler, Barbaros, Karaburun, İncecik, Urla, Alsancak, Yeşilköy, Güzelyalı, Karşıyaka'da oyunlarını sergilemiş, yedinci yılına varmış tiyatroyu, kurucusu Semih Çelenk ile değerlendirdik.

Bir köy tiyatrosu kurma fikri nasıl oluştu ve bu fikir zaman içerisinde nasıl hayata geçti?

Kentleşme öncesi insana ait etkinlikler, en küçük yaşam birimlerinde yeşeriyor. Ekme biçme, şarkı söyleme, dans etme ve bir bakıma yaşamdaki üretimi kutlamaya, kutsamaya dönük etkinlikler, Balıklıova

gibi küçük yerleşimlerden doğuyor. Bu bakımdan, köyde tiyatro yapıyor olmak, meselenin kaynağına yaklaşmaktan ibaret. Bu gibi pratiklere yabancı değiliz. Diğer yandan, gerek kukla gösterileri gerek seyirlik oyunlar olsun, köyler asırlardan bu yana bereket bolluk törenlerinden doğan tiyatral faaliyetlere ev sahipliği yapmış. Yani mimetik ve dramatik anlamda, bir geleneği sürdürmüşler. Ege'nin köylerinde Dionysos şenliklerine benzer şekilde herkesin katıldığı, oynadığı bağ bozumları tertip edilir. Böyle bakıldığında, köyleri tiyatronun kadim mekânları olarak niteleyebiliriz ama birkaç yıl öncesine kadar köy olarak nitelendirdiğimiz bu yerleşim birimleri, idari sistemin değişmesiyle büyükşehirlerin mahallesi haline gelmiş durumda. Artık her köyde

birden fazla market var. Dolayısıyla çok az kimse yağurdunu, peynirini yapmaya devam ediyor. Köy hayatına dair birçok şey kaybolup eksilirken kentli hayata, kültüre ve sanata ait nice şey, buralara ulaşmıyor. İki yönlü çalışan bir eksilme yaşıyoruz yani.

Aslında bizden önceki dönem, ilk örnekleri üretmiş: Hemen yakınımızda 1930'lardan beri tiyatro yapan, öğretmen Mustafa Anarat tarafından kurulmuş Bademler Köy Tiyatrosu var. Dedeler, nineler, tiyatro üzerinden ne anılar anlatıyorlar torunlarına; tiyatro o kadar hayatın içinde Bademler'de. Bunun yanında Kaş ilçesinin Yeşilköy'ünde, Mersin'in Aslanköy'ünde faaliyetlerine devam eden tiyatrolar var. Ümit Görgülü'nün kurduğu Buca'daki Kaynaklar Köy Tiyatrosu, son yıllarda gayet aktif biçimde çalışıyor. Datça'nın Betçe köylerinde Ümit Bakış'ın önderliğinde kurulan Betçe Kadınlar Topluluğu'nu atlamayalım. İster müzik, ister dans ister tiyatro olsun; insanın yaşadığı, kültürel ve sanatsal bir şeyler yapma ihtiyacının ortaya çıktığı her alanda bu gibi çabalara ve iyi örneklerle rastlıyoruz.

Yaklaşık on bir yıldır yaşadığım Balıklırova, İzmir'e çok yakın bir yazlık köyü. Böyle faaliyetler genellikle kışın akla düşer çünkü yazlıkçılar kışlık evlerine dönmüştür, köy kendiyse baş başa kalmıştır. Sanat dediğimiz şey, varoluşu anlamlandırmaya çalışmaktan, varoluştan doğan iç sıkıntısıyla uğraşmaktan ortaya çıkıyor ya, bizim kuruluş sürecimiz de bu itkinin

doğasına uygun bir şekilde gerçekleşti. 2012 yılıydı, yağmurlu bir kış gününde oturup dururken, "tiyatro yapsak ya" dedik. Sekiz, dokuz kişilik ilk grubumuz balıkçı, ev hanımı, rençper, yazlıkçı arkadaşlarımızdan oluşuyordu. Gittim, "Rumuz Goncağül"ü fotokopiyle çoğalttım ve üzerinde çalışmaya başladık. Bir de baktık ki metni kimse doğru okuyamıyor çünkü tekst okuma alışkanlığı yok. İlk anda giriştiğimiz işin ağır aksak gideceği endişesine kapıldım; sanki kendilerine ait olmayan bir şeyi zorla okuyor gibiydiler. *"Böyle okursak buradan anca müsamere çıkar"* dedim ve şöyle bir çözüm buldum: Önce herkese hikâyeyi anlattım, rolleri tanımladım; adeta metindeki karakterler mahallemizde, köyümüzde yaşıyormuş gibi yaklaştım meseleye. Ben karakterleri anlattıkça, ekipte kiler hikâyeyi sahiplenmeye başladı. Bu sefer de icradaki, ifadedeki soğukluğu gidermek gerekti. Öneriyle karışık, düzeltme yapmaya başladım: *"Hani geçenlerde Ayşe'ye bağırdığın gibi bağır; hani ağları çekiyordun ya öyle seslen... Köydeki gibi konuşun."* Köyün kendine has bir ağzı var çünkü. Bu ağız, işi iyice sıcaklaştırdı. Yerel ağzı kullanıyor olmak, sonrasında bize has bir üslup ortaya çıkardı.

Başta topluluklardan destek alıyor musunuz?

Zaman zaman müzik üretimi ve aksesuar temini açısından ödenekli tiyatrolardan, devlet tiyatrosundan destek aldığımız

olsa da efekt kullanmıyoruz; detaylı kostümler veya özel bestelenmiş müzikler yok. Söyleyebildiğimiz kadar söylüyoruz, yapabildiğimiz kadar yapıyoruz.

Repertuarı nasıl belirliyorsunuz?

Geride bıraktığımız yedi yıl içerisinde, Cumhuriyet Dönemi Tiyatrosu'nun klasikleşmiş eserlerini sahneledik. Özünde bu topluma mâl olmuş hikâyeleri kendi aramızda anlatıyoruz ki özgün duygu kaybolmasın. Repertuar, aslında sizin sanatçı ya da topluluk olarak kurduğunuz cümlelerin, içinde olmak istediğiniz anlamın bir yansıması, karşılığı. *"Shakespeare, Brecht oynayalım; şu oyuncumuz şu rolü çok iyi becerir"* diyerek ilerlemiyoruz. Bu açıdan bakınca, girdiğimiz işi "endemik tiyatro" olarak adlandırıyorum. Yani yöreye ait, sadece burada yetişen, buranın doğasına ait bir türmüş gibi değerlendiriyorum.

Aslında topluluğu gazeteye benzetebiliriz. Edebiyatın, şairin gündemi gibi tiyatrunun da bir gündemi var ve seçilen repertuar, o gündemi karşılıyor. Meselâ yakın zamana kadar "Deliler Boşandı"yı çalıştık. Akıl ve sağduyunun zayıfladığı, neredeyse toplu bir cinnet halinin yaygınlaştığı bir zamana denk geliyor bu oyunun yazımı. Deliler tımarhaneden kaçarak akıllıların dünyasını düzeltmeye çalışıyor. Hakikaten, gündelik hayat delilikle ilgili hale gelince akıllılar deli, deliler de akıllı olmaya başlıyor.

İlk oyunumuz için "Rumuz Goncagül"ü boşuna seçmedim çünkü içine kolaylıkla girebileceğimiz, rahatlıkla anlatabileceğimiz bir hikâyeydi. Hikâyeyi filminden uyarlayan Oktay Arayıcı, *"bu oyun evlenme üzerine midir, evlenmeme üzerine midir"* diye sorar. "Midas'ın Kulakları"nı geleneksel tiyatomuzdan çıkan bir oyun olduğu için seçtim. Sevgili Güngör Dilmen'i o yıl kaybetmiştik; eşinin de katılımıyla provalara başladık. Eşi, oyunu izledikten sonra bizi *"hayatımda izlediğim en iyi Midas'ın Kulakları"* cümlesiyle onurlandırdı. Güngör Dilmen'in eşinin adı da Güngör'dür bu arada... Sonrasında, "Vatan Kurtaran Şaban"ı oynadık. Kültür hayatımızda o kadar çok abukluk yaşıyoruz ki... Tırnak içinde söylersek, muhafazakâr iktidarların kültür sanat alanında sergilediği tuhaflıklar, mizahı geçersiz kılacak türden sonuçlar üretmeye devam ediyor. Haldun Taner, 1965'te kültür müsteşarlığına getirilen Adnan Ötügen'i

hicvetmek için yazmıştır bu oyunu. 65 model oyunu bugüne uyarlamak için Haldun Taner'in eşi Demet Hanım'dan izin aldık. Arkasından, yine aile içi hayatlardan, ekonomik sıkıntılardan bunalan bireyin aklını nasıl kaçırdığına değinen, kahraman - kurban ilişkisini irdeleyen bir anti kahramanın hikâyesini, "Toros Canavarı"nı sahneledik. Bu oyunu, "Diriliş Ertuğrul" dizisi gündemin tepesine tırmanmışken sahnelediğimiz Turgut Özakman'ın darbeler ve demokrasi ilişkisini anlatan "Resimli Osmanlı Tarihi" takip etti. "Deliler Boşandı", yedinci oyunumuz oluyor.

Tiyatronun varlığı köy halkı, oyuncular ve köyün günlük yaşamı açısından ne ifade ediyor?

Sevimli bir terslikten söz edebilirim: Eğer köyde bir şey sıradanlaşıyorsa, dikkate alınmıyorsa o şey organik hayatın içine işlemiş demektir. Ben meseleyi başta böyle anlamamıştım ve gidişattan dolayı üzüntü duyuyordum çünkü peşin hükümle yola çıkarak, kurulacak tiyatrunun köyde çok ilgi çekeceğini düşünmüştüm.

BALIKLIOVA KÖY TİYATROSU

Şimdilerde, Balıklıova'dan olduğumu söylediğimde, “*tiyatrosu olan köy mü*” diye soruyorlar. Köylüler de olaya “*birileri burada bir şey yapıyor*” şeklinde bakmıyor. İş sahipleniyorlar. Oysa köyün nergisi var, un kurabiyesi var, enginarı var, balığı var ama şimdi bu nev-îcâd, artık bir değer olarak köyün kendisine ait. Meselâ geçen yıldan beri, tarımını desteklemek için Büyükşehir Belediyesi isteyene çilek fidesi dağıtıyor. Belki on beş yıl sonra Balıklıova çileğinden bahsediyor olacağız. Buraya ait bir tat oluşacak. Tiyatroya da öyle bakıyorum; Balıklıova Köy Tiyatrosu bir kültürel kurum olarak bunu başaracak.

Günlük yaşama etkisi anlamında, sorunuza şöyle cevap verebilirim: Bir sefer, buradaki zaman algısıyla şehirdeki zaman algısı aynı değil. Köyde “*saat 17.00’de buluşalım*” diyene rastlayamazsınız; bu kente özgü bir sosyal davranış biçimi. Köydeki zaman “akşamüzeri”, “yemekten önce”, “yemekten sonra”, “ikindi” benzeri nirengi noktalarına bağlı olarak akıyor. İş evin yanında, ev işin yanında ve trafik yok. Provaları köyün günlük yaşantısının içine nasıl yerleştireceğinizi bu zamansal nirengi noktalarına göre belirlemek durumundasınız. Zira herkesin işi başından aşkın; bahçe sulanacak,

balık çekilecek, enginar toplanacak ya da nişan telaşı var meselâ... Bunların üstesinden gelinmeden ne prova olur ne de oyun sergilenir. Buna rağmen, düzenli olarak prova yaptığımızı söyleyebiliriz. Bu provalarda sadece metinle veya karakterlerle ilgilenmiyoruz; başkalarının hikâyeleri üzerine söyleşiyor, analiz yapıyor, insan davranışlarını irdeliyoruz. Kim haklı kim haksız; ona bakıyoruz. Bu süreç, köyün günlük hayatında varlığını sürdürmeye devam ediyor: Halk, sahnelediğimiz hikâye üzerine konuşmaya devam ediyor; böylece hikâye, hayatını metinden bağımsızlaşarak yaşamaya devam ediyor. Dışa dönük nice etki yaratan bu seyri çok değerli buluyorum.

Köyde sanatsal faaliyet yapma meselesi, diğer köyler için de olumlu örnek oluşturuyor. Kendi içine kapalı kalmış, ücra köyler var etrafta. Buralarda sanatsal, toplumsal faaliyet üretmek, insanları enstrüman çalmaya heveslendirmek, koro kurmak, halk danslarıyla ilgilenmek, tiyatro yapmak, bir topluluğu çok değerli kılan uğraşlar. Bizim ekiptekiler iyicil, güzel ve gurur verici bir şey başardıklarını düşünüyor meselâ ama provaları “*bizim için değişiklik oluyor*” diyerek nitelendiriyor. Öylesine basit ve saf bir uğraş, onun için. Meseleyi şöyle görüyorum: Bir kötülük hanesi, bir de iyilik hanesi var. Bu anlamda, Balıklıova Köy Tiyatrosu’nun iyilik hanesine atılmış bir çentik olduğunu düşünüyorum. Bu kadar kötülüğün içinde iyilik hanesine çentik atabilmek, önemli bir zafer ayrıca... Türkiye coğrafyasında kendi boyundan büyük bir iş olduğunu düşünüyoruz. Bir kültür adası kuruyoruz, açıkçası.

Tiyatro kendi içinden devamlılığını sağlayacak kadroları yavruluyor mu? İzleyiciyi sahneye meraklanmaya davet ediyor mu?

Bir potansiyel var. Herkesin kendi işi olduğundan mı kolaylıktan mı bilmiyorum, iş sahipleniliyor ama büyük bir heyecan çemberi yaratmıyor. Köye ait bir şey olduğu kabul görüyor ama “biz de şurada çocuklarla bir koro kuralım bari” türünden hareketler çıkarmıyor içinden... Ama şu oluyor: Köyden on beş kişi, minibüs tutup tiyatro izlemeye gidiyor artık. Buna benzer hareketlere civar köylerde rastlayamıyoruz. “Devlet Tiyatrosu’nun Urla Sahnesi’nde oyun izlemeye gidelim” gibi hareketlenmeler oluyor. Küçük canlılıkların total

tiyatro seyircisini geliştirmek adına ne büyük işler başarabileceğine dair en güzel örnek bence. Hele ki köylerde ve çevre bölgelerde yaşayanların tiyatro alışkanlığının sıfıra yakın olduğunu düşünürsek.

İzleyiciyi oyuncu üretmese seyirci üretiyor.

Bence o daha değerli ve nadir. Bademler örneği bize şunu gösteriyor: Bu çok uzun erimli bir çaba. Köy, sanatsal üretimle kendi kendini dönüştürüyor. Eminim ki bizim köyde yaşayan birileri, günü gelince şunu söyleyecek: *“Benim anneannem, dayım, babam, yengem köy tiyatrosunda oynuyormuş.”* Gelenek, görenek yaratıyorsunuz. Burada rençberlik beş kuşaktır yapılan bir meslek, enginarla üç kuşaktır uğraşıyorlar. Bizim mesleğin de en az iki kuşağı atlatmasına ihtiyacı var.

Yoruluyor musunuz?

Alanda çalışan bir profesyonel olarak itiraf ediyorum ki her süreç, normalden uzun sürüyor ve çok yorucu.

İzleyicinin tepkisini dert ediyor musunuz? Meselâ Devlet Tiyatrosu izleyicisi, Balıklıova Köy Tiyatrosu'na aynı yerden mi bakıyor?

Endemik bir tiyatroyuz demiştim ya, bizde tabiiik sırtıtmıyor. Hata yapabiliriz, tekleyebiliriz, bir sahne diğerine bağlanamayabilir. Böyle kaygılarımız yok. Tek derdimiz, hikâyeyi bütünlüklü ve tartımlı da doğru bir şekilde izleyiciye aktarmak. Kentli seyirci, duyduğu sempati üzerinden bize avans vermiş oluyor. *“Ne kadar tatlılar, köyden gelmişler”* diye baktıkları da oluyor meseleye ama haz da alıyorlar. Aristoteles'in bir kuralı vardır; dramatik sanatın temel kurallarından sayılır: *“Kavranmayacak kadar büyük, fark edilmeyecek kadar küçük olmamalı”* der.

Belirgin biçimde görüyoruz ki tiyatro da diğer sahne sanatları gibi kendi içerisinde çalkantılar yaşıyor; dönemin özelliği bu. Diğer yandan atölyeler, kamplar, yaratıcı oyunculuk seminerleri derken, küçümsenmeyecek bir endüstri oluştu. Buradan baktığımızda, köy tiyatrolarını Türkiye'deki tiyatro evreni içinde nerede görüyorsunuz?

Balıklıova'da, tiyatronun son on beş yılda yaşadığı gelişime dair vereceğim cevabın bedenlenmiş haliyle uğraşıyorum: Bir profesyonelin köy tiyatrosuyla uğraşmasını

“köyü kurtarmaya gelmiş” şeklinde anlamak ve ifade etmek, olsa olsa züppeliktir.

“Tiyatro yaşamın içinde olmalıdır” ile *“tiyatro bizim aramızda olmalıdır”* görüşü arasında dikkate değer bir fark var: Atölye, kamp benzeri çalışmalar, bana öz-savunma biçimi gibi geliyor. *“Azaldık, küçüldük; hiç değilse birbirimizle dayanışalım”* anlamına gelen hareketler bunlar. Her ne kadar iyi niyetle kotarılsa da sonuçta bir folklor yaratmaktan öteye gitmiyor, bu çabalar. Çabaların folklor yaratmaktan ibaret kalmasını da tiyatronun doğası adına, gayet tehlikeli buluyorum çünkü günün sonunda izleyen oynayana, oynayan da izleyene dönüşüyor. Tiyatroyu yaşamın kıyısında, kumda oynamaya terk etmek... Yirmi beş kişilik kendinden menkul salonlardan, hepi topu aynı iki yüz kişinin izlediği festivallerden, amatörlikle ve profesyonelliğin iç içe girdiği bir anlayıştan oluşan, tiyatronun anlamını ve tarifini yitirdiği bir evrenden bahsediyoruz. Oysa tiyatronun kendisi, bu evren içerisinde toplumun tamamı için anlam ifade etmeli. En başta ne dedik? Tiyatro, gündelik hayattaki üretimi kutlama ve kutsamadan doğmuş, dramatik bir faaliyettir. Dolayısıyla orada olan herkes için bir anlam ifade eder. Dionysos için yapılan tapınımlara sürekli aynı insanlar mı katılıyordu veya satir alayları sadece yirmi kişiye mi oynanıyordu? Tiyatro, toplumun tamamına aittir. Kadıköy'deki cep tiyatrosunda oynadığınız oyun, on sekiz milyonluk kentin Sanayi Mahallesi'nde, Avcılar'ında, Beylikdüzü'nde yaşayan yurttaşla hiçbir şey ifade etmiyor. Londra'da mümkün böyle işlerle uğraşmak çünkü orada öyle bir yerleşik tiyatro geleneği var. Üstelik ülkedeki toplam tiyatro seyircisi, futbol seyircisinden fazla... Köyde tiyatro ya da gündelik hayatın içinde tiyatro yapmaya dönecek olursak, biz tek seferde binlerce kişiye oyunu izletiyoruz.

—

Dileriz ki tekstlerine, provalarına denizin tuzu, kokusu karışmış Balıklıova Köy Tiyatrosu, zamanda yerleşsin ve ilerinin çocukları, temenni ettiğiniz üzere *“benim ninem dedem tiyatroda oynamış”* desin. ➤

Kaynaklar Köy Tiyatrosu: “Bizken Daha Güzeliz!”

SÖYLEŞİ İBRAHİM METİN BALTACI FOTOĞRAFLAR SEMİH ÇELENK ARŞİVİ

Mehmet Ümit Görgülü, Kaynaklar köyünde yaktığı tiyatro meşalesini söndürmeden bugünlere kadar taşımış. Köyü tiyatroyla tanıştırmaya koyulmuşken, kendi hayatı yeniden şekil almış. Söyleşimiz esnasında, hem kentten köye göçüş macerasının derinliklerine daldık hem de tiyatronun dönüştürücü gücüne tanık olduk.

Sizi tanıyabilir miyiz?

1970, Ödemiş doğumluyum. Dokuz Eylül Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü mezunuyum. Aynı üniversitenin Sahne Sanatları Bölümü'nde yüksek lisans yaptım. Yüksek lisansımın konusu, “Efelik Kültürünün Çakırcalı Mehmet Efe Özelinde Sanatta Ele Alınışı” idi. Tiyatroya üniversite yıllarımdan beri ilgim vardı. Bu ilgilim doğrultusunda şiir, roman, senaryo yazımı, çocuk eğitimi, çocuk tiyatrosu gibi birbirine bağlı alanlarda amatör ve profesyonel düzeyde çalışmalar yaptım. TRT 1 başta olmak üzere, bazı televizyon kanallarına drama yazarlığı ve çocuk programları üzerine danışmanlık yapıyorum. Çeşitli dergilerde bu konularla ilgili yazılarım, öykülerim, şiirlerim yayımlandı. “Ölümçül Bilmecce”

ve “Cebimizdeki Cinnet” isimli, basılmış iki tiyatro oyunum, “İki Anadolu Ağıtı (Cennette Cinnet)” adlı bir şiir kitabım var. 2014 yılında Tiyatro Gazetesi Anadolu Ödülleri'nde “En İyi Yazar” seçildim. Ayrıca, Ege Gösteri Sanatları'nın genel sanat yönetmeniyim; 2014'te kurduğumuz bu toplulukla ortaya çıkardığımız, zeybek danslarıyla tiyatro sanatını iç içe geçiren “Efeler - Çakırcalı Memed Efe ve Kızanları” isimli gösterimiz devam ediyor. Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği'nin üyesi, Yarın Derneği'nin başkanıyım.

2016'dan beri Buca'nın Kaynaklar Köyü'nde yaşıyorum. Tiyatroyu eşim Duygu Çokgezer ile birlikte kurduk. Köyün gerçek sorunlarından yola çıkan, çevre sorunlarına dair farkındalık yaratmayı amaçlayan oyunlarımızla

ulusal ve uluslararası festivallerde sahne alıyoruz. Geçtiğimiz yıl, Anadolu Tiyatro Ödülleri'nde "En İyi Köy Tiyatrosu" seçildik. 2018'de, Ödemiş Ticaret Odası'nın talebi üzerine, çocuklara dürüst ve ahlâklî ticareti öğretmek hedefiyle tematik bir oyun yazıp yönettim. Bir diğer amacımız, çocukların büyükleriyle birlikte tiyatro izleyebileceğinin mümkün olduğunu göstermekti. Bu aralar, Foça İlçe Milli Eğitim Tiyatro Topluluğu ile "Anadolu Ana Dolu" isimli müzikli danslı bir oyuna çalışıyoruz.

Tiyatroyu kurmak için neden bir köyü seçtiniz?

Bundan iki üç yıl önce, Buca'nın merkezinden çıkıp bir köye taşınmaya karar verdim. 1988'den beri merkezde yaşıyordum ve her şehirli gibi benim de bir hobi bahçesi kurma fantezimi vardı. Türkiye'de kobilerden sıkılanlar, hobilere kaçır. Şaka bir yana, hikâyeyi baştan anlatayım: Köye taşınmadan birkaç yıl önce, işlettiğim anaokulunun bahçesinde oturuyorduk. O sırada yakındaki camiden sala okunmaya başladı. Benimle aynı mahallede yaşayan okul açımız Emeti Hanım'ın önünde önlük, elinde kepçeyle salanın sonunu dinlediğini fark ettim. Hani sala uzun uzun okunur da sonunda ölenin kim olduğunu anons eder ya hoca... Kafamda şu soru dönmeye başladı: "Neden ölenin kim olduğunu ben merak etmiyorum da Emeti Hanım merak ediyor?" Çünkü Emeti Hanım, büyük olasılıkla bütün mahalleliyi tanıdığı için salanın sonunda ismi zikredilecek kişiyi de tanıyordu. Kimin öldüğünü anlamaya çalışıyordu. Aynı mahallede yaşıyor olmamıza rağmen, ben kimseyi tanımadığım için salanın kimin için okunduğunu umursamıyordum. İşte o an, şu büyük cümleyi kurdum: "Bir yerde okunan salanın sonunda anons edilen ismin kim olduğunu merak etmiyorsan, orada yabancıdır." Birden otuz yıldır yaşadığım Buca'da el gibi hissettim kendimi. Oysa yaşadığımız yerle beraber, orada yerleşik insanlara ait oluyoruz. Köye yerleşme kararımın ilk kıvılcımı orada çıktı; en yakın köy olduğu için de Kaynaklar'ı aklımda çevirmeye başladım. Oğlumun doğumu, onu köyde büyütmek düşüncesi, süreci hızlandırdı. Kurdu kuşu bilsin, yarın "patates ağaç mıdır" diye sormasın, kümesteki tavukların altında sürpriz yumurta aramasın istedik. Doğanın kural

ve terbiyesine şehrin suni terbiyesinden daha çok inanıyorduk. Bu arada biz de köyde okunan salaların kimin için okunduğunu merak etmeye başlayacak, kendimizi daha az el gibi hissedecektik.

Sonunda taşındık; şimdi köydeydik ve köyde tiyatro mümkündü. Üstelik köyde tiyatro yapmak, binlerce yıllık bir geleneğe dayanıyordu. Otuz yıl kadar önce, bu köye bir çocuk oyunuyla gelmişim. Köyün simgesi sayılan büyük çınarların gölgesinde oynayacaktık oyunumuzu. Tuhaftır ki bizi izleyecek çocuklar ortada görünmüyordu. Elimize bir davul alıp, köyün ara sokaklarında ramazan davulcusu gibi dolanarak, maniler okuyarak, evlerin avlularında tütün dizen çocukları oyuna çağırıştık. "Duyduk duymadık demeyin / Peynir ekmek yemeyin / Köyünüze tiyatrocular gelmiş / Biz görmedik demeyin." Onca yıl sonra aynı köye tiyatroyla dönmenin benim için çok özel bir anlamı var.

Çalışmalarımıza 2016 yılında başladık. Muhtarımız Erhan Şen, köy tiyatrosu kurma fikrimizi önemseyerek çalışmalarımız için bir yer tahsis etti ve bizi her zaman destekledi. Böylece, Yarın Toplumsal Gelişim Eğitim Kültür Sanat Derneği adı altında, Kaynaklar

Evet, “neden köyde tiyatro” sorusunu çok sık soruyorlar. Yani ne yapacaktık? Tiyatro sevgimizi şehirde mi bırakacaktık? Belki bizim hobimiz hormonsuz domates yetiştirmek değildir de çocuklarla tiyatro yapmaktır. Olamaz mı?

Muhtarlığı’nın desteğini alarak kolları sıvadık. Ekibimiz Ahsen Şen, Sude Nur Şen, Rümeyza Aydoğmuş, Aysel Görgülü, Ender Murat Yatağan, Mehmet Emin Sarıtaş, Ümit Görgülü, Duygu Çokgezer ve Bey Efe Görgülü’den oluşuyor.

Köyde tiyatro yapmaktan ne anlamalıyız?

Evet, “neden köyde tiyatro” sorusunu çok sık soruyorlar. Yani ne yapacaktık? Tiyatro sevgimizi şehirde mi bırakacaktık? Belki bizim hobimiz hormonsuz domates yetiştirmek değildir de çocuklarla tiyatro yapmaktır. Olamaz mı? Gayet de güzel oldu. Bana göre attığımız bir tohumdur, yaptığımız bir aşıdır. Nasreddin Hoca’nın göle maya çalması gibi... Ya tutarsa?

Aslında köyde tiyatro yapmak, Ege’nin ve Anadolu’nun genlerinde yatan bir uğraş. Boşuna yapılmamış o amfi tiyatrolar: Ephesos, Pergamon, Assos, Sagalassos,

Nysa, Aspendos, Miletos, Teos... Ege, tiyatronun doğduğu topraklar... Modern zamanlarda köy tiyatrosu dersek, bundan seksen beş yıl önce, hatta Devlet Tiyatroları ortada yokken kurulan Bademler Köy Tiyatrosu, bir ilk. Bademler ile beraber, Prof. Dr. Semih Çelenk hocamızın kurduğu ve yönetmenliğini üstlendiği Balıklıova Köy Tiyatrosu’nu ilham kaynaklarımız olarak kabul ediyoruz. Bildiğim kadarıyla Seferihisar Ulamiş Köy Tiyatrosu’nu sayarsak, İzmir sahinde kurulu dört köy tiyatrosu var. Bu deneyim olabildiğince yaygınlaşmalı; bana kalırsa, köy ve kırsal kendini ifade etme konusunda tiyatronun da dilini kullanmalı.

Oluşum bildirimizde ilan ettiğimiz vizyon ve misyona göre, öncelikli amacımız eğlenmek ve kendimizi ifade edebileceğimiz bir alan açmak. “Kaynaklar Köy Tiyatrosu seyirci için çalışmaz ama isteyene kendini gösterir.” Süreç, bizim için sonuçtan da üründen de kıymetli.

Süreç içinde neler yaşadınız; tiyatro köyde karşılığını buldu mu?

İtiraf etmem gerekir ki en başta her yaştan insanın katılacağı büyük bir oluşum hayal ediyordum. Duyuruları bu yönde yaptık ama sadece altı çocuk başvurdu. Bu arkadaşlarımız artık birer yetişkin oldu. “Neyse; az olsun bizim olsun” dedik. Cami hocası cemaat yok diye ezanı okumaktan geri duruyor mu? Biz de tiyatronun imamı, hocası sayılırdık. Madem camiyi yaptık, o ezan okunacak, o namaz kılınacaktı. Bende yöntemler oturmuş artık, yapılacak çalışmalar da belli ama baktım ki şehirde çalışan yöntemler, bu çocuklara sökmeyecek. Şundan dolayı: Şehirdeki çocuk, oyun kurma konusunda eksikli. Bunun Türkçesi, beceriksiz... Çünkü o çocuklar apartman, site, kolej, lego, sürpriz yumurta ve internet çocuğu. Önüne oyuncak ve oyun konulmazsa hiperaktiviteye, ergen bunalımına, sınav stresine vuruyor kendini. Oyun kuramıyorlar, oyuncak yaratamıyorlar. O yüzden hep sıkılıyorlar ve doğal olarak, büyüdüklerinde anne babalarından onlara iş kurmasını, iş bulmasını bekliyorlar. Köyde hayat böyle akıyor: Çocuklar okul dışındaki tüm zamanlarını tarlada, kahvaltı bahçesinde, köy pazarında çalışarak veya sokakta, okulda ya da cami avlusunda oyunlar oynayarak geçiriyor. Kendilerini avutmak için oyun kurmayı, oyuncak icat etmeyi bilmek zorundalar. Bu zorundalık,

onları deneyssel olmaya zorlarken, deneysellik zamanla beceriye dönüşüyor.

İlk öğrencilerimizden edindiğim izlenim bu yönde olunca, aklıma bir hinlik geldi: Öyle bir oyun oynayalım ki çocuklar eğlenirken bizi uzaktan merak ve şüpheyle izleyen köylü komşularımız, “iyi şeyler” yapacağımıza ikna olsun. Bildiğiniz üzere Kaynaklar, hem şehre yakın oluşu hem de bozulmamış doğasıyla şehirlielerin hafta sonlarında akın ettiği bir mesire yeri. Bu ilgi, zenginlerin köyün çevresine villaları dizmesine yol açıyor. Yöre, yasal yolların dışına çıkarak, ağaç keserek yer açanların işgali altına girmeye başladı. Köylülerden öğrendiğime göre, çevre yoluna yakın oluşu başta olmak üzere türlü sebepten dolayı taş ocağı açmak, çimento fabrikası kurmak isteyenler bastırmaya başlamış. Hâтта köyün şelalesine bir su fabrikası musallat olmuş. Muhtar ve köylüler, talan amaçlı bu girişimlerle sürekli mücadele halinde. Yapılaşma arttıkça tarım arazileri daralıyor, zeytin ağaçlarının sayısı azalıyor. Biz de oyunun senaryosunu bu tehditleri göstermek üzerine kurduk. Oyunumuzun adını da “Kelo Büyük Patrona Karşı” koyduk.

Kelo, benim uydurduğum bir karakter; Bildiğiniz Keloğlan’ın torununun torununun torunu diyelim. Neden Kelo ve neden Keloğlan? Zamanı çocukları her şeyi kısaltmayı seviyor. Abdullah demiyor da “Apo”, diyor, kardeş demiyor da “kanka” diyor. Hâтта sanal ortamlarda “merhaba” yerine “mr, slm, grşrz” gibi kısaltmaları tercih ediyorlar. Eğer tiyatro, Shakespeare’in söylediği gibi “hayatın aynası” ise bizim yapmamız gereken, hayattakini sahneye taşımak olmalı; öyle değil mi? Biz de Keloğlan’ın kültürel mirasından güç almak istedik; torun Kelo’yu dedesi Keloğlan’ın becerileriyle ve zekâsıyla donattık: Bizim Kelo’nun köyüne gelen Büyük Patron, oraya bir baraj, buraya bir maden kurmak ister. Ormanlar kesilecektir, köy sular altında kalacaktır. Büyük Patron, daha çok kazanmak hırsıyla köydeki herkesin evini, tarlası satın almaya koyulmuştur ama buna sadece Kelo direnmektedir; evini, tarlasını, işlettiği küçük kahvaltı evini elden çıkarmamaya kararlıdır. Büyük Patron çeşitli dümenler çevirerek, teklif ettiği tutarı artırarak Kelo’yu ikna etmeye çalışır ama bizimki çetin cevaz çıkmıştır. Sonuçta, devlerin dahi üstesinden gelen dedesi gibi zekâsını kullanarak, köyün yok olup gitmesine

engel olur.

Bildiğiniz gibi Keloğlan’ın Karakaşan isminde bir eşiği vardır. Biz onu günümüz çocuklarının daha çok ilgisini çekeceğini düşünerek robot eşiğe çevirdik. Bu karakter çevriminin dramatik aksiyona çok katkı sağladığını söylemeliyim. Yapıları itibarıyla masalları ve masal kahramanlarını sahneye taşımak, tiyatrunun dramatik kurallarını uygularken türlü zorlukları beraberinde getiriyor. Robot eşiğimiz, aynı zamanda günümüzün oyuncak ve oyun üretmeyen çocuklarına dair ebeveynlere vermek istediğimiz pedagojik mesajı taşıdı. Günümüzün apartman çocukları, önlerine bir oyuncak konmadıkça oyun kuramıyor. Hep hazırı bekliyorlar. Bizim Kelo, kendi robot eşiğini yapabilen bir süper kahraman. Çocuklara “bakın Kelo yapıyor, siz de yapabilirsiniz” demek istedik. Böylece son zamanlarda çok revaçta olan robotik kurgulamaya dikkat çekmeyi, hayvan severlere de inceden temas etmeyi başarmış olduk. Mütevazı olmayayım; üç yıl önce, daha robotik kodlamanın r’si ortada yokken, Kelo kendi robotunu yapıyordu...

Tiyatronuzun izleyicisi süreç içinde değişti mi?

Cevaplaması en zor soru bu bence... Neye göre, kime göre, hangi teraziyle bu değişimi ölçebiliriz ki? İzleyenlerden, yüzümüze karşı yalan söylemiyorlarsa, bizi mutlu eden değerlendirmeler duyuyoruz. Elbette ki süreç boyunca biz de değiştik, dönüştük.

Nerede ve nasıl yapılıyor olursa olsun; tiyatro, mucizevi etkiler yaratır. Köylerin ve köylülerin mucizeye ihtiyacı var mı bilmiyorum ama artık çılgınlık mertebesine varmış köyden şehre göç olgusuna rağmen, buralarda yaşamın sürmesi mucize. Farkına varıyorum ki gezen tavuk, hobi bahçesi gibi fantezilerimiz, aslında köyleri şehirleştirmekten başka işe yaramıyor. Köylerimiz bitiyor; yavaş yavaş uyanıyoruz buna. Sosyolojik, psikolojik, sanatsal uyarıcılar etkinleştirilmeli; köyler orada yaşayanlar için cazip kılınmalı, göç engellenmeli.

Sıkça sahne bulabiliyor musunuz, oyunu bugüne kadar nerelerde sahnelediniz?

Bugüne dek çevre köylerin yanı sıra Buca'da, Alsancak'ta, Toprak Sahne Urla Tiyatro Festivali'nde, Sardes Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali'nde oynadık. Para bulursak, canımız da isterse karavanımıza atlayıp bizi çağıran

köylere gidiyor, meydanlarda oynuyoruz. Bugünlerde, Muharrem Buhara'nın yazdığı "Sen Ben Yok, Biz Varız" isimli oyununu sergilemeye başladık. Senlik benlik olmasın, bizlik şenlik olsun diyoruz kısaca.

Takviminizde bundan sonrası için neler var?

Artık Kaynaklar Köy Tiyatrosu'nun sade bir elemanıyım. Bana yapabileceğim işleri devrettiler. Çekirdek kadro on kişiye çıktı; yetişen elamanlar, aramıza yeni katılanlara oyuncu koçluğu yapıyor. Son bir yıldır kendimize "Kaynaklar Bizim Tiyatro" demeye başladık. Çünkü bizken daha güzeliz. Yaratamayan, üretemeyen; yok eder! Bütün bunları "yok etmemek" için yapıyoruz. Peki, ne bekliyoruz? Beklemiyor, gidiyoruz ama nereye gidiyoruz? İşte onu biz de bilmiyoruz... Yol var ve yol uzun.

Çocuklarımızın tiyatro becerilerini çeşitlendirmek gibi bir düşüncemiz var. Bu yıl, eğer kaynak yaratabilirse, oyunlarımızın kukla versiyonlarını çalışmayı planlıyoruz. Ödemiş Ticaret Odası için yazıp yönettiğim "Dersimiz Ticaret" oyununu Bizim Köy Tiyatrosu oyuncularını çok beğenmiş, hatta daha şimdiden rol dağılımını yapmışlar. Popüler deyişle "eş yönetmenimiz" Duygu Çokgezer Görgülü, bu oyunun yönetmenliğini üstlenecek.

Tabii ki gönül çok şey yapmak istiyor. Örneğin senaryosunu bizim hikâyemizden yola çıkarak yazdığım "Bizim Köy" adlı filmi oyuncularımızla beraber çekmek istiyorum ama ortada ne para ne de destek var. Ara sıra çıkıp dağlarda gömü arıyoruz, hiç olmadı mantar buluyoruz. Gömüyü bulunca, filmi de çekeceğiz inşallah. ✚

Darağaç III

YAZI / FOTOĞRAFLAR ONUR KOCAER

Darağaç kolektifi, Alsancak limanının arkasında konumlu Umurbey Mahallesi'nin beş sokağına yayılan üçüncü sergisini 5 - 7 Ekim 2018 tarihleri arasında ziyarete açtı. Sergi, özel ve kamusal alanların beraberce kullanımı açısından iyi bir örnek olarak karşımıza çıkıyor.

Alsancak merkezinin, Şaraphane'nin ve Ege Mahallesi'nin arasında kalan Umurbey Mahallesi (halk arasında geçerliliğini koruyan eski adıyla Darağaç), on yıllar boyunca endüstri bölgesi kimliğini sürdürmüş bir getto olarak dar gelirli yurttaşlara ev sahipliği yapmaya devam ediyor. Bir yandan da İzmir'de atölye kiralalarının yüksekliği yüzünden çevre bölgelere itilen bağımsız sanatçılara kent merkezinde yaşama ve üretme imkânı sağlıyor.

Her ne kadar 7 Ekim'de sonlanmış olsa da, farklı disiplinlerden gelen sanatçıların bulundukları alanın tüm fiziki koşullarını üretim pratiklerine eklemlediği serginin izlerini bölgenin sokaklarında, iş yerlerinde ve duvarlarında görmek mümkün. Mahalle

sakinlerinin sergiye mekân temin ederek veya üretime katkı sunarak dâhil olduğunu vurgulayalım.

Serginin en çok dikkat çeken çalışmalarından biri, Darağaç kolektifinin hazırlık sürecinde bölgeyle ilgili araştırma yaparken rastladığı ünlü bir ismin, Sir Alec Issigonis'in adına üretilen madalyon. 1906 yılında, bu mahallede Osmanlı tebaasında doğan, İzmir yangınında ailesiyle beraber şehri terk ettikten sonra üniversite eğitimi almak üzere İngiltere'ye giden Issigonis, tüm dünyaca tanınan kült otomobil Mini Cooper'ın tasarımcısı. Hem bu dünyaca ünlü tasarımcıyı onurlandırmak hem de bölgenin tarihine dikkat çekmek amacıyla üretilen madalyon, ekibin kolektif çalışması olması itibarıyla değer kazanıyor.

Sergiyeye katılan sanatçılar:

Cengiz Tekin, Leman Sevdâ Darıcıoğlu, Berna Dolmacı, Kadir Kayserilioğlu, Selver Yıldırım, Özlem Oğuzhan, Alpin Arda Bağcı, Mert Çakır, Sevgi Aka, Mert Yavaşca, Fırat İtmeç, Fatih Altan, Marc Lochner & Kıvılcım Güngörün, Esra Okyay & Elmas Deniz, Ardıl Yalınkılıç, Cem Sonel, Aycan Genlik & Yenal Elbirlik, Tuğçe Akay & Nazmiye Bilecik, Özgür Demirci, Gizem Karakaş, Mehmet Dere, Hüseyin Özgürtepe Koleksiyonu, Darağaç kolektifi üyeleri. ✚

daragacizmir.blogspot.com

Kültür için Alan

SÖYLEŞİ NURSAÇ SARGON FOTOĞRAFLAR KÜLTÜR İÇİN ALAN ARŞİVİ

Kültür için Alan projesi, kültürel projelere sağladığı ortam, mekân ve finansal kaynağın yanı sıra yerel kurumlarla işbirliği içerisinde sanatsal üretim yapan profesyonellere eğitim, gelişim olanakları sunuyor. Bununla beraber, Türkiye ve Avrupa'daki kültür dünyasından partnerleriyle ortak çalışmalar yürütüyor, proje bölgelerinde kapsamlı programlar geliştirip organize ediyor. Böylece, proje bölgelerindeki yerel kültürel ortama, sivil topluma destek sunarak ulusal - uluslararası ağlar içinde çalışacak, sürdürülebilir yapılar oluşturmayı amaçlıyor.

Avrupa ile Türkiye arasındaki yaratıcı diyalog, bugüne dek ağırlıklı olarak İstanbul ve Ankara gibi büyük kentlere odaklanmışken, diğer şehirlerde yürütülen kültürel faaliyetleri teşvik etmek üzere yola çıkan Kültür için Alan, 2018 yılında İzmir, Diyarbakır ve Gaziantep'teki sanatçıların, sivil toplum kuruluşlarının ve kültür girişimcilerinin projelerini destekleme kararı aldı. Destek programı, şehirlerarası düzenlenen kültürel buluşmalar için zemin yaratırken, toplumsal gerilimlerin yoğun olarak yaşandığı bu dönemde, farklı sosyal çevrelerden gelen aktörlerin arasındaki diyalogu ve işbirliğini güçlendirdi.

Goethe Institute, Hollanda Büyükelçiliği, İstanbul İsveç Başkonsolosluğu ve Fransız Kültür Merkezi'nin öncülüğünde başlatılan, İstanbul Kültür Sanat Vakfı (IKSV) ve Anadolu Kültür'ün

işbirliğiyle gerçekleştirilen projenin yerel koordinatörü Recep Tuna ile Kültür için Alan'ın seçilen üç şehre sağladığı desteği, verdiği ivmeyi konuştuk.

Kültür için Alan fikri nasıl ortaya çıktı? İzmir, Diyarbakır ve Gaziantep, hangi özellikleri göz önünde bulundurularak tercih edildi?

Kültür için Alan'ı Alman Kültür Merkezi'nin öncülüğünde, Anadolu Kültür'ün yerel ortaklığıyla başlayan, daha sonra da Hollanda Büyükelçiliği, İsveç Başkonsolosluğu ve Fransız Kültür Merkezi'nin katılımıyla güçlenen bir konsorsiyum olarak nitelendirebiliriz. İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın bu yılın başında konsorsiyuma dâhil olmasıyla yereldeki etkinliğimiz iyice artmış oldu.

Alman Kültür Merkezi ve diğer ortakların projeyi

geliştirirken benimsediği ana amaç, kültür sanat desteklerini ve faaliyetlerini İstanbul ile Ankara'nın dışına taşımaktır. Bu yaklaşımın geliştirilmesi sırasında, Anadolu Kültür'ün bileşeni olan Diyarbakır Sanat Merkezi'nin yer aldığı il olması hasebiyle Diyarbakır, Suriye'deki karışıklık sebebiyle aldığı mülteci göçünden dolayı insani yardımların dışında kültür sanat faaliyetleri alanında desteğe ihtiyaç duyan Gaziantep ve son birkaç yıldır atak yapan fakat kapasite gelişimine destek arayan İzmir öne çıktı. Projenin gelişim aşamasında, bu üç şehirde hâlihazırda faaliyet gösteren kültür kurumlarını ana eksene oturttuk. Temel misyonumuzu da bu kurumların Avrupa'daki kültür ağlarıyla işbirliğini güçlendirmek olarak tanımladık. Sonrasında, kurumlarla sınırlı kalmayıp, kültür sanat camiasında aktif rol üstlenmiş bağımsız oluşumları ve girişimcileri de desteklemeye karar verdik.

Yerel koordinatörlük sürecinizin nasıl geliştiğinden bahsedebilir misiniz?

Benim Kültür İçin Alan ekibine dâhil olma sürecim, 2017 senesinde, on iki yıldır yürüttüğüm Hollanda Başkonsolosluğu'ndaki basın - kültür müşavirliği görevimi bırakıp İzmir'e

taşınmamla başladı. O sıralarda, Anadolu Kültür ve Alman Kültür Merkezi, projeyi yeni yeni şekillendirmeye başlamıştı. İzmir'e taşınma kararımı kendileriyle paylaştığımda, onlara burada nasıl yardımcı olabileceğimi değerlendirmeye başladık. İlk başta gönüllüydüm, sonra yarı zamanlı çalışmaya başladım ve derken, İzmir'deki kültür sanat camiasıyla tanışmak, görüşmek bütün zamanımı almaya başlayınca, tam zamanlı pozisyona geçtim. Diyarbakır ve Gaziantep'te ayrı proje koordinatörleri görev yapıyor; üçümüz, İstanbul'daki proje ofisiyle koordineli olarak çalışıyoruz.

Proje, birbiriyle beraber çalışan bileşenlerden oluşuyor; değil mi? Projeyi oluşturan bileşenler nelerdir?

Kültür için Alan'ın programı, üç bileşen içeriyor. İlk bileşenin başlangıç adını, Ocak 2018'de mikro finansman programı için yaptığımız açık çağrı ile attık. Bu kapsamda, yerelden gelen proje başvurularını konsorsiyumun belirlediği kriterlere göre değerlendirdik ve bütçemizin el verdiği oranda, destekleyebileceğimiz kadar çok projeyi destekledik. Ardından, haberdar olduğumuz birtakım projeleri kriterlere uygun gördüğümüz için destekleme kararı aldık. İkinci bileşeni, desteğe layık görülen projeleri yürüten kültür yöneticilerinin kapasitesini geliştirmeye yönelik olarak, eylül ayında İKSV ile işbirliğine giderek düzenlediğimiz, Kültür Yönetimi Eğitim Programı oluşturmuyordu. Bu program Diyarbakır, İzmir ve Gaziantep'te faaliyet gösteren kültür sanat kurumlarının birbiriyle ve yurt dışıyla iletişimini geliştirmeyi, kültür yöneticilerinin bütçeleme, fonlara başvuru ve uluslararası ilişkiler gibi teknik konularda becerilerini artırmayı hedefliyordu. Kasım sonunda hayata geçirdiğimiz, "Hareketlilik" adını verdiğimiz üçüncü bileşense İzmir, Diyarbakır ve Gaziantep'ten irtibatla olduğumuz çeşitli kültür aktörlerinin, Berlin ve Amsterdam'a yaptığı çalışma seyahatinden oluşuyordu. Katılımcılar izleyici nasıl hedeflenir, hedeflenen izleyiciye nasıl ulaşılır, izleyici kitlesi nasıl çeşitlendirilir ve kurulmuş ilişki nasıl sürdürülebilir gibi başlıklar altında esin verici örneklerle tanışma şansı yakaladı.

Proje geliştirilirken yerel koordinatör olarak sunduğum en somut öneri, eğitimlerde ağırlıklı olarak izleyici geliştirmenin

üzerine eğilmemiz gerektiği idi çünkü sadece İzmir'dekiler değil, Diyarbakır ve Gaziantep'tekiler de gayet başarılı içerikler üretiyor, etkinlikler düzenliyor. Bu yapılar, zaten kendi mikro ağlarını kurmuş durumda ve o ağları işletiyor. Ne var ki üretimler, genellikle hak ettiği izleyici kitlelerine ulaşamayabiliyor. Bu meseleye çözüm yaratabilecek modelleri tespit edebilmek adına, önce Amsterdam ve Berlin'i ziyaret ettik; daha sonra seçtiğimiz katılımcıları bu şehirlerde vereceğimiz eğitime davet ettik.

Kültür için Alan, salt mikro finansal destek sunup geri çekilen bir konsorsiyum olmaktan çok desteklediği projelerle o kentte bir şeylerin değiştiğini görmek isteyen, zihinleri açmayı önemseyen bir profil çiziyor. Bu bağlamda, yakın ve orta vadede ulaşmak istediğiniz hedefleri tarif eder misiniz?

Verdiğimiz desteğin ve eğitim programlarının üç kentte yarattığı etkiyi ölçmek, elbette apayrı bir çalışma konusu. Yaklaşık bir senedir uğraştığımız projenin seçtiğimiz şehirlerde neyi değiştirdiğini, dönüştürdüğünü elbette somut veriler üzerinden görmek, tanımlamak istiyoruz. O yüzden projenin final aşamasını etki ölçümüne yönelik yapılacak araştırma teşkil ediyor. İstanbul'daki ofisimizde görevli bir arkadaşımız, sadece bu konu üzerine çalışıyor. Destek alan proje sahipleriyle röportajlar, web tabanlı anketler yapıyor. Bunun haricinde, mikro finansman programının amacına başarıyla ulaşması, bizimle iletişime geçmiş olan kişi, kurum veya inisiyatiflerin fona başvurma becerisinin ne kadar gelişkin olduğuyla da ilgili. Ekip olarak bunu gözeterik ve geçmiş tecrübelerimizden yararlanarak, gayet sade ama gerekli veriyi toplamaya yetkin bir başvuru formu hazırladık. Şunu unutmamak lâzım: Projesini bir kuruma sunmak isteyen kişilerin, inisiyatiflerin ya da kurumların eğitimi, daha başvuru sürecine başlıyor. Kültür için Alan'ın üç şehirde yarattığı ilk fark, beraber öğrenme sürecini başvuru anında başlatıyor olması.

Entelektüel iş gücünü ve yaratıcı sermayesini yıllar boyunca dışarıya göndermiş İzmir, son birkaç yıldır kültür hayatının gündeminde ilk sıralarda yer almaya başladı. Pek çok sanatçı ve kültür insanı, geride bıraktığı şehirdeki çalışma şartlarını bulamayacağını göz önünde bulundurarak İzmir'e taşınıyor

veya dönüyor. Bu taşınma veya dönüş trendinin arkasında yatan etkin faktör, belli ki psikolojik. Kültür için Alan, aklında İzmir'e yerleşme düşüncesi olan, hâlihazırda kültür alanında çalışan biri için cesaretlendirici bir destek projesi olarak görünüyor. Bu tespitimize katılır mısınız? Ayrıca, desteğin devam etmesi, tersine göçü tetikler mi?

Kültür için Alan'ın sağladığı finansal destek, böylesine iddialı cümleler kurmak için çok küçük. Kendi özelinde tersine göçü tetiklemese de yarattığı ivme, yerelde oluşabilecek potansiyeli, ortaya çıkan hareketlenmeleri güçlendirebilir, kenti cazip hale getirebilir. Geçtiğimiz yılın sonunda İzmir'e getirdiğimiz, "yaratıcı kent" kavramının sahibi akademisyen Charles Landry'nin Tarihi Havagazı Fabrikası'nda düzenlediği çalıştaya katılan profil, daha çok kültür sanat insanlarından, belediye bürokratlarından, akademisyenlerden, öğrencilerden ve sivil toplum temsilcilerinden oluşuyordu. İş dünyasından kimsecikler yoktu. Oysa Ege Bölgesi, Türkiye'nin üretimine, ihracatına çok büyük katkı sağlıyor. Manisa'nın sanayi, İzmir'in ise ciddi bir ticaret potansiyeli var; kazanç yüksek, İzmir'de görünür olmayan çok ciddi bir yerel sermaye var. Belki turizmle kültürü yan yana koyarak, buradaki çeşitli odalarla çalışarak bir sinerji yaratabiliriz. Bunu başarmak için de çok çalışmak ve sebat etmek gerekiyor. Açıkçası, Kültür için Alan olarak yalnızca kültür sanat alanıyla ilgili değiliz; ticaret hayatının bu alanlara nasıl katkı sunabileceğini de anlamak istiyoruz.

1980'li yılların ikinci yarısında, İzmir'de sanat alanında önemli değişiklikler yaşanıyor. Alman Kültür Merkezi o yıllarda Sarkis, Cengiz Çekil, Ayşe Erkmen ve Füsün Onur gibi isimleri ağırlıyor. Hatta Sarkis'in İstanbul, Maçka Sanat Galerisi'nde İzmir'de katıldığı sergiyle eş zamanlı düzenlenen kişisel sergisi, İstanbullu izleyicinin kavramsal sanatla tanıştığı ilk sergi olarak nitelendiriliyor. İzmir, yolculuğuna İstanbul'un çok da gerisinde başlamamış fakat böyle bir başlangıcın ardından şehir sanata yatırım yapmamış. Bununla bağlantılı olarak, uluslararası görünürlüğünü artıracak etkinlikleri hayata geçirememiş. Şehrin kültür hayatı da geride kalan yıllar boyunca hep inişli çıkışlı bir grafik izlemiş. Kültür için Alan'ın sağladığı destek son bulursa,

şimdiki ivme ileride hatırlanacak bir yükseliş dönemi olarak mı kalır, yoksa entelektüel sermaye sizin açtığınız kapıdan içeri girer mi?

Girer, çünkü Kültür İçin Alan'ın bu şehre gelmesi tesadüf değil. İleriye yönelik olarak bakınca, İzmir'de işlenmeye değer, ciddi bir potansiyel var. İstanbul ise gereğinden fazla yüklenmiş durumda... 2005 yılında, Hollanda Başkonsolosluğu'ndaki görevime başladığımda, İstanbul'da sayısız miktarda alternatif hareket vardı; her ay yeni bir kültür sanat inisiyatifi yeşeriyordu. Bunlardan bazıları zamanla büyüdü, bazıları da maalesef ki büyüklerin oluşturduğu çarkların içinde ezilip kayboldu. O piyasa, zamanla büyümeyi gerektiren bir piyasaydı. Bugünün İstanbul'u, Avrupa'nın diğer merkezleriyle yarışacak içerikler üretiyor, etkinlikler düzenleyebiliyor. İzmir, bu beceriye sahip olmaktan henüz uzak görünüyör ve böyle bir beceriyi kazanmasına gerek var mı; ondan emin değilim. Bununla beraber, İzmir'in alternatiflere açık duran, kucak açan yanı beni çok mutlu ediyor. 1997'de İstiklal Caddesi'ne ilk görüşte âşık olmuştum, sonra on dokuz yılımı orada geçirdim. Ana akım Beyoğlu'nu işgal ettikten sonra, orada kalamaz oldum. İzmir'e gelme sebeplerimden biri de budur. Buranın günümüz itibariyle arz ettiği potansiyelin ürettiği enerjiyi, o zamanlarda İstanbul'un sahip olduğu enerjiye benzetiyorum. Bugün Alsancak'a gittiğimde, 1990'ların sonu 2000'lerin başındaki Beyoğlu'nun ruhunu duyumsuyorum. İzmir'de dayanışma kültürü çok yüksek, bir zamanların Beyoğlu'su da öyleydi. Bence yerel dinamikler önünde sonunda bu canlanmayı görüp hareket geçecek ama görmelerini beklemekten ziyade, bu canlanmayı onlara bizim görünür kılmamız lâzım. Bunun için de hepimize ayrı ayrı iş düşüyor; belki İKPC'nin misyonu, bu canlanmayı sürdürülebilir kılmak olmalı çünkü çok değerli üretimler yapıyor, hepsi de kayıt altına alınıyor. Kültür için Alan projesi sonlanırsa ya da yabancı kurumlar şehirden ağırlığını çekerse İzmir, kendi potansiyeliyle bu çarkı döndürebiliyor olmalı. Bu da ancak birikecek

tecrübelerin harmanlanmasıyla, birlikte çalışmakla mümkün olabilir.

İzmir'den destek alan projelerle ilgili neler söyleyebilirsiniz?

2018 itibariyle İzmir'e dair en çok gurur duyduğumuz nokta, işbirliği kültürünün gelişkinliği oldu. Landry'nin çalıştayına bizim ekipten katılan herkesin üzerinde hemfikir olduğu nokta şuydu: İzmirililer çok açık fikirli ama kültür sanat anlamında hem kurumlar hem de bireyler arasındaki işbirliği arzu edildiği ölçüde gelişmiş değil. Biz de bu eksikliği gidermeye yönelik çalışıyoruz. Açık çağrıya İzmir'den yirmi üç proje başvurdu; ilk aşamada ancak sekizini destekleyebildik. Bu sekiz projenin kimisine bizden talep ettikleri tutarların neredeyse yarısını verebildik. Bazı projeleri talep edilen tutarla destekledik fakat daha dar bir zaman aralığını şart koştuk. Ardından, bu koşullardan kaynaklanan bir imece durumu gelişti.

Bana "İzmir'de ne oldu bitti" diye sorduklarında şöyle cevap veriyorum: "Herkes bir şeyler yapıyordu, biz de Kültür için Alan olarak çorbaya iyi bir içerik kattık. Bu içerik de başka işbirliklerini doğurdu. Bu işbirlikleri, yoluna dönüşerek ve büyüyerek devam ediyor." Şimdi sıra İzmir, Gaziantep ve Diyarbakır'ın birbiriyle olan ilişkisini geliştirmeye geldi.

İleride projeye yeni kentlerin eklenmesi söz konusu olabilir mi?

Henüz o aşamada değiliz. İlk senemizde, öncelikli olarak üç şehrin kültür sanat ortamına, özgün dinamiklerine, nelere ihtiyacı olduğuna ve o ihtiyaçların nasıl giderilebileceğine çalıştık. İkinci olarak, destek verdiğimiz kişi ve kurumların Avrupa ile iş birliğini güçlendirmeye gayret ettik. Özel durumları sebebiyle Diyarbakır ve Gaziantep'in Avrupa ile geliştirecekleri işbirliğinde İzmir kadar ileri gidemeyeceğini düşünüyorduk fakat kurdukları ilişkileri şaşırtıcı bir şekilde geliştirdiler. Tabii İzmir, özellikle Avrupa'dan gelen koreograf, müzisyen, görsel sanatçılar ve performans sanatçılarıyla bir anda renklendi. Bu renklenme, coğrafi konumu ve yerel yönetimin sağladığı destek dolayısıyla beklenmedik bir şey değildi. Önümüzdeki sene, projeye devam ettiğimiz takdirde, yeni şehirlerden ziyade, bu üç şehrin kendi arasında neler yapabileceğine odaklanacağız. ✚

kulturicinAlan.com

Şehrin güncel sanat odaklı yeni bağımsız sanat alanı:

Monitor

SÖYLEŞİ GİZEM AKKOYUNOĞLU FOTOĞRAFLAR MONITOR ARŞİVİ

İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı okuyan 1988 doğumlu Nursaç Sargon, İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültür Yönetimi Bölümü'nde "İzmir'de Güncel Sanatın Değişimi (1986 - 2014)" başlıklı teziyle yüksek lisansını tamamladı. Yaklaşık iki yıl boyunca İstanbul'daki Pilot Galerî'de sanatçı temsilciliği yaptıktan sonra, 2015'te İzmir'e döndü ve İzmir Kültür Pla+formu Girişimi'nin editör kadrosuna dâhil oldu. Özgür Demirci'nin yönetmenliğini yaptığı "Beyazperdeden Yeşil Sahaya" isimli filmin yapımcılığını, Halil Altındere'nin "Gerçeklik Başka Yerde" adlı kitabının editörlüğünü ve çok sayıda sanatçı kataloğunun tasarımını üstlendi. Ayrıca, "İyi Tasarım İzmir" in ikinci ve üçüncü edisyonlarında görev alan Sargon ile kurucusu olduğu Monitor'u konuştuk.

Monitor'ü kurma fikri nasıl ortaya çıktı? İsim olarak neden Monitor'ü seçtiniz?

Projenin ismi ve odaklandığı mecra henüz belli olmasa da fikri temeli 2012'ye dayanıyor.

İzmir'den İstanbul'a giderken bir gün buraya dönüp güncel sanat alanında bir şeyler yapma dileğim vardı. Bilgi Üniversitesi Kültür Yönetimi Bölümü'nde yüksek lisans yaparken, Pilot Galerî'de sanatçı temsilcisi olarak çalıştığım dönemde, ulusal ve uluslararası kapsamlı sergilerin ortaya çıkış sürecinde neler yapılması gerektiğini öğrendim. 2015 gibi İzmir'e döndüğümde, İstanbul'dakine benzer bir çalışma ortamı bulamayacağımın farkındaydım. Kişisel olarak elimizi taşın altına koymadan mevcut durumun değişmeyeceğinin farkında olsak da bazen harekete geçmek uzun sürebiliyor. Benim harekete geçebilmem için üç yıl geçmesi gerekti.

1986 ve 2014 yılları arasında İzmir'de güncel sanatın değişimini inceleyen tezimi hazırlarken,

İzmir'de bu alanda pek çok girişimin gerçekleşmiş olduğunu görmüştüm. Ne var ki bu girişimlerin neredeyse tamamı, kısa soluklu olmuş. Monitor'ü geliştirirken, sürdürülebilir bir yapı kurabilme fikrinden yola çıktım. Kenti ve kentsel dinamikleri göz önünde bulundurduğumuzda, güncel sanat adına, bugüne kadar yerel ve merkezi kurumlardan yeterince destek alınamadığı aşıkardı. Diğer taraftan, kente özgü bir nitelik olarak, aktörler arası dayanışma oldukça güçlüydü. Tüm bunlar bir araya gelince, Nisan 2018'de Pilot Galerî ve Özgür Demirci'nin desteğiyle Monitor'ü hayata geçirdim.

Mecra olarak video sanatını seçmişsiniz, bu sanat dalının sizin için öneminden bahsedebilir misiniz?

Video sanatının kurduğu güçlü görsel dile, izleyiciyle diyalog kuruş biçimine ve bağımsız, kâr amacı gütmeyen bir sanat alanı olarak konumlanışına önem atfediyorum. Bununla beraber, karşılaşılabilecek sorunların diğer alanlara göre az sayıda olması ihtimâli, bu mecraya yoğunlaşmamda önemli rol oynadı.

Sizce internet üzerinden de izlenebilen bir işin mekânda gösterilmesinin ve diğer işlerle beraber kurgulanmasının farkı, önemi nedir? Kütatöryal süreç ne şekilde ilerliyor?

Güncel sanat alanındaki pek çok mecrada olduğu gibi, video sanatında da bir çalışmayı birçok açıdan ele almak isteyebilirsiniz. Aynı iş, hem toplumsal cinsiyet hem kentsel hafızayla ilgili söz söylemek isteyebilir. Kurguladığınız sergide çalışmayı ele alış biçiminiz, işin nasıl

algılanacağına dair farklı perspektifler sunabilir. Bazen iş, izleyiciyi serginin yapıldığı mekânla ilgili keşfe çıkarmaya çalışıyor olabilir. Aynı iş, müzede sergilendiğinde ayrı, işe özel seçilmiş mekânda sergilendiğinde ayrı düşünce ve duyguların oluşmasına yol açabiliyor. Ayrıca, birçok video çalışmasına internet üzerinden ulaşmak zor; bir videoyu evde ekran başında izlemekle kurgulanmış bir serginin içinde, büyük ölçekli ekranda izlemek, farklı algılamalara imkân tanıyor. Arada büyük farklar var.

Sergiler için sanatçıları seçerken, önceden oluşturulmuş bir konsept üzerinden mi gidiyorsunuz?

Sergiyi oluştururken, genellikle kavramlar üzerinden ilerliyorum; işleri de belirlediğim kavramları karşılayacak şekilde seçiyorum. Bazen bunun tam tersi olabiliyor. Örneğin, iklim değişikliği önemseydiğim bir konuya, bu alanda çalışan sanatçıları kimler, neler yapıyor; ona bakıyorum. Araştırma sürecini tamamladıktan sonra, sergilemek istediğim çalışmalar, ele almak istediğim konunun detaylarını oluşturuyor.

Sanatçıların taleplerini nasıl karşılıyorsunuz?

Hem sanatçıların hem de düzenleyicinin içine sinecek şekilde sergileme yapabilmek adına, belirli standartlara uygun ekipmanlara sahip olmak, özellikle video gösteren bir oluşum için oldukça önemli. Mayıs 2018'de gerçekleştirdiğim ilk sergi,

“Başka Bir Sema Var”ın ardından, Kültür İçin Alan'dan destek aldım. Sanatçı taleplerini yerine getirmek ve sergi sayısını artırabilmek adına bu destek, bana çok fayda sağladı. İzmir'den sekiz oluşuma profesyonelleşme olanağı sağlayan, bu yapıların sürdürülebilirliğini güçlendiren Kültür İçin Alan, değerli katkısıyla kentin kültür yaşamına büyük hareketlilik kazandırdı.

Siz İzmir'e neler kattınız?

İzmir, kültür sanat yaşamında belirli dönemler haricinde, dışa bağımlı olmaya alışmış bir kent. Fakat son yıllarda hız kazanan tersine göçün de etkisiyle, kentte sanatsal faaliyetlere duyulan talebin arttığını görüyoruz. Çoğu sanatçının, izleyicinin ve öğrencinin hareket halinin kısıtlarını düşündüğümüzde, insanların güncel sanatı olduğu yerde takip etmesi oldukça zor görünüyor. Monitor, herkesin eşit koşullarda ulaşabileceği, mevcut durumu değiştirecek öneriler sunmayı amaçlayan bir oluşum. Tartışmalar ortaya atıp, yeni bakış açılarının gelişmesine katkı sağlamayı hedefliyor. İzmir'de güncel sanat alanında işbirlikleriyle gelişecek sergileme - tartışma alanları açmayı, süregiden yapıların ve sistemlerin dışında duracak bağımsız bir oluşum yaratmayı, kavramsal ve estetik anlamda şehre yenilikler getirmeyi amaçlıyorum. Şimdiye dek aldığımız geri bildirimler, bu amaç doğrultusunda ilerlemek adına beni cesaretlendiriyor.

Uzun vadeli planlarınız var mı; Monitor adına geleceği nasıl görüyorsunuz?

Monitor'ü her ne kadar bu kentin içinde bulunduğu koşullara ve sahip olduğu dinamiklere bakarak kurduysam da dünyanın herhangi bir yerinde işleyebilecek bir yapı bu. Video sanatının ve mekândan bağımsız olmanın verdiği özgürlük, bana bu hareketlilik özelliğini, avantajını kazandırıyor. Hareketlilik özgürlüğü olan, gezici bir yapıya sahip olmak, sergileri kurgularken özgürlük alanını genişletiyor. Belirli bir mekâna bağlı olmamak, zihninizi olasılıklara açık hâle getirebiliyor. Fakat bazen kavramsal açıdan sergiye çok uyacağını düşündüğümüz bir mekân, karşımıza teknik anlamda bir sürü zorluk çıkarabiliyor. Meselâ, bugüne dek kullandığım mekânlar, aslen sergileme yapmak üzere tasarlanmamıştı. Mekânın yapısına uygun sergileme teknikleri geliştirmek ve her sergi için mekânı değiştirmek zorunda olmak, gezici olmanın getirdiği dezavantajlar. Yakın gelecekte, yurt dışından işbirliği kurduğum sanat oluşumlarıyla sergiler yapmayı planlıyorum. ✚

monitorizmir.com

[f](#) / [i](#) / [t](#) [monitorizmir](#)

Alsancak Geceleri

Vol. 2

ALİ KEMAL ERTEM – GİZEM AKKOYUNOĞLU – GÜLSEREN AYDIN – HALE ERYILMAZ – ŞERVAN ALPŞEN – CAN İNCEKARA

TATO

Mahmut Yeşiltaş [İşletmeci]

Mekânı açmak için neden Alsancak'ı tercih ettiniz; açarken kafanızda nasıl bir konsept vardı?

İzmir'in eğlence merkezi Alsancak... Daha önce İstanbul'da bu işi yaptığım için kitlenin tercih ettiği yerde olmanın önemini biliyorum. Amacım baştan belliydi; rock müzik dinleyicisini bir araya getirmek. İşletme olarak müzik tarzından hiçbir zaman ödün vermediğimiz için, bu tarzın dinleyicisini bir araya getirmeyi başardık. Zamanla müdavimler kazandık.

Alsancak'ta konumlu olmanız, ne gibi avantajları ve dezavantajları getiriyor? Bölgedeki kültürel yapılanmayı işletmeci gözüyle nasıl değerlendiriyorsunuz?

Merkezde olmanın getirdiği avantajların başında, ulaşım kolaylığı geliyor. Dezavantajlar, son birkaç yıldır artıyor ve listenin başında yerel yönetimin ulaşım politikaları var. Değişen ulaşım politikası sürekli sorun üretmeye başladığı için hafta içi kitlemizin önemli bir kısmını kaybettik. Özellikle Karşıyakalılar ve Bucalılar ayağını mekândan kesti. İşletme olarak, şehrin müzik kültürüne katkıda bulunduğumuzu düşünüyorum ama müşterilerimizin de bize katkı sağladığını söyleyebilirim. Biz de onlardan öğreniyoruz; karşılıklı bir öğrenme söz konusu.

On yıl önceki kitleyle şimdiki kitle arasında nasıl farklar var?

Söylediğim gibi, buraya baştan beridir rock müzik dinleyicisi gelir. Çoğu mekânın aksine, genelgeçer bir kitlemiz yok. On yıl öncesine göre çok fark var, tabii ki. Genel kitle, eskiden "ben şu müziği yapan mekânda otururum" derdi. Şimdiye bazı müşterilerimizi Tato'dan çıktıktan sonra hiç alâkasız bir mekânda eğlenirken görebiliyoruz. Bana garip geliyor açıkçası çünkü aynı gece içerisinde çok ilgisiz müzik tarzlarıyla eğleniyor bu insanlar. Eskiden kitlenin beğenileri daha radikal ve netti. İnsanlar sonuçta buraya gündelik hayatın stresini atmaya, sosyalleşmeye geliyor. Demek ki buradan tatmin olmayıp başka yerlere gitme ihtiyacını hissedenler var.

Dinleyicinin eğlence kültüründeki bu çarpılmaya dair kendinizi suçlu bulduğunuz taraflar var mı? On üç yıl sonra, müzik politikası oturmuş bir mekân olarak bir etkinlik tasarımcısıyla çalışmayı düşündünüz mü?

Belki... Birçok konser düzenledik bugüne kadar ve tekliflere açığız.

Kadıköy'de, müdavimleriyle bugünlere varan Karga'nın yaptığı gibi bir mecmua çıkartmayı düşündünüz mü?

Mecmua konusu bizim eksikliğimiz olabilir ama işletme olarak değerli bulduğumuz bir projeye destek veriyoruz: Arkadaşımız Barış Ugursu, Türkiye'deki rock grupları ve dinleyicileriyle yaptığı video röportajlardan bir belgesel üretmeye çalışıyor. "Türkiye'nin Metallica'cıları" adlı bu proje, Hakkâri'den İstanbul'a, hatta yurt dışına uzanıyor. İşin içinde araştırmacılar, akademisyenler de var. Sosyal medyada aynı adlı birkaç tanıtım videosu paylaşıldı, bir bakın isterseniz.

Çevrenizdeki mekânlarla ilişkiniz ne durumda; ortak proje yapmayı düşündüğünüz oldu mu?

Komşularımla bugüne kadar hiç sorun yaşamadım. Esnaflığın gerektirdiği kadar yakınız birbirimize. Gerçi sokağımızda sadece Stone var. Geçmişte ortaklaşa sokak partisi yapmışlığımız var; yeri gelince yardımlaşıyoruz, birbirimize destek oluyoruz.

Faysal Özdemir [Personel]

Kaç yıldır mekândasınız; çalışma koşullarınız nasıl?

Yedi yıldır Tato'dayım. Genel anlamda, barlarda çalışma koşulları zordur. Çalışma saatleri çok uzundur, ücretler yetersizdir ama ben sevdiğim için buradayım.

Yedi yıl Alsancak'ta aynı mekânda çalışmak, sık rastlanır bir durum değil. Alsancak'ın kitlesi geliyor, sürekli değişiyor ve bazen geriye gidiyor. Şahit olduğunuz yedi yıllık değişimi nasıl tanımlıyorsunuz?

İşe ilk başladığım dönemde çok yoğun günler yaşırdık. Şimdiki kitleye bakınca, o yoğun günlerden eser yok. Çoğu öğrenciydi, mezun olup gittiler belki. Tato'ya mekânı bilenler, müdavimler gelir. Yoldan geçen insan gelmez bize. Şans eseri gelenler de "Alsancak'a sıkça gelip gidiyorum; bu mekânı bilmiyordum" der. Buraya çaldığımız müzik tarzını seven insanlar geliyor.

Eğlenmek için gelen kitleyi nasıl tanımlıyorsunuz?

Alsancak'taki kitle çok değişti artık... Son dönemde, çaldığımız müziği çok yumuşak bulunduğunu söyleyen müşterileri bir saat sonra Gazi Kadınlar Sokağı'nda eğlenirken görebiliyoruz. Bizi bilerek gelenlerin

sayısı gittikçe azalıyor. Zamanla, "neresi kalabalıkta oraya gidelim" oluyor. İçerik kayboluyor, popülerlik önem kazanıyor. Oysa, insanlarla vakit geçirmek, yeni birilerini tanımak güzel şey. Barda çalışanın diğer servis elemanlarına göre bir artışı var: Hizmet ettiğiniz insanların alkolsüz ve alkollü hallerini görüp mukayese yapabiliyorsunuz. Beyefendi bir adamın içinden bir anda canavar çıkabiliyor ya da canavardan beyefendi çıkıyor. Bu değişkenlik; beni bu işte tutan kısım... Yoksa alkollü insanla uğraşmak zordur.

İçeride çeşitli bir kitle mi var yoksa müdavim mi fazla? Gelen kitleyi nasıl tanımlıyorsunuz?

Bizde kitle sabittir. Çoğu müşterimizin düğününe bile gitmişliğim vardır. Yani o derece sabit bir müşteri kitemiz var. Okulu bitirip memleketine giden ya da evlenip dışarı çıkmayı bırakanlar da oluyor. Müşteri kitemizi samimi sıfatıyla tanımlayabilirim. Cana yakın insanlardır. Çabucak anlaşabileceğiniz insanlar... Öğrencisi de gelir, bankacısı da gelir. Hâтта bazen Alsancak'ta bir bankaya gidince, müşterileri karşılaştığım oluyor. İnsanlarla birbirimizi o kadar iyi tanıyoruz ki, bara gidiyoruz diye bakmıyorlar; "evimdeymiş gibi rahat hissediyorum kendimi burada" diyorlar.

Burada çalınan müziği önceden dinliyor muydunuz? Kültürel olarak mekân size neler kattı?

Evet, bu müziğe kulak aşinalığım vardı ama yedi yıldan sonra, çalan parçayı söylemeye başlıyorum. Bu parçadan sonra hangisi gelecek kafamda oluşuyor. Müzisyenlerle aile gibi olduk. O gün bir sorun varsa birbirimize anlayışla yaklaşabiliyoruz. O arkadaşları nerede görsem, bana aynı samimiyetle yaklaşacaklarını biliyorum. Mekânın bana katkısı bunlar... Şöyle de bir anım var: Bir dönem izne çıkmıştım. Geri geldiğimde bütün çalışan kadrosu değişmişti. Kapının önünde eski müşterilerden biri geçiyordu. İçeri girdi ve beni gördü, "seni de görmesem oturmuyacaktım" dedi. Mekânın kendi kendine, zamanla oluşturduğu müdavimleri var. Arşivimizi talep edenler, müşteri olarak gelip bize yardım edenler oluyor. Burasını kendi evleri olarak gördükleri için yardıma kalkışıyorlar. Sarhoş gelseler dâhi onları taksiye ya da eve teslim edeceğimizi biliyorlar, uzun ömürlüdür bizim müşterilerimiz.

Akuspakus (Müzik Grubu)

Dinleyici sizi nasıl geliştiriyor, mekânı nasıl değiştiriyor, sahneyi nasıl etkiliyor ve gruba neler katıyor?

Sözlü ya da sözsüz olsun; bizimle iletişim kurduklarında motive oluyoruz. Eğlendiklerini görünce enerjimiz yükseliyor. Sahne devamlılığı da önemli tabii; Tato'nun yanı sıra Mavibahçe'deki Kepler Social House'da çalışıyoruz. Dinleyici portföyümüz, çaldığımız mekânlara göre değişkenlik gösteriyor. Mesela Tato dinleyicisi iyi müzik dinliyor; müzik dinlemeyi ciddiye alan bir kitle. Sigara içilmemesine rağmen içeriği dolduruyorlar. Öğrenciler, motorcular ve metalciler geliyor. Tam anlamıyla bir rock bar burası... Biz de bu mekânın müdavimiyiz, gelen kitleye aşinayız. İzmir'de rock bar lafı, biraz komik kaçıyor gerçi. Lafta her yer rock bar ama dinleyici kitleyle ilişkileneceye başladığınızda, öyle olmadığını hemen anlıyorsunuz. Bu rock bar meselesi çok kaygan bir zeminde geziyor; yeni açılan mekânlar "adına rock bar diyelim, olsun bitsin" diye yola çıkıyor ama bakıyorsunuz ki belirgin bir etkinlik programı veya müzik politikası yok. Rock barlarda paylaşım organiktir; Tato haricindeki mekânlarda böyle bir kitle karşımıza çıkmadı. Kuşadası'ndan gelen bir dinleyicimiz var meselâ. Üç yıldır sahne aldığımız Kepler Social House'da ise bambaşka bir dinleyiciye hitap ediyoruz.

Müzik grubu olarak, Alsancak'ın kültürel yapısını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Alsancak izleyicisini kısır buluyoruz. Beş yıl öncesinde dinleyici daha kalabalıktı ve enerjikti. Farklı bir kimya vardı. Şimdilerde en popüler şarkıları art arda çalan gruplar revaçta. İşletmeci nezdinde, "gelen kitle tüm şarkıları biliyor olsun" durumu var, genelde.

Çalacağınız mekânları neye göre belirliyorsunuz?

Sevdiğimiz işi yapalım diye yola çıktık. İlerleyen süreçte, "şu mekân tam da bize göreymiş" dedik. Mekân seçimlerimiz, edindiğimiz tecrübeyle değişmeye başladı. "Şu müziği yapmak istiyoruz" gibi bir şartlanma yoktu. Sahnede çaldıkça, keyif aldığımız şeylerin üzerine gittik.

Grup, Tato performanslarında Zümrüt Şahin (solist), Metehan Erdoğan (gitar), Berkcan Şimşek (davul) ve Aykut Çerezcioglu

(bas gitar) kadrosuyla sahne alırken, röportajda bahsi geçen Kepler Social House performanslarında gruba bas gitarda Yüksel Emre Akçiçek eşlik ediyor.

6:45

Sevket Çelik (İşletmeci)

6:45'i açarken aklınızda belirgin bir konsept var mıydı?

Burayı, Bios'u işlettığım sırada devraldım. Sonrasında, orijinal konsepti yaratan yayınevinin sahipleriyle tanışınca, Eskişehir'deki mekânlarını buraya taşımaya karar verdik. Başlangıçta, konsept yayınevinin çizdiği çizgiye uyumlu giderken, zamanla ihtiyaçlara yönelik olarak bir miktar değişim gösterdi. 6:45 zincirinin halen Türkiye'de yedi şubesi var. Meselâ Muğla'daki mekân daha büyük olabilir ancak konseptin aynı olduğunu görürsünüz.

Başta nasıl bir hedef kitle tarif etmiştiniz?

6:45 konseptini benimserken var olan bir izleyici kitlesi üzerine mi yoğunlaştınız, yoksa kendi kitlenizi oluşturmak üzere mi yola çıktınız? Müşterilerinizin kültür seviyesi, eğitim düzeyi, sosyokültürel yapısı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Bios'dan edindiğim köklü tecrübeme dayanarak söyleyebilirim ki böyle bir kitle İzmir'de vardı. Öncelikle, yayınevinin kendi okur kitlesi, belli bir imajı vardı. Yola eğitim seviyesi, beğeni beklentisi yüksek bu kitleyle çıktık ama her yaşa hitap edecek bir politika benimsedik. Bu politika, az çok değişmeden devam ediyor; bugün mekânda yirmi yaşındaki izleyiciyle elli yaşındaki müşteriyi beraber eğlenirken görebilirsiniz. Yaptığımız müzik, her ikisine de hitap ediyor. Yani mesele, yaş

grubundan çok kültürel seviyeyle alâkalı...

Uzun yıllardır Alsancak'ta işletmecilik yapıyorsunuz. Bu bölgede olmak, beraberinde ne gibi avantajları ve dezavantajları getiriyor?

Alsancak, sizin de söylediğiniz gibi benim çok yakından, derinlemesine tanıdığım bir eğlence ve çekim merkezi. 1998'den beri buradayım. O yüzden 6:45'i İzmir'e taşırken Alsancak'ta açılması hususunda hiç tereddüt etmedim. Gerçi son altı, yedi yılda Alsancak, büyük bir değişim geçirdi. Meselâ yirmi yıl önce bu sokakta (Muzaffer İzgü Sokak) bir tek mekân vardı şimdi her kapıda farklı konseptlere rastlıyoruz. Kordon, deniz ve çimler, müşteriye kendiliğinden bu sokağa çekiyor. Oysa altı yıl önce sokaklar bu kadar kalabalık değildi. Müşteri içeride eğlenmeyi tercih ediyordu. Bunun dışında Alsancak, aşağı yukarı aynı yolda gidiyor. Bu bölgeye her kesimden insan geliyor ancak biz, her kesime hitap etmediğimiz için kalabalıklaşmayı avantaj veya dezavantaj olarak nitelendirmiyoruz. Gece sokağın kalabalık olması, işlerimizde artışa sebep oluyor.

6:45'in Alsancak'ın kültürel hayatına neler kattığını düşünüyorsunuz?

6:45 olarak, insanların iyi müzik dinlerken birlikte güven içerisinde eğlenebileceği

bir sosyal ortam yarattık. Burada kitap da satıyoruz, o yüzden dileyen nezih bir ortamda kitabını okuyabiliyor. Alsancak'taki mekânların çoğu, sadece hafta sonu canlı müzik yapıyor ama biz sahneyi haftanın yedi günü açık tutuyoruz. Müşterimiz, haftanın her günü burada kaliteli müzik dinleyebileceğinin bilincinde.

Sokaktaki diğer mekânlarla ilişkiniz ne boyutta ilerliyor? Mekânlar arasında dirsek teması, diyalog var mı?

Esnaf ve sokak olarak dayanışma toplantıları yapıyoruz. Fiyatlar konusunda birbirimize müdahale etmiyoruz ama kimi durumlarda ses birliğine giderek bazı şeyleri nasıl halledebiliriz, ona bakıyoruz. Meselâ vapur saatlerinin bu kadar erken sona ermesi, hepimizin ortak derdi. Bunun için ne yapabileceğimizi değerlendiriyoruz.

Hem mekân hem sokak hem de Alsancak'ın geneli için risk olarak gördüğünüz, iyileşmesini istediğiniz konular var mı? Yerel yönetimden ya da merkezi yönetimden ne gibi beklentileriniz var?

Açıkgası iş kolumuzu bu fiyatlarla nereye kadar sürdürülebiliriz, işletmeler buna ne kadar dayanır, bilemiyoruz. Kışın esnaf olarak zorluk çekiyoruz. İnsanlar yağmurdan korunsun diye yapılan tenteler, çok düzensiz. Vapur saatlerinin bu kadar erken sona ermesinin bizim için büyük dezavantaj yarattığının altını tekrar çiziyorum.

Burak Can Balaman (Personel)

Biraz kendinizden bahseder misiniz?

Üç yıldır bu işi yapıyorum. İzmirliyim. Gezgirim; geçen sene boyunca Kamboçya'da yaşadım, Asya'yı gezdim.

Mekânı daha önceden tanıyor muydunuz?

Tanıımıyordum.

Ne kadar zamandır burada çalışıyorsunuz? Çalışma koşullarınız hakkında bilgi verir misiniz?

Üç ayı yeni doldurdum. İki mesai dilimi var; günde yaklaşık olarak on saat çalışıyoruz ama çok sıkı bir yer değil. Çalışma ortamı olarak rahat sayılır. Geceleri çalışmak zor sadece. Barmen olduğum için, mesaim akşam altıda başlıyor, dolayısıyla kendime pek zaman ayıramıyorum; o yoruyor.

Buranın bir müdavim kitlesi var. Şevket Bey, Alsancak'ta zaten var olan bir kitleyi

mekâna çekmeyi hedeflediğinden bahsetti. Gelen kitleyi siz nasıl tanımlıyorsunuz?

Genel olarak otuz, otuz beş yaşlarında; parasını kazanan, düzenli bir iş hayatı olan insanlar geliyor bize. Sürekli geldiklerine göre düzenli gelirleri var diye düşünüyorum. Memur, bankacı olabilir meselâ. Hem parası hem vakti olan insanlar... Hafta sonu gelen kitle biraz daha farklı. Hizmet sektöründe çalışan kesim gelemiyor. Müşteriyle aram iyi; problem çıkaranlar, kendilerini ifşa ettiği için sürekli gelmiyor.

Burada çalışıyor olmak size kültürel açıdan katkıda bulunuyor mu?

İzmir'deki rock gruplarını tanıyorum. Özellikle caz gruplarını çok beğeniyorum.

Alsancak'ta eğlenilen kitleyi nasıl tanımlarsınız?

Kitle aslında popüler müziğe geliyor. Müzik dinlemekten çok ortam olsun, karşı cinsle tanışsın... Burası farklı; insanların sohbet etmek için değil de eğlenmeye geldiği bir mekân. Her gün canlı müzik var çünkü.

6:45'in Alsancak'ın eğlence hayatına katkı sağladığını düşünüyor musunuz?

Bugün meselâ sahnede Keep Rollin' var; sokakta en yoğun mekân bizimkisi. O yüzden sokağa katkısı oluyor; farklı kitlelerden insanlar geliyor. Cuma cumartesi geceleri insanlar, buradan enerjisi yükselmiş şekilde çıkıyor. Hafta içi müşterisi daha sakin...

Diğer mekânlarla, çalışanlarla ilişkiniz nasıl gidiyor?

Benim çok ilişkim yok. Çalışanlar arasındaki iletişim fena değil ama bu iş kolunda eleman çok sık değişir. Bir ay önceki kadroyla şu anki kadro arasında bile ciddi fark var. İçki bitince karşıdan isteyebiliyorum. Onlar da benden istiyor. İçeride olduğum için etrafta çok iletişimim olmuyor.

Keep Rollin' (Müzik Grubu)

Sizi tanıyabilir miyiz? Ne kadar zamandır berabersiniz, nasıl bir müzik yapıyorsunuz?

Genel olarak caz, funk ve soul müziğe yakın duran bir grubuz. Eğlenceli dans müziği yapmaya çalışıyoruz. İki yıldır beraber çalışıyoruz.

Neden 6:45?

İzmir'deki muadillerine nazaran, burası

daha büyük bir kulüp; karşılıklı enerji paylaşımının ağır bastığı bir mekân.

Burada çalışıyor olmak size ve müziğinize ne gibi katkılar sağlıyor? Seyircinin beklentisi sizi değiştiriyor mu? Yoksa "gelen gelir gelmeyen gelmez" mi diyorsunuz?

Çaldığımız diğer mekânlara nazaran, burada daha enerjiyiz, heyecanlıyız. Repertuarı seyircinin beklentisi doğrultusunda güncellediğimiz oluyor ama illâ güncel ve popüler parçalar çalamız derdinde değiliz. Hoşumuzu giden ve dinleyiciyi heyecanlandıracağına inandığımız hareketli parçaları repertuvara ekliyoruz.

Sizi dinlemeye gelen kitleyi nasıl tanımlıyorsunuz? Bir müddatim kitlesinden bahsedebilir miyiz?

Şaşırtıcı derecede güzel bir dinleyici kitlemiz var. Biz değişmiyoruz, kitlemiz değişiyor. Mevcut dinleyicilere her programın sonunda farklı bir kitle ekleniyor. Bazen, "böyle bir grup mu varmış" veya "bunları çalan bir grup mu var, o zaman geliyoruz" diyenler oluyor. Bir de şöyle oldu; burada çalmaya başladığımızdan beri müzisyen arkadaşlarımız gelip bizi dinliyor. Böyle bir müziğe ihtiyaç varmış aslında.

Mekân repertuvara müdahale ediyor mu?

Bugüne kadar bir müdahale olmadı. Bazen güncel ve popüler parçaları istiyorlar ama biz bunları çalmıyoruz. En başta ne tür çaldığımızı sorduklarında bir korku oldu ama bize güvenmelerini söyledik. "Tamam

yapalım” dediler ve süreç içerisinde haklı olduğumuzu gördüler. Önemli bir model deniyorlar aslında; haftanın yedi günü canlı müzik yapıyorlar. Herkesin kopyala yapıştır popüler müzik çaldığı bir dönemde, bizimki gibi alternatif işlere yer veriyor olmaları güzel bir şey aslında.

Alsancak’ın canlı müzik piyasasına baktığınız zaman, alanında profesyonel olan insanlarla çalışmakla profesyonellikten uzak insanlarla çalışmak arasında nasıl bir fark var?

Her türlü olumsuzluk, öncelikle yapılan müziğin kalitesini etkiliyor. Örneğin, çaldığımız yerde ses sistemi iyi değilse, sağlıklı çalışmıyorsa çok mutsuz oluyoruz. İşini iyi yapan işletmeler, bunları bizden önce düşünüyor. Ne istediğini bilmeyen ve doğru iletişim kuramayan işletmecilerle çalıştığımız zamanlar da oluyor çünkü etrafta istekleriyle, mekânının fiziksel ve teknik koşullarını uyumlayamamış çok sayıda işletme var. Meselâ bizden “yüksek enerjili müzik” istiyorlar, ne demekse, ancak bunu karşılayabilecek bir ses sistemine yatırım yapmaktan ısrarla kaçınıyorlar ya da var olan sistemi çalmamızı istedikleri müziğin ihtiyaçlarına göre güncellemek istemiyorlar. Canlı müzik yapılan mekânların en büyük problemlerinden birisidir bu ve kötü işletmeciliğe örnektir.

Alsancak’ın kültürel hayatını, gece hayatını, eğlence kültürünü nasıl görüyorsunuz?

2007’ye kadar mekân üstüne mekân açtılar. Biz tam alternatif bir kitle oluştu diye düşünürken o kitle başka yerlere dağılıverdi. O kitlenin takıldığı mekânlar, hemen ardından bambaşka yerlere döndü. Böylece kaliteli canlı müzik yapan yerlerin sayısı çok azaldı. Şu sıralarda durumun biraz olsun değişmeye başladığını düşünüyoruz. Süreç içerisinde kendi kendine bir evrimleşme yaşandı. Meselâ şu an bulunduğumuz sokak, diğerlerinden epeyi farklılaştı. Diğer sokaklardan kaçan kitle, bu sokakta toplanmaya başladı. Gerçi, Alsancak’ın her sokağı bir başka alem... ✚

“Hepimiz siyah beyaz bir fotoğrafin içindeydik ve ellerimiz arkadan kenetlenmişti”

SÖYLEŞİ AYŞEGÜL UTKU GÜNAYDIN FOTOĞRAFLAR ORHAN BERENT ARŞİVİ

Orhan Berent'in, ismini Altay'ın efsane futbolcuları Clarke kardeşlerden alan yeni romanı “Clarke'ın Doru Tayları”, 1970'ler İzmir'inin kozmopolit yapısını sağlam bir kurgu içinde aktarıyor. Alsancak Garı'ndan Şirinyer Hipodromu'nda düzenlenen at yarışlarına uzanan roman, dokunaklı bir aşk hikâyesi üzerinden arka planda farklı dinler ve etnik kökenlere mensup insanların birbirleriyle ilişkisine odaklanıyor. Satır aralarında 1960'lar ve 1970'ler Türkiye'si ile ilgili önemli göndermelerde bulunan “Clarke'ın Doru Tayları”, mübadele yılları, dünya savaşları, 6 - 7 Eylül olayları gibi toplumsal belleğimizde derin iz bırakan önemli tarihi vakaların halkın üzerinde yarattığı etkiyi eleştirel bir süzgeçten geçiriyor. Berent ile İzmir ve romanı üzerine söyleştik.

Fotoğraf: Yedek subaylar, 1. Dünya Savaşı öncesinde, cepheye gitmeden İzmir'deki bir fotoğrafta poz vermiş. Ayakta duran soldan ikinci kişi, Orhan Berent'in dedesi Mehmet Berent (1914).

“Clarke’ın Doru Tayları”, ismini Altay’ın efsanevi futbolcusu Clarke kardeşlerden alıyor. “Alsancak’ın Sakini: Altay” adlı kitabınızda da 50’li yılları anlatırken, bir dönem Altay Spor Kulübü’nün sembolü hâline gelmiş bu efsanevi futbolculardan söz etmişsiniz. Babanızın Edwin Clarke’ın abisi Joe Clarke’ın atlarına bahis oynadığını o kitapta dipnot olarak veriyorsunuz. Romanın ismi ve içeriği nasıl ortaya çıktı?

Romana konu olan mekânlara yabancı değilim. 60’lı ve 70’li yıllarda, babamın kış aylarında annem ve ablamla beni hafta sonlarında at yarışlarına götürmesi, kişisel tarihimde önemli bir rol oynar. Buharlı trene binilir, vagonda babam ve arkadaşlarının konuşmalarına kulak kabartılır... Elbette, sonu gelmez bir merakla çevremi gözlerdim. Hepsi gelip içime oturdu. Birkaç yıldan beri at yarışlarına gönül verenlerin hikâyesini eskiden tanık olduklarıma dayanarak anlatmak istiyordum. Elbette, İzmirli bir roman olmalıydı bu. Gençliğimde Andre Malraux’nun İspanya iç savaşını konu alan “Umut” adlı romanını okumuştum. Romandaki karakterler, bir tür resmigeçitneydi. Keza, Sevgi Soysal’ın “Yenişehir’de bir Öğle Vakti” adlı eserini de çok sevmiştim. İsim konusuna gelince... Okurken ve yazarken, ritim duygusu benim için çok önemlidir. Romanıma isim verirken de buna dikkat ettim. Malraux’nun bir diğer romanının adı gibi tinlasın istedim: “Altenburg’un Ceviz Ağaçları”. Buna benzer, fonetik açıdan ritmik ve ağız dolduracak bir şeyler bulmalıydım. Romanımın ismi böyle ortaya çıktı. Bir kaç kere sesli sesli tekrarladım, kararımı verdim.

“Altay: Alsancak’ın Sakini” adlı araştırma kitabınızın çalışması sırasında eski futbolcularla, yöneticilerle sözlü tarih çalışmaları yapmışsınız; İzmir ile ilgili çeşitli kaynak kitaplardan Altay’ın izini sürmüşsünüz ve gazete koleksiyonlarını taramışsınız. Altay’ın kişisel tarihinizdeki yerini ve İzmir açısından ne anlam ifade ettiğini tanımlar mısınız?

Alsancak’ta doğup büyüdüğüm için, Altaylı olmam normaldi. O zamanlar, yerel aidiyet daha öndeydi. Tıpkı 50’li ve 60’lı yıllarda Güzelyalı’da çocukluğunu ve gençliğini geçirmiş Göztepeliler gibi. Bu yüzden

bizim kuşağın şehir uzamını algımlarken, daha samimi ve sevecen davrandığını düşünüyorum.

Hayâl edin; eski adı Mesudiye olan Kıbrıs Şehitleri Caddesi’nde yürüyorsunuz ve biraz ilerideki kahvenin önündeki kaldırımda, genç Mustafa Denizli, oturmuş arkadaşıyla tavla atıyor. Hemen karşıdan, elinde pazar filesiyle uzun yıllar bizde sol bek oynamış Zinnur Abi geliyor. Sevinç Pastanesi’ne doğru ilerliyorsunuz; orta sahanın maestrosu Mithat Abi kaldırımda dikilmiş, gelip geçeni seyrediyor. Biraz ileride, defansın belkemiği Enver Katip’in saatçi dükkânı var. Sonra hafta sonu geliyor ve tüm bu saydığım isimler, üstlerine siyah beyaz formayı geçirip sahaya çıkıyorlar. Hele o çıkış tünelinden görünmeleri var ya... Bazen kaleci Tanzer’in olmadığı maçlarda, Mustafa Denizli elinde bir buket çiçekle en önde kaptan olarak çıkardı. O siyah beyaz formayı gördüğümde yaşadığım aşırı coşkudan ötürü, gözyaşlarımı tutamazdım.

Romanda 1970’li yılların İzmir’ine de sıkça yer açmışsınız. Bir günde geçiyor olmasına rağmen, o dönemin arka planına dair pek çok bilgi var. Neden bu dönemi seçtiniz, özellikle?

Ailem bir tuhaftı... Konuşurken sık sık geçmişten bahseder, lafı dönüp dolatırıp eski yaşanmışlıklara getirirlerdi. Örneğin babam, atıyorum şimdi; ortaokuldan sonra hangi liseye gideceğim konusu tartışılırken, artık ne alakası varsa, bir anda eski İzmir’den, eski arkadaşlarından, dedemin milli mücadele anılarından söz açar, annem de Yugoslavya’da çocukluğunun geçtiği kasabayı, oranın sakinlerini, İkinci Dünya Savaşı yıllarını, Alman bombardımanlarını, Sırp komşularını, partizanları, gestapo memurlarını tasvir ederdi. Bu yüzden bellek konusu, çocukluğumdan beri hayatımın içinde oldu; belleğe de hep nostaljik bir eğilimle yaklaştım. Akıp giden zamanı patolojik bir duygulanımla entropi olarak algılamaya başladım. Bu sebepten, bir yüzüm korunma içgüdüsüyle kendiliğinden geçmişe dönük kaldı.

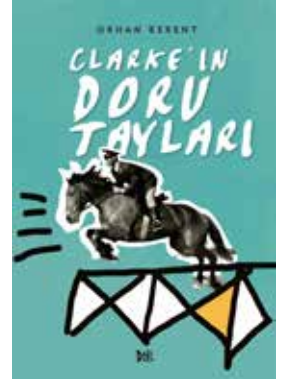
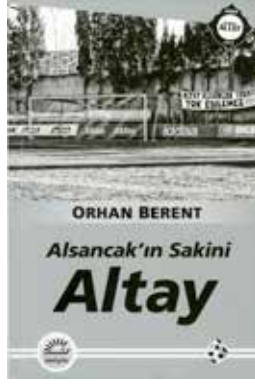
“Clarke’ın Doru Tayları” da 60’ların ve 70’lerin Türkiye’sine epeyi gönderme yapıyor. Toplumsal belleklerimiz iz bırakan önemli tarihi vakaların halkın üzerindeki

etkisine de değinmişsiniz. Bu ayrıntılar kurguya nasıl dâhil oldu? Sizin açınızdan roman, toplumsal bellek ve kent belleği anlamında önemli bir araç mı?

Evet, romanı hem toplumsal belleği hem de kent belleğini taşıyabilmesi açısından önemli bir araç olarak görüyorum. Ayrıca ideolojik bir yanı vardır bu formatın. Kemal Tahir'i hatırlayın. Elbette tarihi, romanlardan öğrenmeyi savunmuyorum veya önermiyorum ancak bir dönemin yaşantısı hakkında en önemli ipuçlarının romanlarda gizli olduğuna inanıyorum. Gerek 1915 gerek 6 - 7 Eylül gerekse mübadele, son yıllarda sıklıkla işlenen konular haline geldi. Bu sevindirici bir gelişme... Attila İlhan, her Türk yazarın mutlaka ve bir şekilde eserlerinde Milli Mücadele'ye yer vermesinin gerekli olduğunu söyler. Ben de haddim olmayarak, bu sözün yanına şunu koymak istiyorum: Her İzmirli yazar mutlaka ve bir şekilde eserlerinden birinde İzmir'e yer vermelidir; bir şekilde kentin tarihçesine eğilmeli ve şehrin geçirdiği değişimleri, iyi veya kötü, ele almalı.

Uzun yıllardır İzmir tarihi ve demiryolları üzerine çalışıyorsunuz. "Trenler Çıldırırsa" adlı bir romanınız var. İstasyon ve gar imgesi, roman ve öykülerinizde önemli yer tutuyor. "Trenler Çıldırırsa"da vurguladığınız üzere, istasyonları ve garları insanları bir araya getiren, buluşturan mekânlar olarak anımlandırıyorsunuz. Tren ve istasyon, belirgin özneler olarak "Clarke'ın Doru Tayları"nda da karşımıza çıkıyor: Tren, farklı karakterleri hipodroma taşıyan bir araç; aynı zamanda, kaçakçılar için umudun sembolü. Garlarda olduğu gibi, karakterler roman akarken sürekli sirküle oluyor. Şefik ve Jolanda gibi ana karakterler sabit kalırken diğerleri, önümüzden resmigeçit yapar gibi geçip gidiyor sanki. Garların, trenin sizin nezdinizdeki anlamını biraz daha detaylandırır mısınız?

Hat boyuları, çocukken bizim değişmez oyun mekânımızdı ve eski devirlerde çocukluk, asla steril ortamlarda geçirilmezdi. Kalaycıdan aldığımız hurda bakır parçalarını raylarda trenlere ezdirir, sonra bunlardan telefon jetonu yapmaya çabaldık. Gar sahasında manevra yapan trenleri seyreder, banliyö trenlerinin

kapısına asılıp bir iki durak bedava yolculuk etmeye çalışırdık. Arkadaşlarım büyüdü ama ben büyümедim, aynı kaldım. Ortaokul ve lisede tek başıma kısa mesafe tren yolculuklarına çıkar, vagondakilerin konuşmalarına kulak kabartırdım. Bu konuşmaları dinlemek, yolcuları gözlemlemek hoşuma giderdi. Hele bu kişiler kondüktör ya da tren şefi gibi demiryolu personeliyse. Bazılarının o zamana kadar hiç adını duymadığım Ulukışla, Pozantı, Yolçatı, Güllübağ, Toprakkale, Mezitler gibi Anadolu'daki tren istasyonlarında geçen öykülerine kulak kabartırdım. Yani bir şekilde, yolculuk bittikten sonra, trenlerle beraber içindekileri eve götürürdüm. Annem beni kokladığında, "sen gurbet kokuyorsun be evladım; nasıl da sinmiş kokusu üstüne" derdi.

Biliyor musunuz, geçmişle olan bağlarımı taze tutmak için, babam öldükten sonra, yirmi yıl boyunca her öğlen arası annemi ziyarete gittim. Akademikle evi arası, on dakikalık yoldu. Çoğunlukla hep aynı şeylerden bahsederdik. Ablam illallah etmişti hep aynı minvaldeki

Şirinyer Hipodromu'nda piknik keyfi (1930'lar). Ortadaki genç kadın, Orhan Berent'in babaannesi.

Türkiye ve Dünya Güzeli Keriman Halis'in İzmir'i ziyareti (1932). Fotoğraf, Alsancak Stadı'ndaki bir maç öncesinde, tribünde çekilmiş.

konuşmalarımız yüzünden. Ancak annem ölmeye yakın, ağırlaşan Alzheimer hastalığının da etkisiyle bizim kim olduğumuzu unutmuştu. Bir keresinde ablamla bana, “siz ikiniz bir şey kokuyorsunuz. Neyin kokusudur bilmiyorum ama çok tanıdık geliyor” demişti. Velhasıl, tüm bu yaşananların, hatıraların, aşkların, pişmanlıkların tanrı gibi sonsuz ve büyük bir güç tarafından, algoritmik olarak bir yerlere kaydedildiğini umut ediyorum. Kim bilir; belki öldükten sonra uzayın bir köşesinde annem ve babamla sırf bu yüzden tekrar karşılaşabilirim. Güzел de olur hani... Onca cami, kilise ve sinagogda edilen dualar boşa gitmemeli.

Hipodrom ve elbette at yarışları, romanın kurgusunun merkezinde yer alıyor. At yarışları ve hipodromun İzmir tarihindeki yerini nasıl ifade edersiniz? Romandan yapacağımız alıntı, biraz ipucu veriyor: “Hipodromu dolduran yarış severleri koşudan birkaç dakika önce güdüleyen en kuvvetli duygu, risklerin ve sürprizlerin olmadığı sıradan anların, birazdan yerini heyecana bırakacak olması” (sf. 114).

Kaynaklar, Türkiye'deki at yarışlarının kökenini İzmir olarak gösteriyor. Şehri ziyaret eden Abdülmecid'in onuruna düzenlenen at yarışlarından sonra bu iş gelenekselleşiyor. Tarih 19. yüzyılın ikinci yarısı; 1850'ler civarı. Whittall, Paterson, Baltazzi gibi Levanten aileler bu uğraşa ön ayak oluyor. Giraud, Rees, Alyotti, Sponza'ları da listeye ilave edebiliriz. Elbette aralarında Türkler de var. Meselâ Evliyazadeler, dönemin at yarışı camiasında önemli ve saygın bir konuma sahip. Bir şekilde, sosyalleşme olanaklarının kısıtlı olduğu eski devirlerde hipodrom çevresi

önem kazanıyor. Tabii için bir de serüven boyutu var.

Farklı etnik kimliklerden sayısız karakterin yer aldığı roman, Alsancak'ta başlayıp Alsancak'ta bitiyor. Çocukluğunuzun Alsancak'ının en belirgin özellikleri neydi; kozmopolit yapısıyla ilgili neler hatırlıyorsunuz? Örneğin, Altay kitabınızda komşunuzun evinde Edwin Clarke'ı görüyorsunuz ve karşılaşma, anladığımız kadarıyla kişisel tarihinizde önemli bir yer tutuyor.

İzmir gibi liman şehirleri, bir tür Babil kulesine benzer ama bildiğimiz Babil'den farklı olarak, kent sakinleri konuşulan her dilden ortak bir dil yaratıp, birbiryle iyi anlaşır. Benim çocukluğumda, her sosyal sınıftan ve etnik kökenden öğrenci, Gazi İlkokulu'nda birlikte okurdu. Örneğin, yan apartmanın Kürt kapıcısının oğluyla İzmir'in en büyük yerel gazetesinin sahibinin biricik mahdumu, sıra arkadaşı olabiliyordu. Etnik çeşitlilik de ona keza: Alain, Jeff, Lucia, Paul, Franko, Avram, David, Daniel, İra, Dorothea, Gisella bizim için bilindik isimlerdi. 70'lerde taşındığımız ev, havranın bitişiğinde olduğu için, Yahudi cemaatine yabancı değildik. Babamın birçok Yahudi ve Levanten arkadaşı vardı. Keza dedemin de cumhuriyet öncesi ve sonrasında onlarla pek içli dışlı olduğunu biliyorum. Joseph Clarke, babamın en sevdiği arkadaşlarındandı. Hâtta şöyle bir anı parçası kalmış aklımda: Bir keresinde, önemli bir koşuda, Giraud'ların atı favori idi ama babam inadına Clarke'ların atına oynadı. Romanda bu anekdotu özellikle kullandım. Eski devirlerde insanlar, daha çok hislerine göre hareket ediyordu. Edwin Clarke'ı komşumuz Micalfeff'lerde sıkça gördüm. Babamdan onun çok iyi bir futbolcu olduğunu duymuştum. Bizim rahmetli, futbola at yarışlarına olduğu kadar meraklı olsaydı, kim bilir daha neler ortaya çıkardı. Örneğin, zamanında emniyet müdürlüğünde epeyi önemli bir makamda bulunmuş bir dostu, 40'lı yıllarda Altay'da çok önemli bir futbolcuymuş. Ben bunu yıllar sonra Altay tarihini yazarken, eski bir gazete kütüründen öğrendim.✚

Umut ve dayanışma alanı:

TIAFI

RÖPORTAJ VE ÇEVİRİ HALE ERYILMAZ FOTOĞRAFLAR TIAFI ARŞİVİ

TIAFI (Team International Assistance for Integration – Uluslararası Yardımlaşma ve Entegrasyon Derneği), bir yılı aşkın bir süredir Basmane, Zeytinlik'te Suriyeli göçmenlerin entegrasyonu için çalışıyor. Derneğin kurucusu Anne O'Rorke ile derneği kurma kararını, Suriye'den İzmir'e gelen sığınmacıların koşullarını ve TIAFI'nin sunduğu desteği konu alan sıcak bir söyleşi gerçekleştirdik.

Türkiye'de göçmenlere yardım eden bir dernek kurma fikri nasıl oluştu?

Üç yıl kadar önce, İrlanda'da evimde televizyon izlerken Türkiye'den Yunanistan'a geçmeye çalışan mültecilere rast geldim. Durum çok üzücüydü ve kahrediciydi... Bu insanlara elimden geldiğince yardım etmeye karar verip, kocama “Yunanistan'a gidiyorum” dedim. O da beni yalnız bırakmak istemedi. Adalardan birinde, bir ay kadar çalıştık. Temel olarak, botlarla Yunan adalarına gelen mültecileri karşılıyorduk. Ellerinde plastik poşetlerle gelen aileler, ağlayan çocuklar... Manzarayı tahmin edersiniz...

Ardından, İrlanda'dan gelen başka arkadaşlarla çok donanımlı bir mutfak kurduk. Sonra eve döndüm ama aklım orada kaldı. Sonunda, Atina'ya gidip limanda çalışmaya başladım. Bu ticari limana sığınmış yaklaşık dört bin beş yüz kişi vardı ve tamamı, küçücük çadırlarda yaşıyordu. Oradan Makedonya sınırına geçtim; yaklaşık on dört bin beş yüz mülteci, sınır boyunda oluşturdukları bir alanda yaşam mücadelesi veriyordu. Üstlerine biber gazı sıkıldığını gördüm; gözümün önünde plastik mermiler uçuşuyordu ve savunmasız insanlar yaralanıyordu. Bunun Avrupa'da yaşandığına inanamıyordum.

Yeniden İrlanda'ya döndüm ve ardından, Türkiye'ye gitmeye karar verdim. Son on yıldır sürekli ziyaret ettiğim Türkiye'yi hep çok sevmişimdir. Burada çalışabileceğim bir grup aramaya başladım, bir süre Çeşme'deki bir grupla çalıştım ama İzmir'in merkezinde çok fazla yardıma ihtiyaç vardı. Sürekli telefonla aranıyordum; örneğin gece yarısı, *"Basmane'de dört çocuğuyla sokakta kalan bir kadın var, Türkçe bilmiyor; İzmir'e gelemiz misiniz"* diye arayanlar oluyordu.

Sonuçta, en fazla yardıma ihtiyaç duyanların genç anneler olduğunu fark ettim. Eşleri kayıptı ya da ölmüştü; yarılarında küçük çocuklarıyla dil bilmeden, beş parasız, insan kaçakçılarıyla mücadele ederek gelmişler; evsiz barksız ve ailesiz olarak yaşama tutunmaya çalışıyorlardı. Basmane civarında ne kadar berbat koşullarda yaşadıklarını gözlerimle gördüm. Bir anne olarak bu koşulları görmek çok acı vericiydi. Yirmi altı yaşındaki oğlumu düşündüm; üç küçük çocukla sınırdan geçen o olsaydı, bütün bunlarla nasıl başa çıkardı?

İrlanda'dayken nasıl bir işiniz vardı? Mesleğiniz nedir?

Girişimciyim diyebilirim. İşletmeler kurup işletiyorum, duruma göre bunları devrediyorum veya satıyorum. Mülteciler için çalışmaya karar verdikten sonra, tam zamanlı olarak bu işle uğraşmaya başladım. Alanda çalışan büyük STK'ların çoğu yiyecek, battaniye dağıtıyor; ben biraz daha kalıcı bir destek zemini yaratmaya çalışıyorum.

Mültecilerin içinde bulunduğu krizi siz nasıl tanımlıyorsunuz?

Bu durumu kriz tanımlıya nitelemek yanlış olur çünkü kriz tanımı, kısa vadeli durumlar için kullanılır. Oysa etkisi Avrupa ve Türkiye'de on yıllarca sürecektir mülteci meselesini çok farklı bir perspektiften ele almak gerekiyor. Uzun vadeli çözümler, yepyeni yaklaşımlar geliştirmek lâzım. Türkiye, savaşın başlangıcından bu yana neredeyse dört milyon sığınmacı aldı ve bu yoğunlukta bir akını kabul eden başka ülke olmadı.

Sığınmacıların hepsine mülteci statüsü verilmedi, değil mi?

Evet, verilmedi.

Bu dört milyonluk nüfusu sadece

Suriye'den gelenler mi oluşturuyor?

Çünkü Türkiye'de başka ülkelerden gelmiş sığınmacılar ve göçmenler var.

Bahsettiğim kişilerin tamamı, Suriye'den; zaten resmi kayıtlarda 3.4 milyon olarak geçiyor; yetkililer de bu yönde açıklama yapıyor. Ne var ki kaçaklarla beraber, toplam sığınmacı nüfusu dört milyonu buluyor. Bu nüfusun iki yüz bini İzmir'de yaşıyor, tek başına Basmane bölgesi, altmış bin sığınmacıya ev sahipliği yapıyor. Karşılaştırmalı bakarsak, Yunan adalarında ve Yunanistan'da toplam altmış iki bin Suriyeli var. Yani Basmane'deki nüfusla eşit. Yunanistan'da mültecilerle çalışan STK'ların sayısı ve gönüllüler tarafından yapılan yardımlar oldukça fazla ama Türkiye, bana kalırsa kasten unutulmuş durumda çünkü Avrupa'daki bürokratlar ve Avrupa halkları şu görüşü ileri sürüyor: *"Avrupa, Türkiye'ye milyarlarca avro verdi."* Hepsi bu. Avrupa'nın mevcut durumu görmezden gelmesini gayri insani buluyorum. *"Türkiye benim arka bahçem değil"* düşüncesi hâkim. *"Parayı verdik ve artık elimiz temiz."* Birincisi, tahsis edilen ödeneğin tamamı Türkiye'ye ulaşmadı. Ayrıca, hepsini verseler bile tahsis edilen ödenek, Türkiye'ye binecek maliyet yükü düşünüldüğünde, anlamsız bir miktar. Bununla beraber, Türkiye'nin sağlık sistemi bu yığılmadan çok kötü etkilendi çünkü sistem, fazladan dört milyon insana bakmak zorunda artık. Eğitim sistemini düşünürsek, ülkede Türkçe bilmeyen bir çocuğun devlet okuluna gidebilmesi, gitse bile aldığı eğitimden faydalanabilmesi mümkün mü? On bir yaşında oğlum olsa, sınıfına birden on Suriyeli çocuk gelse, benim çocuğum da geri kalır. Sadece eğitim ve sağlık değil; elektrik, kanalizasyon, su şebekeleri de bu yoğunluktan etkilendi. Türkiyeliler bu durumdan hiç memnun değil ve bu memnuniyetsizliğin nerelerden kaynaklandığını gayet net olarak görebiliyorum.

Kısacası, Türkiye etkisini gittikçe artıracak çok büyük bir sorunla karşı karşıya... Ayrıca, okula gidemeyen çok sayıda çocuk var ve bana göre Türkiye, bu çocukları okullu yapabilmek için elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyor. Hem o çocukların hem Türkiye'nin başka şansı da yok. Bu

çocukların okula gitmediğini, eğitimsiz kaldığını düşünelim; açık söyleyeyim, beş sene sonra Türkiye çok korkutucu durumlarla karşı karşıya kalır.

TIAFI olarak bu insanlar için neler yapıyorsunuz?

Bir toplum merkezi kurmaya daha en başta karar vermiştim. Eski bir ayakkabı fabrikasından dönüştürdüğümüz TIAFI, Basmane'ye beş dakika uzaklıktaki Zeytinlik'te bir toplum merkezi olarak çalışıyor. Temel amacımız entegrasyon; o yüzden merkezdeyiz. Ayrıca eğitime ilişkin sorunlarla, işsizlikle mücadele etmeye çalışıyoruz. TIAFI'yi kurarken, özellikle kadınları güçlendirmemiz gerektiğini düşünüyordum. Geçirmekte oldukları bu korkunç süreçte onların yanında durmamız, onları desteklememiz gerekiyor. TIAFI, bu bakışla kurulduğu günden bu yana pek çok kadın için aile görevi gördü. Bu insanlar zamanla kendilerine güveni geri kazandılar, arkadaşlar edindiler; çok hoş bir topluluk haline geldik.

Pek çok Türkiyelinin mültecilere iyi gözle bakmadığını biliyorum. Bunun temel sebebi, çalışmıyor olmaları. Sanılanın aksine, çoğu Suriyeli yasal olarak çalışma iznine sahip

değil. O yüzden yeni bir karaborsa oluşmuş durumda. Bu ülkede yaşayanların harika olmasa da bir işi var ve bir Suriyeli, hiçbir şeyi olmadığı için, aynı işi çok daha ucuza yapabiliyor. Özellikle tarım işçileri, garsonlar, inşaat işçileri ve turizm personeli, bu ucuz iş gücünden olumsuz anlamda etkilendi. Suriyeliler, günde on avroya on dört saat çalışabiliyor. O yüzden, AB'nin sığınmacıların istihdam edileceği ve ekonomiye katkı sağlayacağı bir yardım modeli bulması, sağlaması gerekiyor. Bu tür bir model, Türkiye'nin de çıkarına olacaktır. Ben çoğu Suriyelinin çalışmak istediğini biliyorum. Yasal olarak edinebilecekleri bir işleri olursa, çalışabilirlerse vergi, fatura, kira ödemekten memnun olacaklar. Yine sanılanın aksine, bu insanların çoğu oldukça eğitilmiş; Türkiyeliler Suriye'yi yakından tanımadığı için gelenlere önyargıyla yaklaşıyor.

TIAFI içerisinde entegrasyona yardımcı olmak için işlettiğimiz bir mutfak var. Sığınmacıların bir öğünü geçirecek paraları olmayabiliyor; buradan hareketle Suriyeli kadınlar için yemek çıkarmaya başladık ve baktık ki Türkiyeli aileler de geliyor... Çocuklu kadınlar, yaşlılar; bu ekonomide ayakta durmakta zorlanan insanlar. Günde yaklaşık yüz yirmi kişiye yemek sağlıyoruz.

Suriyeliler ve Türkiyeliler, aynı masayı paylaşıyor. Kimi Suriyeliler mutfakta çalışıyor kimi Türkiyeliler servise yardım ediyor. Çocuklar birlikte oynuyor. Yavaş yavaş birbirilerine entegre oluyorlar.

Bunun dışında, kardeşlerinden başka kimseyle sosyalleşemeyen, bombalardan dolayı elini, ayağını kaybetmiş çocuklar var. Kimisinin annesi, babası savaşta ölmüş. Buraya dedesiyle ninesiyle gelmiş altı kız kardeşle yakından ilgileniyoruz. En küçükleri yedi yaşında ve bombanın bıraktığı kalıcı arızadan dolayı yürüyemiyor. Bir büyüğü de ayağını kaybetmiş. Suriye'den gelen çocukların çoğunda skolyoz, fibrozis görülüyor ve bu çocukların çoğu fizyoterapiye erişemiyor. Onlar için çok bir şey elimizden gelmesede anne babalarıyla gelip egzersiz yapabilecekleri bir spor odası kurduk. Keşfettiğim dokuz ve on yaşlarında iki kız kardeş var meselâ; küçük olan tekerlekli sandalyede, büyük olan evde ona bakmak zorunda çünkü anneleri günde on dört saat çalışıyor. Bu çocuklar tüm gün tek başlarına kalıyor ve çok kötü koşullarda barınıyor. Çocukları TIAFI'ye çekmeyi çok önemsiyoruz; böylece diğer çocuklarla sosyalleşebilirler. Okula erişemiyorlar, ulaşım yok. O yüzden, kiraladığımız minibüsle çocukları TIAFI'ye ulaştırıyoruz.

Bu işin bir tarafı... Diğer yanda, genç anneler var. Genç annelerin paraya ihtiyacı var, çalışmak istiyorlar ama çocuklarını bırakacak yerleri yok. Zaman zaman çocukları TIAFI'ye bırakıyorlar ve diğer genç anneler, oyun odalarında oyalanan bu çocuklarla ilgileniyor. Kadınların çoğunun yeni beceriler edinmesi gerekiyor çünkü hayatları değişmiş durumda. Örneğin pek çok firma tekstilde eleman arıyor. Biz de kadınlara dikiş makinası kullanmayı öğretmeye gayret ediyoruz.

Ayrıca danışma masamızda Türkçe bilmeyenlere ve bundan dolayı hastaneye gittiğinde derdini anlatamayanlara yardımcı olmaya çalışıyoruz. Bizi haberdar ettiklerinde, yanlarına çevirmen veriyoruz. Bayındır'da ameliyat olması gereken küçük bir çocuk vardı, babası ne yapacağını bilmiyordu çünkü Türkçe konuşamıyordu. Biz devreye girince çocuğu birkaç gün sonra ameliyata aldılar. Sosyalleşmeleri açısından, yazın denize götürdüğümüz Suriyeli ve Türkiyeli çocuklara mutlu bir gün yaşattık.

Finansmanı nasıl sağlıyorsunuz?

Hiç paramız yok diyebilirim. Herhangi büyük bir örgüt ya da grup tarafından desteklenmiyoruz. TIAFI'yi dört bin avroyla kurdum. Bunun yarısı mekân kirasına gitti; aylık kiramız iki bin lira. Mutfakı kurmak ve

başta bomboş olan binada duvarları örmek için İrlandalı arkadaşlarımdan destek aldım. Geçen seneyi yine arkadaşların cömertliği sayesinde ucu ucuna geçirdik ama TIAFI giderek büyüyor. Artık çok ciddi finansal desteğe ihtiyacımız var. İnsanların gelip yaptıklarımızı gördüğünde bizi desteklemekten mutlu olacağına inanıyorum.

Zaman zaman İrlanda'ya gidiyorsunuz. TIAFI nasıl işliyor, işlerle kim ilgileniyor? Herkes gönüllü mü çalışıyor? Nasıl bir örgütlenme söz konusu?

İrlanda'ya gidince uzun süreli kalamıyorum artık. Kimseye para ödeyecek durumumuz olmadığından, sadece gönüllülerle ilerliyoruz.

Kim bu insanlar?

Türkiyelilerin yanı sıra Hollanda'dan, Almanya'dan gelenler var. Ayrıca Almanya'dan 3 Musketiere adlı grup, ara ara gelip bize destek oluyor. Bir yanıyla çok duygusal bir durum yaşıyoruz. Henüz büyük ölçekli bir kurumdan destek talep etmedik çünkü geçtiğimiz seneyi TIAFI'yi hazırlamakla geçirdik. Duvarları inşa etmek, boyamak, elektriği halletmek, insanları karşılamak, onlara yemek hazırlamak derken zaman hızla geçti. Önümüzdeki seneyi ağırlıklı olarak kaynak aramakla geçireceğiz. Bu anlamda, gönüllülerimize müteşekkirim. Gerçi çoğu Türkiye'de uzun süreli kalamıyor çünkü Türkiye, gönüllüler için çekici bir yer değil. İnsanlar daha çok Yunanistan'ı tercih ediyor. Zaten TIAFI hoşça vakit geçirilecek bir yer değil, ortak iş üretme yeri. Gönüllüler, geldikleri andan itibaren çok ağır bir tempoyla çalışmak zorunda. Yunanistan'daki gibi bir grup genç gönüllü gelsin, bir yandan eğlensin gibi bir durum yok burada. Pratikte çözmemiz gereken çok konu var. Herkese yardım edemesek de en azından kimilerine yardım edebiliyoruz.

İzmir'deki ASAM gibi sivil toplum kuruluşlarıyla ya da UNHCR gibi kurumlarla işbirliği yapıyor musunuz? Bu kurumlardan destek almayı düşündünüz mü?

Toplantılarına katıyoruz, kesinlikle hepsiyle iyi ilişkiler kurmak istiyoruz ve bu kurumların ödenekleri var biliyorsunuz

ama biz meselenin tam ortasındayız. Bu grupların çoğu psikolojik destek veriyor fakat biz ateşin tam içindeyiz.

Sizden destek talep edenlere nasıl ulaşıyorsunuz ya da sizi nasıl buluyorlar?

Arapça Facebook sayfamızı beş bin kişi takip ediyor; bu büyük bir rakam. Bu kadar takipçimizin olma sebebi de iş bitiriyor olmamız. Gelen Suriyeliler diyelim ki Kızılay kartı alma hakkına sahip ama bu kartı nasıl edinebileceklerini, kime soracaklarını, nereye gideceklerini, kime güvenebileceklerini bilmiyorlar. Bu yüzden, bilgilendirme geceleri düzenliyoruz. Etkinliklerimizi Facebook üzerinden duyuruyoruz ve katılım çok yoğun oluyor. Her şey hakkında soru soruyorlar. Bu gibi toplantılar, büyük gruplar için de faydalı oluyor çünkü pratikte yaşanan sorunlardan onları haberdar etme şansını yakalıyoruz. Ayrıca, sahadan birinci el bilgi topluyoruz. Özellikle kadınları bu toplantılara katılmaya teşvik ediyoruz çünkü en kırılgan grubu kadınlar oluşturuyor.

İzmir'de aynı alanda çalışan üç, dört toplum merkezi var. Bu merkezlerin Türkiyelilerin memnuniyetsizliğini bir nebze olsun azaltabileceğine inanıyorum. Özellikle yoksul bölgelerde halk, Suriyelilerden hoşlanmıyor. Suriyeli ya da Türkiyeli olmanız fark etmez; TIAFI gibi herkesin birlikte çalıştığı bir toplum merkezinde o çorbaya, tatlıya ulaşırsınız. Hastaneye gitmeniz gerekiyorsa gerekli yardımı, bilgiyi alırsınız. Suriyelileri bu topluma entegre etmek için hep birlikte uğraşmalıyız çünkü bu saatten sonra huzurlu bir gelecek istiyorsa, Türkiye'nin başka şansı yok. Bu insanların ekonomiye katkı sunmasına, onurlu bir yaşam sürmesine izin vermek lâzım. Yoksa süregiden ayrımcılık, ileride tamir edilemez sorunlara yol açacak. ✚

Alanı Sanatla İşgal Etmek: Metelkova

ÖZGÜR DEMİRCİ

Ljubljana kent merkezine çok yakın bir noktada konumlanan işgal alanı Metelkova (tam adıyla Metelkova Şehri Otonom Kültür Merkezi / Avtonomni Kulturni Center Metelkova Mesto), 1993 yılında kurulmuş. Zamanında Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'na askeri üs olarak hizmet vermiş yerleşke, sonradan Yugoslavya ordusuna bağlı, Slovenya üssü olarak kullanılmış. 12.500 m²'lik bir alanı kapsayan Metelkova, günümüzde şehrin en önemli kültür sanat ve eğlence mekânlarından birine dönüşmüş durumda.

1991 yılında Barış Kültürü Hareketi, Şiddetsiz ve Şkuc Derneği ile birlikte iki yüz partner organizasyonun, sanatçıların ve entelektüellerin oluşturduğu Network for Metelkova adlı oluşum, Ljubljana Belediyesi ile bir dizi görüşme gerçekleştiriyor. Metelkova'yı kültürel ve sanatsal faaliyetler için aktif biçimde kullanmak isteyen girişim, bölgenin yasal olarak tanınmasını ve tanımlanmasını talep ediyor. İki yıl boyunca sabreden grup, belediyenin verdiği sözleri tutmaması üzerine, 1993 yılında bölgeyi işgal ediyor. Metelkova, işgal edildiği günden bu zamana azınlıkların, sanatçıların,

entelektüellerin, sivil toplumun ve gençlerin uğrak mekânı haline geliyor.

2005 yılında UNESCO tarafından ulusal kültürel miras olarak tanınan ve Avrupa Kültür Fonu'ndan destek almaya başlayan Metelkova, bütünüyle yasal olarak tanınmamasına rağmen, oluşumun içinde bulunan Slovenya Kültür Bakanlığı, Eğitim ve Spor Bakanlığı, Soros Vakfı, Kulturkontakt ve lokal sponsorlar tarafından finanse ediliyor. Günümüzde görsel sanatlar üzerine çalışan KUD Mreža Sanat ve Kültür Derneği, Alkatraz Galerisi, Asylum Studio, the Night Window Display, Galerisi Pešak, Uluslararası Feminist ve Queer Festivali Red Dawns, KAPA Kültürel, Sanatsal Üretim Derneği ve farklı müzik türlerine yönelik mekânlara hizmet veriyor. Metelkova, ayrıca KUD Anarhiv tarafından işletilen Celice Hostel'e ev sahipliği yapıyor ki bu hostelin galerisi, konser mekânı ve barı, alternatif birçok gece klübüyle beraber büyük ilgi görüyor. SCCA Ljubljana Güncel Sanat Merkezi, Barış Enstitüsü, Maska Enstitüsü, Forum Ljubljana, City of Women, Ekran dergisi ve Strip Core gibi farklı alanlarda çalışan kurumlar, yerleşkede kendine yer bulmuş diğer kurumlar.

Kâr amacı gütmeyen sivil bir oluşum olarak esin verici bir model teşkil eden Metelkova,

çok kültürlü yapısıyla kentsel mekânları herkese açık tutan bir politika izliyor. Kentteki sanatın devamına imkân tanıyarak, kültürel hayatı sosyal hayata entegre ederek, topluma fayda sağlamayı hedefliyor. Her türlü hiyerarşiyi reddeden oluşum, düzenlediği haftalık forumlarla konsensus kurmaya, kararları doğrudan demokratik katılımı almaya devam ediyor. Metelkova deneyiminin alternatif kentleşme modeli üzerinden oluşturduğu bu otonom yapı, ülke politikası içinde öne çıkmaya başlayan kentsel dönüşüm (soylulaştırma) sürecine ket vuran ilham verici bir model, etkin bir sivil başkaldırı alanı olarak karşımıza çıkıyor.

metelkova.org

Bir Eve Dönüş Hikâyesi: Art House

NURSAÇ SARGON

1969'da Kuzey Arnavutluk'un tarihi kenti İşkodra'da doğan Adrian Paci, Tiran Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olduktan altı sene sonra, yirmi sekiz yaşındayken, ülkede patlak veren iç savaş sebebiyle doğduğu kenti bırakmak zorunda kalmış. 1997 senesinde İtalya'ya iltica eden sanatçı, yaşamını ve çalışmalarını Milano'da sürdürüyor. Çalışmalarının odağına göç, hafıza ve kültürel melezlik kavramlarını koyan Paci, 1999'da düzenlenen 43. Venedik Bienali'nde Arnavutluk'u temsil eden ilk sanatçı ünvanına sahip.

Paci, ilk büyük çaplı kişisel sergisini 2005 yılında, MoMA PS1'de açmış. Modern Sanatlar Müzesi (Stockholm), Peter Kilchmann Galerisi (Zürich), Baltic Art Center (Visby), Valfirini (Milano) ve Francesca Kaufmann Galerisi'nde (Milano) gerçekleştirdiği kişisel sergilerin yanı sıra ürettiği işlerle birçok bienale katılmış. Ayrıca, sanatçının kamusal ve özel koleksiyonlarda pek çok çalışması yer alıyor.

Yirmi yılı aşkın süredir İtalya'da yaşayan sanatçı, eşi Melisa Paci ile beraber büyüdüğü evi galeriye dönüştürmeye

karar veriyor. 2015 yılında, İşkodra'da hizmete giren mekân, ayrıca İtalyan mimar Filippo Taidelli tarafından misafir sanatçı programlarına uygun düşecek şekilde tasarlanıyor. Art House, tarihi açıdan nice değerli yapıyı barındıran bu kentte yıkıma uğrayan veya ticari yapılaşma trendine kurban edilen birçok yapının aksine, bölgenin geleneksel mimari özelliklerine sadık kalınarak restore ediliyor.

Paci ile eşinin sanatı sorgulamaya açmak niyetiyle laboratuvar görevi yüklediği mekân, aynı zamanda Arnavutluk'taki genç

sanatçılar için bir deneyim zemini olarak öne çıkıyor. Küratörlerin, eleştirmenlerin, akademisyenlerin, yazar ve sanat tarihçilerinin verdiği seminerler, sanat dünyasının uzağında kalmış bu bölgedeki kültür üreticileri için önemli bir boşluğu doldurmakla birlikte, yeni olasılıklar için bir alan açmaya devam ediyor. Bugüne kadar Van Abbemuseum direktörü Charles Esche, sanat eleştirmeni Angela Vettese ve Jeu de Paume direktörü Marta Gili gibi sanat dünyasından önemli karakterleri ağırlayan Art House, kimi zaman alternatif yayın yöntemleri üzerine keşiflerin yapıldığı bir platform görevi görürken kimi zaman algısal sınırları aşmak için teorik tartışmaların yapıldığı bir alana dönüşüyor.

Art House, bir arada olma kavramının öneminin daha çok hatırlandığı şu günlerde, İtalya'da kurulan işbirlikleri sayesinde, toplumsal ilişkiyi ve diyalogu kültürel aktivitelere katılım yoluyla güçlendiren, toplumlar arası köprüler kurmayı hedefleyen pek çok projeye imza atmış. Örneğin, Floransa'da 2008 yılından beri düzenlenen Uluslararası Film Festivali Lo schermo dell'arte'den bir seçki gösterime girmiş, çeşitli sergiler düzenlenmiş. Projelerle ilgili detaylı bilgi almak isterseniz web sitesini ziyaret edebilirsiniz. ✦

arthouse.al

İ K P G
Y A Z 2 0 1 8
O K U L U

İKPG Yaz Okulu 2018

YAZI ÖZGÜR DEMİRCİ FOTOĞRAFLAR BULUT BARDAK

İzmir Kültür Pla+formu Girişimi olarak, 2017 yılında, “birlikte öğrenmek / birlikte üretmek” başlığı altında Şirince Tiyatro Medresesi’nde gerçekleştirdiğimiz İKPG Yaz Okulu’nun ikincisini, 11 – 14 Ağustos tarihleri arasında, yeni bileşenlerin katılımıyla düzenledik.

Seferihisar, Akarca Koyu’nda konumlu Teos Ormancı Kampı’nda “Kolektif Ağ” başlığıyla düzenlediğimiz dört günlük okul, İzmir’de kültür sanat ve tasarım alanında üreten, emek veren bileşenlerimizi kapasite geliştirme hedefiyle bir araya getirirken, kısa fakat yoğun bir program dâhilinde olası iş birliklerine alan açmayı hedefliyordu.

Okulun bu yılki yapısını ve çalışma programını oluşturma aşamasında, bir önceki sene katılan bileşenlerin sağladığı geri bildirimler ve eleştiriler, oldukça belirleyici oldu. Buna göre, Modeller ve Stratejiler ile LAB bölümlerinin önceden teoriye dayanan yapısını tekrar gözden geçirdik; bunun yerine, LAB başlığı altında kısa vadeli üretimlere olanak tanıyacak, farklı pratikleri eşzamanlı olarak birlikte çalıştıracak, bir dizi çalıştay tasarladık. “Kolektif Hafıza” alt başlığı altında gerçekleşen ilk çalıştay, video ve ses çalışmalarını odağına koyan Artıkışler Kolektifi’nden Alper Şen ve Ömer Şamlı

yürüttü. “Kolektif Doğaçılama” alt başlığını taşıyan ikinci çalıştayın yürütümünü Esra Yurtut üstlendi. Hak temelli çalışmaların temel alan, “Kolektif Ağ” çalıştay ise zorla kaybettirilenler üzerineydi; bu çalıştay Hafıza Merkezi oluşumu üyesi Kerem Çiftçiöğlü yönetti.

Yaz Okulu programı içinde beş başlık altına topladığımız atölyelerse LAB çalıştaylarıyla paralel ilerledi. Yoğun programın içinde kısa süreliğine de olsa somut çıktı üretmeye yönelen bu atölyeler, “Bellek-Tarih-Dil”, “Ağ Kurma ve Haritalama”, “Kuluçka (Incubation)”, “Üretim Pratiği ve Tasarım” (tasarım ayrı bir atölye başlığı yani “Üretim Pratiği” ve “Tasarım”) başlıklarını taşıyordu.

Modeller ve Stratejiler bölümünde, farklı disiplinlerde faaliyet gösteren üç farklı konuşmacıyı ağırladık. Konuşmaların ilkinde, Kolektif Çukurcuma ekibinden Mine Kaplangı’yı konuk ettik. Kaplangı, hazırladığı sunumunda, kolektif küratöryel çalışma

tecrübelerinden ve geçmiş pratiklerinden bahsetti. İkinci konuğumuz, sanatçı ve Arter Öğrenme Programı Koordinatörü İz Öztat idi. Öztat, İlkay Baliç ile beraber kurguladığı, 2013 yılında Arter'de gerçekleştirilen "Bahane" sergisiyle ilgili bir sunum yaptı.

Koray Velibeyoğlu ile devam etmesi planlanan son konuşmayı hepimizi derinden üzen bir olay sonucunda gerçekleştiremedik ve Yaz Okulu'nu noktalamak zorunda kaldık: Bileşenimiz, Kloraksanat inisiyatifinin kurucularından, sevgili arkadaşımız Nazlı Kulan'ı ani bir şekilde kaybettik. Yaşanan bu acı, arkasında büyük bir yara bıraktı.

Hoşçakal Nazlı...

